Ta’limni rivojlantirish
respublika ilmiy-metodik
markazi

NUTQ

B1

O‘zbek tilini o‘rganish bo‘yicha o‘quv-metodik qo‘llanma

TINGLAYMIZ | TUSHUNAMIZ | GAPIRAMIZ | FIKR BILDIRAMIZ | YOZAMIZ

ABDIALIMOVA MAXFUZA

NUTQ B1

O‘zbek tilini o‘rganish bo‘yicha o‘quv-metodik qo‘llanma

UO‘K: 372.881.512.133
KBK: 81.2O‘zb-923

Tuzuvchi: **Abdialimova Maxfuza Safarboy qizi**

Taqrizchilar: **Abdiraimov Shohruh** - pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent

Raxmonova Maxbuba - filologiya fanlari doktori (DSc)

NUTQ B1

O‘zbek tilini o‘rganish bo‘yicha o‘quv-metodik qo‘llanma

Toshkent: Ta’limni rivojlantirish respublika ilmiy-metodik markazi, 2026. — 100 b.

Mazkur o‘quv-metodik qo‘llanma O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 20-oktabr PQ-308-son qarori “Davlat tilini yanada rivojlantirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida” asosida tayyorlandi. Qo‘llanma davlat tilini B1 darajasida o‘rganayotgan yoshlar va kattalar uchun mo‘ljallangan bo‘lib, tinglash, tushunish, gapirish, fikr bildirish va yozish ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Nashr Ta’limni rivojlantirish respublika ilmiy-metodik markazi huzuridagi Filologiya yo‘nalishidagi ilmiy-metodik kengashni 2026-yil 15-oktabrdagi 3-sonli yig‘ilishida tasdiqlangan.

UO‘K: 372.881.512.133
KBK: 81.2O‘zb-923

© Ta’limni rivojlantirish respublika ilmiy-metodik markazi, 2026

Til orqali bir-birimizni tushunamiz

01

Kim uchun?

Qo‘llanma o‘zbek tilida kundalik, ta’limiy va ishga oid muloqotni rivojlantirmoqchi bo‘lgan B1 bosqichidagi yoshlar, talabalar va kattalarga mo‘ljallangan. U logopediya yoki nutq nuqsonlarini tuzatish qo‘llanmasi emas.

02

Nima mashq qilinadi?

O‘rganuvchi tanish mavzudagi asosiy fikrni tushunadi, tajribasini izchil hikoya qiladi, taklifini sabab bilan asoslaydi, savol beradi, aniqlashtiradi va suhbatdosh bilan kelishuvga erishadi.

03

Nimalar bor?

Har bir modulda kontekstli lug‘at, o‘qish matni, o‘qituvchi o‘qib beradigan tinglash matni, til vositalari, yozish topshirig‘i va vazifalari farqlangan rolli vaziyat berilgan. Yakunda yangi vaziyatli nazorat va baholash mezonlari mavjud.

04

Metodik eslatma

70–120 so‘zli yozuv hajmlari, mashq vaqtlari va ballar mazkur ishchi qo‘llanmaning o‘quv maqsadidagi tanlovidir. Ular CEFRning majburiy sonli talabi yoki rasmiy imtihon normasi sifatida talqin qilinmaydi.

01 | Kuzataman

02 | Fikr bildiraman

03 | Amalda qo‘llayman

MUNDARIJA

12 modul / 01–06

01 **Tanishuvdan muloqotgacha** 9–14
Tajriba va qiziqishlaringizni tushuntirasiz, suhbatni davom ettirasiz va keyingi qadamni kelishasiz.

02 **Oila, yaqinlar va munosabatlar** 15–20
Yaqinlaringizning fikrini hisobga olib, reja va vazifalar bo‘yicha kelishasiz.

03 **Ta’lim va o‘rganish** 21–26
O‘rganish tajribangizni bayon qilasiz, ikki ta’lim usulini taqqoslab tanlovni asoslaysiz.

04 **Kasb va ish faoliyati** 27–32
Vazifangizni tushuntirasiz, ishdagi muammoni dalil bilan bayon qilib, yangi muddatni kelishasiz.

05 **Kundalik hayot va xizmatlar** 33–38
Xizmatdagi muammoni izchil tushuntirasiz, aniqlashtiruvchi savollar berasiz va amaliy yechimni kelishasiz.

06 **Sog‘lom turmush va salomatlik** 39–44
Kundalik odatlaringizni tasvirlaysiz, to‘siqlarni tushuntirib, bajarish mumkin bo‘lgan reja tuzasiz.

MUNDARIJA

12 modul / 07–12

07 **Safar, transport va yo‘l** 45–50
Yo‘l ma’lumotini aniqlashtirasiz, safar variantlarini solishtirasiz va rejadagi o‘zgarishni tushuntirasiz.

08 **Madaniyat va an’analar** 51–56
O‘zingiz bilgan tadbirni tasvirlaysiz, odatlarni ehtiyotkorlik bilan taqqoslaysiz va mehmonning savollariga javob berasiz.

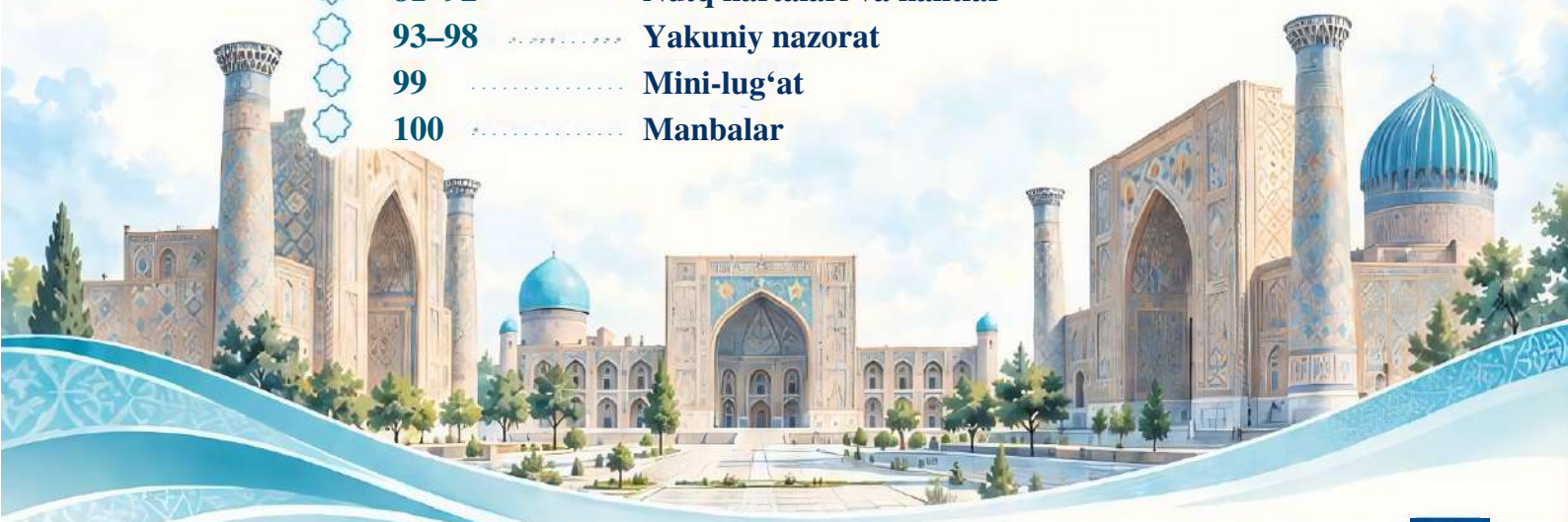
09 **O‘zbekiston: yurt va jamiyat** 57–62
Yashash joyingizni tasvirlaysiz, jamoat ehtiyojini aniqlaysiz va mahalla uchun taklifni asoslaysiz.

10 **Tabiat va ekologik mas’uliyat** 63–68
Muammoning sabab va oqibatini bog‘laysiz, mahalliy imkoniyatga mos taklifni tushuntirasiz.

11 **Texnologiyalar va axborot** 69–74
Raqamli vazifani bosqichma-bosqich tushuntirasiz, xabarning manbasi va sanasini tekshirib, ehtiyotkor xulosa aytasiz.

12 **Muammo, fikr va yechim** 75–80
Boshqa tomonning ehtiyojini qayta ifodalaysiz, ikki yechimni taqqoslaysiz va aniq kelishuv tuzasiz.

81–92 ..... **Nutq kartalari va kalitlar**
93–98 ..... **Yakuniy nazorat**
99 ..... **Mini-lug‘at**
100 ..... **Manbalar**

01

MODUL / MULOQOTGA KIRISH

Tanishuvdan muloqotgacha

BU BO‘LIMDA SIZ

Tajriba va qiziqishlaringizni tushuntirasiz, suhbatni davom ettirasiz va keyingi qadamni kelishasiz.

VAZIYAT

Kasbiy seminardagi tanaffus. Siz ilgari uchrashmagan ishtirokchi bilan bir stolga o‘tirdingiz. Tanishuv suhbatini umumiy ish g‘oyasiga aylantiring.

SUHBATNI BOSHLANG

1. Yangi tanish haqida nimani bilishni istaysiz?
2. Qaysi savollar suhbatni davom ettirishga yordam beradi?
3. Suhbatdoshingizni tinglayotganingizni qanday bildirasiz?

So‘zdan suhbatga

faoliyat yuritmoq
Ta’lim sohasida faoliyat yuritaman.

tajriba orttirmoq
Loyihada ishlash orqali tajriba orttirdim.

qiziqish bildirmoq
Taklifingizga qiziqish bildirmoqchiman.

tanishib olmoq
Avval tanishib olaylik.

hamkorlik qilmoq
Kutubxona bilan hamkorlik qilamiz.

fikr almashmoq
Tanaffusda fikr almashdik.

suhbatni boshlamoq
Suhbatni oddiy savoldan boshlang.

aniqlashtirmoq
Bir jihatni aniqlashtirsam.

umumiy jihat
Ishimizda umumiy jihatlar bor.

taklif bildirmoq
Uchrashuv bo‘yicha taklif bildirdi.

bog‘lanmoq
Ertaga siz bilan bog‘lanaman.

kelishib olmoq
Uchrashuv vaqtini kelishib oldik.

MINI-DIALOG

A: Men ... sohasida ishlayman, asosan ... bilan shug‘ullanaman.
B: Siz aytgan fikr menga qiziq, chunki ...

ENDI SIZ

To‘rtta iborani tanlang. Har biri bilan o‘z vaziyatingizga mos gap tuzing. Sherigingiz bitta aniqlashtiruvchi savol bersin.

Bir savoldan boshlangan hamkorlik

01 / MATNNI O‘QING

Madina mahalla kutubxonasida ishlaydi. U shahar seminariga kelganida hech kimni tanimas edi. Tanaffusda yonidagi yigitning daftarida kitoblar haqidagi chizmalarni ko‘rib qoldi. Madina undan qanday loyiha ustida ishlayotganini so‘radi. Yigitning ismi Aziz ekan. U dizayner bo‘lib, yoshlar uchun qulay o‘qish joylarini loyihalashtirar ekan. Madina kutubxonadagi muammoni tushuntirdi: o‘quvchilar kitob olishadi, ammo muhokamalarda kam qatnashishadi. Aziz darhol yangi mebel olishni taklif qilmadi. Avval yoshlardan nima istashlarini so‘rash kerakligini aytdi. Madinaga bu fikr ma’qul bo‘ldi, chunki u ham tayyor yechimdan ko‘ra o‘quvchilarning ehtiyojini bilishni muhim deb hisoblar edi. Ular kichik so‘rovnoma tuzishga kelishishdi. Aziz savollarni qulay shaklga keltiradi, Madina esa kitobxonlarni suhbatga taklif qiladi. Suhbat oxirida ular telefon raqamlarini almashishdi. Keyingi uchrashuvni payshanba kuni kutubxonada o‘tkazishga qaror qilishdi. Madina uyga qaytayotib, foydali tanishuv uchun o‘zingiz haqingizda ko‘p gapirish shart emasligini o‘yladi. Ba’zan bitta samimiy savol va diqqat bilan tinglash yangi hamkorlikka yo‘l ochadi. Endi u navbatdagi uchrashuv uchun kutubxonadagi holatni ko‘rsatadigan uchta misol tayyorlamoqchi. Aziz esa turli yoshdagi kitobxonlar bilan gaplashish zarurligini eslatdi. Shunda takliflar faqat faol qatnashuvchilarning fikriga asoslanib qolmaydi.

02 / DALIL TOPING

1. Matnga eng mos sarlavhani taklif qiling.
2. Madina qayerda ishlaydi?
3. Nega Aziz avval so‘rov o‘tkazishni taklif qildi?
4. Uchrashuv qachon va qayerda bo‘ladi?
5. Siz Madina o‘rnida yana qanday savol berardingiz?

03 / FIKR VA DALIL

Matndan bitta fakt va o‘z fikringizni yozing. Ular qanday farqlanadi?

Tinglaymiz. Asosiy fikrni aniqlaymiz.

01 Mazmunni tinglang

02 Tafsilotni toping

03 Javobni tekshiring

O‘QITUVCHI UCHUN MATN

Madina: Assalomu alaykum, Aziz. Kechagi suhbatimizdan keyin hamkasblarim bilan gaplashdim. Ular kichik muhokama uchrashuvini o‘tkazishga rozi. Lekin payshanba kuni kutubxonamizda bolalar tadbiri bor ekan. Siz juma kuni kela olasizmi? Aziz: Juma kuni tushgacha buyurtmachim bilan uchrashaman. Soat uchdan keyin bo‘shman. Ishtirokchilar nechta bo‘ladi? Madina: Hozircha sakkiz kishi. Faqat talabalarni emas, ishga qatnaydigan kitobxonlarni ham chaqirmoqchimiz. Aziz: Juda yaxshi. Unda uchrashuvni soat beshda boshlasak, ularga qulayroq bo‘ladi. Men uchta savol tayyorladim. Birinchisi, ular kutubxonaga nima maqsadda kelishadi. Ikkinchisi, bu yerda nima yetishmaydi. Uchinchisi, qanday uchrashuvda qatnashishni xohlashadi. Madina: Savollar tushunarli. Men ularga javob berish majburiy emasligini ham aytaman. Aziz: Albatta. Avval ularni tinglaymiz, keyin variantlarni birga tanlaymiz. Madina: Demak, juma kuni soat beshda uchrashamiz. Men manzil va kirish yo‘lini xabarda yuboraman. Aziz: Rahmat. Men esa savollarni bugun kechgacha jo‘nataman. Agar murakkab ibora bo‘lsa, birga soddalashtiramiz. Madina: Kelishdik. Uchrashuvdan so‘ng vazifalarni ham yozib olamiz, shunda kim nima qilishi aniq bo‘ladi.

QANDAY TINGLAYMIZ?

O‘rganuvchi matnni yopadi. O‘qituvchi avval savollarni aytadi. Birinchi o‘qishda umumiy mazmun, ikkinchisida tafsilotlar tinglanadi. So‘ng juftlikda javoblar tekshiriladi.

TINGLASH SAVOLLARI

1. Suhbatning maqsadi nima?
2. Nega payshanba kuni uchrashishmaydi?
3. Yangi vaqt qaysi?
4. Aziz nechta savol tayyorlagan?
5. Ular tayyor yechimni taklif qilishadimi yoki avval tinglashadimi?

QISQA QAYDLAR

Fikrni bog‘laymiz

Men ... sohasida ishlayman, asosan ... bilan shug‘ullanaman.

Siz aytgan fikr menga qiziq, chunki ...

To‘g‘ri tushungan bo‘lsam, siz ... demoqchisiz.

Unda ... kuni ... qilishga kelishsak.

BOSHQA YO‘L BILAN AYTING

Qisqa:
Men kutubxonada ishlayman.

FIKRNI KENGAYTIRING

Men kutubxonada ishlayman. Asosan yoshlar bilan uchrashuvlar tashkil qilaman, chunki ularning kitob haqidagi fikrlarini eshitish menga qiziq.

JUFTLIKDA / 3 DAQIQA

Vaziyat bo‘yicha suhbat qiling. Har biringiz kamida ikki savol bering, bitta sabab ayting va sherigingizning fikrini qayta ifodalang. Keyin rollarni almashtiring.

YOZMA TOPSHIRIQ

Seminarda tanishgan insoningizga 80–100 so‘zli xabar yozing. Tanishganingizni eslating, umumiy qiziqishni ayting, bitta hamkorlik taklifi va uchrashuv vaqtini yozing.

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

TEKSHIRING / Maqsad aniqmi? Sabab yoki misol bormi? Gaplar bog‘langanmi? Murojaat ohangi mosmi? Keyingi qadam tushunarlimi?

Nutq vaziyati

A / SIZNING ROLINGIZ

Siz kutubxonachisiz. Suhbat klubiga joy bor, ammo faqat juma kechqurun bo‘sh. Ishtirokchilarni o‘zingiz taklif qila olasiz.

B / SHERIGINGIZ ROLI

Siz dizaynersiz. Juma kuni 17:00 dan keyin kelasiz. So‘rovnoma tayyorlaysiz, lekin odamlarni taklif qilish imkoningiz yo‘q.

BIRGALIKDAGI NATIJA

Uchrashuvning kuni, vaqti va har bir ishtirokchining bitta vazifasini kelishing.

01
Ehtiyoj

02
Ikki variant

03
Kelishuv

Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman. Sherigim ... qiladi.

O‘ZIMNI TEKSHIRAMAN: savol berdim / sabab aytdim / fikrni tingladim / kelishuvni aytdim.

02

MODUL / MULOQOTGA KIRISH

Oila, yaqinlar va munosabatlar

BU BO‘LIMDA SIZ

Yaqinlaringizning fikrini hisobga olib, reja va vazifalar bo‘yicha kelishasiz.

VAZIYAT

Oilaviy uchrashuvni rejalashtiryapsiz. Bir qarindosh dam olish kuni ishlaydi, boshqasi uzoqdan keladi. Hamma uchun imkon qadar qulay yechim toping.

SUHBATNI BOSHLANG

1. Birgalikdagi rejani odatda kim tuzadi?
2. Reja o‘zgarsa, buni qanday aytasiz?
3. Yordamni taklif qilish bilan majburlashning farqi nima?

So‘zdan suhbatga

maslahatlashmoq
Avval yaqinlarim bilan maslahatlashaman.

vaqt ajratmoq
Suhbat uchun vaqt ajratdik.

hisobga olmoq
Uning ish vaqtini hisobga olaylik.

kelishmovchilik
Kelishmovchilikni gaplashib hal qildik.

navbat bilan
Ovqatni navbat bilan tayyorlaymiz.

qo‘llab-quvvatlamoq
Opam taklifimni qo‘llab-quvvatladi.

zimmasiga olmoq
Xaridni men zimmamga olaman.

ko‘ngli qolmoq
Oldindan aytmaganimdan ko‘ngli qoldi.

qulay vaqt
Barchaga qulay vaqtni topamiz.

xabar bermoq
Kechikishimni xabar berdim.

birga hal qilmoq
Masalani birga hal qilamiz.

murosa qilmoq
Har ikkimiz murosa qildik.

MINI-DIALOG

A: Sizga ... qulaymi yoki ... ma’qulmi?
B: Sizni tushunaman, ammo men ...

ENDI SIZ

To‘rtta iborani tanlang. Har biri bilan o‘z vaziyatingizga mos gap tuzing. Sherigingiz bitta aniqlashtiruvchi savol bersin.

Yakshanba rejasi

01 / MATNNI O‘QING

Dilshod yakshanba kuni buvisini ko‘rgani borishni taklif qildi. U oilaviy guruhga ertalab yo‘lga chiqishlarini yozdi. Singlisi Malika bu xabarni ko‘rib, reja allaqachon hal qilinganidan biroz ranjidi. U yakshanba kuni tushgacha kursga borardi. Dilshod esa buni unutgan edi. Dastlab u uchrashuvni keyingi haftaga qoldirmoqchi bo‘ldi. Ammo boshqa shahardan kelayotgan amakisi faqat shu kuni bo‘sh ekan. Oila a’zolari telefon orqali gaplashishdi. Buvisi mehmonlarni kechroq kutish ham mumkinligini aytdi. Shundan so‘ng ular soat ikkida uchrashishga kelishishdi. Malika kursdan keyin to‘g‘ri buvisinikiga boradi, Dilshod esa amakisini bekatdan olib keladi. Tushlikni bir kishining zimmasiga yuklashmadi: har kim imkoniga qarab yordam beradi. Dilshod avval barcha bilan maslahatlashmagani uchun uzr so‘radi. Malika ham reja haqida muloyimroq so‘rash mumkinligini tan oldi. Uchrashuv odatdagidan qisqaroq bo‘ldi, lekin hamma qatnashdi. Dilshod uchun eng muhim natija vaqtni o‘zgartirish emas, boshqalarning sharoitini eshitish bo‘ldi. Keyingi safar guruhga tayyor qarorni emas, ikkita vaqt variantini yuborishga kelishishdi. Buvi esa uchrashuvga kelolmagan odamni ayblamaslikni eslatdi. Uningcha, yaqinlik faqat bir dasturxon atrofida yig‘ilish bilan o‘lchanmaydi.

02 / DALIL TOPING

1. Asosiy kelishmovchilik nimada edi?
2. Malika nega ertalab bora olmaydi?
3. Nega uchrashuv boshqa haftaga ko‘chmadi?
4. Vazifalar qanday taqsimlandi?
5. Dilshodning qaysi qarorini ma’qullaysiz?

03 / FIKR VA DALIL

Matndan bitta fakt va o‘z fikringizni yozing. Ular qanday farqlanadi?

Tinglaymiz. Asosiy fikrni ushlaymiz.

01 **Mazmunni tinglang**

02 **Tafsilotni toping**

03 **Javobni tekshiring**

O‘QITUVCHI UCHUN MATN

Malika: Aka, buvimizga borishdan oldin bir masalani kelishib olaylik. Men kursdan soat birda chiqaman, yo‘lga yana yarim soat ketadi. Dilshod: Mayli, biz soat ikkida yig‘ilamiz. Sen hech narsa olib kelmasang ham bo‘ladi. Malika: Men meva olib boraman. Faqat katta xarid qilishga vaqtim yetmaydi. Amakimni kim kutib oladi? Dilshod: Men. Poyezdi o‘n ikkida keladi. Bekatdan keyin buvimiznikiga boramiz. Malika: Buvimiz hamma ovqatni o‘zi tayyorlab charchamasin. Men kecha gaplashdim, salat qilmoqchi ekan. Dilshod: Unda asosiy ovqatni men tayyorlab olib boraman. Lekin idishlarni qaytarishim kerak bo‘ladi. Malika: Ularni men kechqurun olib kelaman. Ertasi kuni siznikidan o‘taman. Dilshod: Yaxshi. Aytgancha, amakim uzoq qololmas ekan. Soat beshda qaytishi kerak. Malika: Demak, gaplashishga uch soatcha vaqtimiz bor. Telefonlarni bir chetga qo‘yib, bemalol suhbatlashaylik. Dilshod: Roziman. Men umumiy guruhga vaqtni va vazifalarni aniq yozaman. Malika: Rahmat. Bu safar rejamiz barchaga tushunarli bo‘ldi. Agar kursim cho‘zilsa, oldindan xabar beraman.

TINGLASH SAVOLLARI

1. Suhbatda nima taqsimlanmoqda?
2. Malika nimani olib boradi?
3. Amakini kim kutib oladi?
4. Amaki qachon ketishi kerak?
5. Suhbatdoshlar buvisining holatini qanday hisobga olishdi?

QANDAY TINGLAYMIZ?

O‘rganuvchi matnni yopadi. O‘qituvchi avval savollarni aytadi. Birinchi o‘qishda umumiy mazmun, ikkinchisida tafsilotlar tinglanadi. So‘ng juftlikda javoblar tekshiriladi.

QISQA QAYDLAR

Fikrni bog‘laymiz

Sizga ... qulaymi yoki ... ma’qulmi?

Sizni tushunaman, ammo men ...

Agar ... qilsak, hammamizga qulay bo‘ladi.

Men ... ni zimmamga olaman.

BOSHQA YO‘L BILAN AYTING

Qisqa:
Men ertalab bormayman.

FIKRNI KENGAYTIRING

Ertalab kursim bor, shuning uchun bora olmayman. Agar uchrashuvni tushdan keyin qilsak, men ham qatnashaman.

JUFTLIKDA / 3 DAQIQA

Vaziyat bo‘yicha suhbat qiling. Har biringiz kamida ikki savol bering, bitta sabab ayting va sherigingizning fikrini qayta ifodalang. Keyin rollarni almashtiring.

YOZMA TOPSHIRIQ

Yaqinlaringizga 80–100 so‘zli xabar yozing. Reja o‘zgarishini muloyim tushuntiring, ikki vaqt variantini taklif qiling va javob so‘rang.

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

TEKSHIRING / Maqsad aniqmi? Sabab yoki misol bormi? Gaplar bog‘langanmi? Murojaat ohangi mosmi? Keyingi qadam tushunarlimi?

Nutq vaziyati

A / SIZNING ROLINGIZ

Siz shanba 15:00 gacha ishlaysiz. Yakshanba kuni bo‘shsiz. Uchrashuvga ovqat tayyorlashga yordam bera olasiz.

B / SHERIGINGIZ ROLI

Siz boshqa shahardan shanba 16:00 da kelasiz, yakshanba 11:00 da qaytasiz. Uzoq uchrashuvga vaqtingiz yo‘q.

BIRGALIKDAGI NATIJA

Bir soatlik uchrashuv vaqtini va tayyorgarlik vazifalarini belgilang.

01
Ehtiyoj

02
Ikki variant

03
Kelishuv

Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman. Sherigim ... qiladi.

O‘ZIMNI TEKSHIRAMAN: savol berdim / sabab aytdim / fikrni tingladim / kelishuvni aytdim.

03

MODUL / MULOQOTGA KIRISH

Ta’lim va o‘rganish

BU BO‘LIMDA SIZ

O‘rganish tajribangizni bayon qilasiz, ikki ta’lim usulini taqqoslab tanlovni asoslaysiz.

VAZIYAT

O‘zbek tili kursini tanlamoqchisiz. Bir kurs yaqin, ammo vaqti noqulay; ikkinchisi masofaviy, lekin mustaqil ishlashni talab qiladi.

SUHBATNI BOSHLANG

1. Til o‘rganishda sizga nima yordam beradi?
2. Qaysi vazifalar qiyinroq?
3. Natijangizni qanday kuzatasiz?

So‘zdan suhbatga

ko‘nikma
Gapirish ko‘nikmasini rivojlantiraman.

mashq qilmoq
Har kuni o‘n daqiqa mashq qilaman.

qayta aloqa
O‘qituvchidan qayta aloqa oldim.

mustaqil o‘rganmoq
Yangi so‘zlarni mustaqil o‘rganaman.

masofaviy dars
Masofaviy darsga uydan qo‘shildim.

yuzma-yuz
Yuzma-yuz suhbat menga qulay.

maqsad qo‘ymoq
Bir oyga aniq maqsad qo‘ydim.

xato qilmoq
Xato qilishdan qo‘rqmayman.

eslab qolmoq
Iborani misol bilan eslab qoldim.

takrorlamoq
Kecha o‘rganganlarimni takrorladim.

natijani kuzatmoq
Natijani daftarimda kuzataman.

odat hosil qilmoq
Muntazam o‘qish odatini hosil qildim.

MINI-DIALOG

A: Menga ... qulayroq, chunki ...
B: ... ga qaraganda ...

ENDI SIZ

To‘rtta iborani tanlang. Har biri bilan o‘z vaziyatingizga mos gap tuzing. Sherigingiz bitta aniqlashtiruvchi savol bersin.

Ko‘p emas, muntazam

01 / MATNNI O‘QING

Kamola o‘zbek tilidagi matnlarni yaxshi tushunadi, lekin suhbatda kerakli so‘zni topishga qiynaladi. U ilgari har yakshanba ikki soat grammatika mashqlarini bajarar edi. Dushanba kuni esa yangi so‘zlarning ko‘pini unutardi. Bir kuni o‘qituvchisi undan odatiy kunini tasvirlashni so‘radi. Kamola gapirishga vaqt ajratmasligini o‘zi sezdi. Shundan keyin u rejasini o‘zgartirdi. Har kuni ishga ketayotib qisqa suhbat tinglay boshladi. Kechqurun uning mazmunini telefoniga bir daqiqada aytib yozdi. Haftada ikki marta kursdoshiga ovozli xabar yubordi. Ular bir-birining har bir xatosini tuzatishmadi. Avval fikr tushunarlimi, sabab aytilganmi, suhbat davom etganmi, shunga e’tibor berishdi. Bir oy o‘tgach, Kamola birinchi va oxirgi yozuvini solishtirdi. Hali ham to‘xtab qolardi, ammo fikrini misol bilan tushuntira olardi. U ko‘proq vaqt topmagan edi; mavjud vaqtini boshqacha ishlatdi. Endi uning maqsadi xatosiz gapirish emas, suhbatdoshiga tushunarli gapirish va zarur joyda fikrini aniqlashtirishdir. Yakshanba kungi mashqlarni ham butunlay tashlamadi. Faqat ularda kundalik suhbatda qiynalgan tuzilmalarini qayta ko‘rib chiqadi. O‘qituvchi har ikki haftada bitta yozuvni tinglab, keyingi kichik maqsadni tanlashga yordam beradi.

02 / DALIL TOPING

1. Kamolaning asosiy qiyinchiligi nima?
2. Eski reja qanday edi?
3. Yangi rejadagi ikki mashqni ayting.
4. Natijani qanday solishtirdi?
5. Uning qaysi usulini sinab ko‘rardingiz?

03 / FIKR VA DALIL

Matndan bitta fakt va o‘z fikringizni yozing. Ular qanday farqlanadi?

Tinglaymiz. Asosiy fikrni ushlaymiz.

01 **Mazmunni tinglang**

02 **Tafsilotni toping**

03 **Javobni tekshiring**

O‘QITUVCHI UCHUN MATN

Maslahatchi: Sizga qaysi kurs haqida ma’lumot kerak? Kamola: Gapirish mashg‘ulotlari ko‘proq bo‘lgan kursni izlayapman. Ishdan soat oltida chiqaman. Maslahatchi: Yuzma-yuz darslar seshanba va payshanba kuni soat yettida boshlanadi. Har biri to‘qson daqiqa. Guruhda o‘n kishi bor. Kamola: Markazgacha yetib kelishga ba’zan bir soatdan ko‘proq vaqt ketadi. Masofaviy guruh ham bormi? Maslahatchi: Bor. Shanba ertalab umumiy dars bo‘ladi. Hafta davomida juftlikda ikki qisqa suhbat va mustaqil topshiriq bajarasiz. Kamola: Mustaqil topshiriqni kim tekshiradi? Maslahatchi: O‘qituvchi haftada bir marta izoh yuboradi. Juftlikdagi suhbat vaqtini esa sherigingiz bilan kelishasiz. Kamola: Menga shu shakl qulayroq ko‘rinyapti. Ammo internetim ba’zan sust ishlaydi. Maslahatchi: Dars yozuvi beriladi, lekin jonli suhbatning o‘rnini to‘liq bosmaydi. Avval sinov darsiga qo‘shilib ko‘ring. Kamola: Yaxshi. Qaror qilishdan oldin ovoz sifati va topshiriqlarni tekshiraman. Maslahatchi: Men sizga sinov darsi vaqtini va kerakli qurilmalar haqidagi xabarni yuboraman. Kamola: Rahmat, shundan keyin ish jadvalim bilan solishtirib, javob beraman.

TINGLASH SAVOLLARI

1. Kamola qanday kurs izlayapti?
2. Yuzma-yuz darslar qaysi kunlar?
3. Masofaviy kursda juftlik suhbati nechta?
4. Kamolani qanday texnik muammo o‘ylantiryapti?
5. U darhol yoziladimi?

QANDAY TINGLAYMIZ?

O‘rganuvchi matnni yopadi. O‘qituvchi avval savollarni aytadi. Birinchi o‘qishda umumiy mazmun, ikkinchisida tafsilotlar tinglanadi. So‘ng juftlikda javoblar tekshiriladi.

QISQA QAYDLAR

Fikrni bog‘laymiz

Menga ... qulayroq, chunki ...

... ga qaraganda ...

Bir tomondan ..., ikkinchi tomondan ...

Avval ... ni sinab ko‘rmoqchiman.

BOSHQA YO‘L BILAN AYTING

Qisqa:
Onlayn kurs yaxshi.

FIKRNI KENGAYTIRING

Masofaviy kurs menga qulayroq, chunki yo‘lga vaqt ketmaydi. Ammo jonli suhbatda faol qatnashish uchun internetimni tekshirishim kerak.

JUFTLIKDA / 3 DAQIQA

Vaziyat bo‘yicha suhbat qiling. Har biringiz kamida ikki savol bering, bitta sabab ayting va sherigingizning fikrini qayta ifodalang. Keyin rollarni almashtiring.

YOZMA TOPSHIRIQ

Do‘stingizga 90–110 so‘zli tavsiya yozing. Ikki o‘rganish usulini solishtiring, uning jadvalini hisobga oling va bir haftalik kichik maqsad taklif qiling.

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

TEKSHIRING / Maqsad aniqmi? Sabab yoki misol bormi? Gaplar bog‘langanmi? Murojaat ohangi mosmi? Keyingi qadam tushunarlimi?

Nutq vaziyati

A / SIZNING ROLINGIZ

Siz ish kunlari 18:30 gacha bandsiz. Shanba ertalab bo‘shsiz. Jonli suhbat orqali o‘rganishni istaysiz.

B / SHERIGINGIZ ROLI

Siz kurs maslahatchisisiz. Kechki guruh 18:00 da, masofaviy guruh shanba 10:00 da boshlanadi. Masofaviy guruhda haftalik juftlik suhbati bor.

BIRGALIKDAGI NATIJA

Kursni tanlang va tanlovning bir afzalligi hamda bir cheklovini ayting.

01 **Ehtiyoj**

02 **Ikki variant**

03 **Kelishuv**

Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman. Sherigim ... qiladi.

O‘ZIMNI TEKSHIRAMAN: savol berdim / sabab aytdim / fikrni tingladim / kelishuvni aytdim.

04

MODUL / MULOQOTGA KIRISH

Kasb va ish faoliyati

BU BO‘LIMDA SIZ

Vazifangizni tushuntirasiz, ishdagi muammoni dalil bilan bayon qilib, yangi muddatni kelishasiz.

VAZIYAT

Hisobotga zarur ma’lumot kechikdi. Hamkasbingizga vaziyatni ayting va umumiy ish to‘xtamasligi uchun yechim taklif qiling.

SUHBATNI BOSHLANG

1. Ishingizda qanday vazifalar bor?
2. Kechikish xavfini qachon aytish kerak?
3. Yordam so‘rashning qulay usuli qanday?

So‘zdan suhbatga

mas’ul bo‘lmoq
Jadval uchun men mas’ulman.

vazifani bajarmoq
Vazifani vaqtida bajardim.

muddat
Muddatni oldindan kelishamiz.

hamkasb
Hamkasbimdan ma’lumot oldim.

hisobot
Hisobotning birinchi qismi tayyor.

taqsimlamoq
Vazifalarni taqsimlab oldik.

tekshirmoq
Raqamlarni yana tekshiramiz.

kechikmoq
Ma’lumot bir kun kechikdi.

xabardor qilmoq
Rahbarni oldindan xabardor qildim.

ustuvor vazifa
Bugungi ustuvor vazifani belgiladik.

kelishilgan vaqt
Kelishilgan vaqtda yuboraman.

taklif kiritmoq
Ish tartibiga taklif kiritdim.

MINI-DIALOG

A: Hozir ... tayyor, ammo ... yetishmayapti.
B: Bu ... ga ta’sir qilishi mumkin.

ENDI SIZ

To‘rtta iborani tanlang. Har biri bilan o‘z vaziyatingizga mos gap tuzing. Sherigingiz bitta aniqlashtiruvchi savol bersin.

Muddatni o‘zgartirish - ishni tashlash emas

01 / MATNNI O‘QING

Jasur kichik o‘quv markazida loyiha yordamchisi bo‘lib ishlaydi. Juma kuni u oylik hisobotni topshirishi kerak edi. Chorshanba kuni ikki guruhning qatnashuv ma’lumotlari hali kelmaganini bildi. U avval kechgacha kutmoqchi bo‘ldi. Keyin hamkasbi bilan gaplashib, muammoni yashirish foyda bermasligini tushundi. Jasur rahbariga qisqa xabar yozdi. Xabarda qaysi qism tayyorligi, aynan qanday ma’lumot yetishmayotgani va bu natijaga qanday ta’sir qilishini aytdi. U ikki yechim taklif qildi: tayyor qismlarni juma kuni yuborish yoki to‘liq hisobotni dushanba kuni topshirish. Rahbar juma kuni yig‘ilish borligini tushuntirdi. Shu sababli ular tayyor qismlarni o‘z vaqtida yuborishga kelishishdi. Yetishmayotgan jadval alohida belgilandi, taxminiy raqamlar kiritilmadi. Jasur dushanba kuni yangilangan nusxani jo‘natdi va nima o‘zgarganini qisqa yozdi. Keyingi oy uchun jamoa ma’lumot yig‘ish muddatini ikki kun oldinga surdi. Muammo bitta xodimning aybi sifatida emas, ish jarayonini yaxshilash imkoniyati sifatida ko‘rildi. Jasur esa kechikish haqida xabar berishda faqat uzr so‘rash yetmasligini angladi. Aniq holat, uning oqibati va amalga oshadigan taklif ham kerak ekan. Shundan keyin u vazifalar ro‘yxatida tashqi ma’lumotga bog‘liq ishlarni alohida belgilay boshladi.

02 / DALIL TOPING

1. Hisobot nega to‘liq tayyor emas edi?
2. Jasur qachon muammoni bildi?
3. Qanday ikki yechim taklif qilindi?
4. Nega taxminiy raqam yozilmadi?
5. Jamoa keyingi oy nima o‘zgartirdi?

03 / FIKR VA DALIL

Matndan bitta fakt va o‘z fikringizni yozing. Ular qanday farqlanadi?

Tinglaymiz. Asosiy fikrni ushlaymiz.

01 Mazmunni tinglang

02 Tafsilotni toping

03 Javobni tekshiring

O‘QITUVCHI UCHUN MATN

Jasur: Dilnoza opa, hisobot haqida ikki daqiqa gaplashsak bo‘ladimi? Matn va xarajatlar qismi tayyor. Ikki guruhning qatnashuv jadvali kelmadi. Dilnoza: Ularni qachon olishingiz mumkin? Jasur: Guruh rahbarlari ertaga tushgacha yuborishga va’da berishdi. Lekin tekshirish uchun yana vaqt kerak. Dilnoza: Yig‘ilish juma kuni ertalab. Bizga tayyor ma’lumot zarur. Jasur: Unda bugun mavjud qismlarni yuboraman. Yetishmayotgan jadval o‘rniga ma’lumot kutilayotganini yozaman. Raqamlarni taxminan to‘ldirishni to‘g‘ri deb bilmayman. Dilnoza: Roziman. Ertaga kelgan ma’lumotni tekshirishga yordam kerakmi? Jasur: Ha, Saida bitta guruhni tekshirsa, men ikkinchisini ko‘rib chiqaman. Dilnoza: U bilan o‘zingiz kelishing. Yakuniy nusxani juma kuni soat sakkizgacha tayyorlay olasizmi? Jasur: Ma’lumot ertaga tushgacha kelsa, tayyorlaymiz. Agar kechiksa, sizga soat ikkida xabar beraman. Dilnoza: Kelishdik. Xabarda qaysi nusxa eng yangisi ekanini ham yozing. Jasur: Albatta. Fayl nomiga sana qo‘yaman va o‘zgargan qismlarni xabarda ko‘rsataman. Dilnoza: Rahmat. Keyingi oy ma’lumotlarni oldinroq so‘rash tartibini ham ko‘rib chiqamiz.

TINGLASH SAVOLLARI

1. Qaysi qismlar tayyor?
2. Jadvallar qachon kelishi kutilmoqda?
3. Kim yordam berishi mumkin?
4. Kechiksa, Jasur qachon xabar beradi?
5. Fayl nomida nima bo‘ladi?

QANDAY TINGLAYMIZ?

O‘rganuvchi matnni yopadi. O‘qituvchi avval savollarni aytadi. Birinchi o‘qishda umumiy mazmun, ikkinchisida tafsilotlar tinglanadi. So‘ng juftlikda javoblar tekshiriladi.

QISQA QAYDLAR

Fikrni bog‘laymiz

Hozir ... tayyor, ammo ... yetishmayapti.

Bu ... ga ta’sir qilishi mumkin.

Taklifim: avval ..., keyin ...

Agar ... bo‘lsa, ... gacha bajaramiz.

BOSHQA YO‘L BILAN AYTING

Qisqa:
Ulgurmayman.

FIKRNI KENGAYTIRING

Ikki guruhning ma’lumoti kelmagani uchun jadvalni bugun tugata olmayman. Tayyor matnni hozir yuborib, jadvalni ertaga qo‘shishni taklif qilaman.

JUFTLIKDA / 3 DAQIQA

Vaziyat bo‘yicha suhbat qiling. Har biringiz kamida ikki savol bering, bitta sabab ayting va sherigingizning fikrini qayta ifodalang. Keyin rollarni almashtiring.

YOZMA TOPSHIRIQ

Rahbaringizga 80–100 so‘zli ish xabari yozing. Tayyor qism, muammo, yangi muddat va yordam ehtiyojini aniq ayting.

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

TEKSHIRING / Maqsad aniqmi? Sabab yoki misol bormi? Gaplar bog‘langanmi? Murojaat ohangi mosmi? Keyingi qadam tushunarlimi?

Nutq vaziyati

A / SIZNING ROLINGIZ

Siz hisobot muallifisiz. Matn tayyor, uchta jadvaldan bittasi tekshirilmagan. Uni tekshirishga ikki soat kerak.

B / SHERIGINGIZ ROLI

Siz hamkasbsiz. Bir soat yordam bera olasiz. Yig‘ilish 15:00 da boshlanadi; hozir soat 11:00.

BIRGALIKDAGI NATIJA

Tekshirishni taqsimlang va yakuniy faylni yuborish vaqtini kelishing.

01
Ehtiyoj

02
Ikki variant

03
Kelishuv

Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman. Sherigim ... qiladi.

O‘ZIMNI TEKSHIRAMAN: savol berdim / sabab aytdim / fikrni tingladim / kelishuvni aytdim.

05

MODUL / MULOQOTGA KIRISH

Kundalik hayot va xizmatlar

BU BO‘LIMDA SIZ

Xizmatdagi muammoni izchil tushuntirasiz, aniqlashtiruvchi savollar berasiz va amaliy yechimni kelishasiz.

VAZIYAT

Ta’mirdan olgan qurilmangiz uyda yana ishlamadi. Xizmat ko‘rsatish markaziga murojaat qilib, tekshirish va qayta bog‘lanish tartibini bilib oling.

SUHBATNI BOSHLANG

1. Xizmatdan oldin nimalarni aniqlashtirasiz?
2. Muammoni tushuntirish uchun qanday ma’lumot kerak?
3. Muloyim, lekin aniq talab qanday ifodalanadi?

So‘zdan suhbatga

buyurtma
Buyurtma raqamini ayting.

xizmat ko‘rsatmoq
Markaz maishiy texnikaga xizmat ko‘rsatadi.

nosozlik
Nosozlik yana takrorlandi.

qayta tekshirmoq
Qurilmani qayta tekshirishni so‘rayman.

murojaat qilmoq
Markazga murojaat qildim.

chek
To‘lov chekini saqladim.

izoh bermoq
Usta izoh berdi.

navbat
Navbatimni kutyapman.

qabul qilmoq
Qurilmani tekshirishga qabul qilishdi.

muddatni bilmoq
Tayyor bo‘lish muddatini bilmoqchiman.

aloqaga chiqmoq
Xodim men bilan aloqaga chiqdi.

yechim taklif qilmoq
Qulay yechim taklif qiling.

MINI-DIALOG

A: ... kuni ... xizmatidan foydalandim.
B: Muammo shundaki, ...

ENDI SIZ

To‘rtta iborani tanlang. Har biri bilan o‘z vaziyatingizga mos gap tuzing. Sherigingiz bitta aniqlashtiruvchi savol bersin.

Aniq murojaat

01 / MATNNI O‘QING

Nargiza ta’mirlash markazidan choynakni olib keldi. Markazda qurilma ishlagan edi, uyda esa bir necha daqiqadan keyin o‘chib qoldi. U jahl bilan uzun xabar yozishga tayyorlandi, keyin avval holatni tartib bilan qayd etdi. Qachon olib kelgani, nima sodir bo‘lgani va qanday hujjatlari borligini yozib oldi. Ertasi kuni markazga qo‘ng‘iroq qildi. Xodim buyurtma raqamini so‘radi. Nargiza chekdagi raqamni aytdi va nosozlik qaytganini tushuntirdi. U xodimning gapini bo‘lmay tingladi, keyin qayta tekshirish qancha vaqt olishini so‘radi. Xodim qurilmani olib kelishni taklif qildi. Nargiza ish vaqtida bora olmasligini aytgach, ular shanba kuni qabul qilishga kelishishdi. Tekshirish natijasi dushanba kuni telefon orqali aytiladi. Nargiza qo‘ng‘iroq oxirida kelishuvni takrorladi. U muammo darhol hal bo‘lmaganidan xursand emas edi, ammo endi keyingi qadamni bilar edi. U qurilmani yana ishlatishga urinmadi. Chek va avvalgi ta’mir haqidagi qog‘ozni bitta joyga qo‘ydi. Bu vaziyat unga muloyim murojaat talabdan voz kechish emasligini ko‘rsatdi. Murojaatning kuchi baland ovozda emas, aniq ma’lumot va tushunarli savollarda ekan. Xizmat haqidagi umumiy ayblov o‘rniga aynan o‘z holatini tushuntirish xodimga ham yordam berdi.

02 / DALIL TOPING

1. Muammo nimada edi?
2. Xodim qaysi raqamni so‘radi?
3. Nega shanba tanlandi?
4. Natija qachon aytiladi?
5. Nargizaning qaysi harakati muloqotni yengillashtirdi?

03 / FIKR VA DALIL

Matndan bitta fakt va o‘z fikringizni yozing. Ular qanday farqlanadi?

Tinglaymiz. Asosiy fikrni ushlaymiz.

01 **Mazmunni tinglang**

02 **Tafsilotni toping**

03 **Javobni tekshiring**

O‘QITUVCHI UCHUN MATN

Xodim: Assalomu alaykum, xizmat ko‘rsatish markazi. Nargiza: Assalomu alaykum. Kecha ta’mirdan olgan qurilmamda muammo yana takrorlandi. Buyurtmam raqami ikki yuz o‘n sakkiz. Xodim: Bir daqiqa, ma’lumotni tekshiraman. Qurilma yoqilmayaptimi? Nargiza: Yoqiladi, lekin bir necha daqiqadan keyin o‘chadi. Men uni qayta ishlatmadim. Xodim: Tushunarli. Uni ustamiz yana tekshirishi kerak. Bugun olib kela olasizmi? Nargiza: Bugun ishda bo‘laman. Shanba kuni qabul qilasizlarmi? Xodim: Ha, soat o‘ndan ikkigacha. Chek va ta’mir varaqasini ham olib keling. Nargiza: Tekshirish natijasini qachon bilaman? Xodim: Dushanba kuni soat to‘rtgacha sizga qo‘ng‘iroq qilamiz. Nargiza: Qo‘shimcha ish kerak bo‘lsa, oldindan men bilan kelishasizmi? Xodim: Albatta, avval sababini va taklif qilinayotgan ishni tushuntiramiz. Siz bilan kelishmasdan qo‘shimcha ish boshlamaymiz. Nargiza: Rahmat. Demak, shanba kuni hujjatlar bilan kelaman, dushanba soat to‘rtgacha javob kutaman. Xodim: To‘g‘ri. Kelganingizda qabul xodimiga buyurtma raqamini ayting. Nargiza: Yozib oldim. Agar telefonim javob bermasa, qisqa xabar qoldirishingizni so‘rayman.

TINGLASH SAVOLLARI

1. Nargiza nima uchun qo‘ng‘iroq qildi?
2. Buyurtma raqami qaysi?
3. Shanba qabul vaqti qanday?
4. Qaysi hujjatlar kerak?
5. Qo‘shimcha ish qanday kelishiladi?

QANDAY TINGLAYMIZ?

O‘rganuvchi matnni yopadi. O‘qituvchi avval savollarni aytadi. Birinchi o‘qishda umumiy mazmun, ikkinchisida tafsilotlar tinglanadi. So‘ng juftlikda javoblar tekshiriladi.

QISQA QAYDLAR

Fikrni bog‘laymiz

... kuni ... xizmatidan foydalandim.

Muammo shundaki, ...

Iltimos, ... ni aniqlashtirib bersangiz.

Demak, ... deb kelishdik, to‘g‘rimi?

BOSHQA YO‘L BILAN AYTING

Qisqa:
Yaxshi ishlamadi.

FIKRNI KENGAYTIRING

Qurilma yoqiladi, ammo bir necha daqiqadan keyin o‘chadi. Shu sababli uni qayta tekshirib, natijasini qachon aytishingizni bilmoqchiman.

JUFTLIKDA / 3 DAQIQA

Vaziyat bo‘yicha suhbat qiling. Har biringiz kamida ikki savol bering, bitta sabab ayting va sherigingizning fikrini qayta ifodalang. Keyin rollarni almashtiring.

YOZMA TOPSHIRIQ

Xizmat markaziga 80–110 so‘zli murojaat yozing. Xizmat sanasi, muammo, buyurtma raqami va so‘ralayotgan keyingi qadamni kiriting. Mashq uchun to‘qima ma’lumot ishlating.

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

TEKSHIRING / Maqsad aniqmi? Sabab yoki misol bormi? Gaplar bog‘langanmi? Murojaat ohangi mosmi? Keyingi qadam tushunarlimi?

Nutq vaziyati

A / SIZNING ROLINGIZ

Siz mijozsiz. Qurilmani faqat shanba kuni olib kela olasiz. Tekshiruv natijasi va qo‘shimcha xarajat haqida oldindan bilmoqchisiz.

B / SHERIGINGIZ ROLI

Siz qabul xodimisiz. Shanba 10:00–14:00 ishlaysiz. Natija dushanba 16:00 gacha ma’lum bo‘ladi. Tashxis qo‘ymasdan tekshiruv tartibini tushuntiring.

BIRGALIKDAGI NATIJA

Qabul va javob vaqtini, kerakli hujjatlarni va qayta aloqa usulini kelishing.

01 **Ehtiyoj**

02 **Ikki variant**

03 **Kelishuv**

Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman. Sherigim ... qiladi.

O‘ZIMNI TEKSHIRAMAN: savol berdim / sabab aytdim / fikrni tingladim / kelishuvni aytdim.

06

MODUL / MULOQOTGA KIRISH

Sog‘lom turmush va salomatlik

BU BO‘LIMDA SIZ

Kundalik odatlaringizni tasvirlaysiz, to‘siqlarni tushuntirib, bajarish mumkin bo‘lgan reja tuzasiz.

VAZIYAT

Do‘stingiz bilan ish kunlari sayr qilishni boshlamoqchisiz. Jadvalingiz turlicha. Bir-biringizni majburlamasdan, mos keladigan kichik reja tuzing.

SUHBATNI BOSHLANG

1. Dam olishga qanday vaqt ajratasiz?
2. Odatni davom ettirishga nima xalaqit beradi?
3. Yordam so‘rashni qanday ifodalaysiz?

So‘zdan suhbatga

kun tartibi
Kun tartibimni ko‘rib chiqdim.

odat
Kech yotish odatimni o‘zgartirmoqchiman.

dam olmoq
Tanaffusda dam olaman.

sayr qilmoq
Kechqurun sayr qilamiz.

muntazam
Mashg‘ulotda muntazam qatnashaman.

charchamoq
Ishdan keyin charchayman.

vaqtida
Vaqtida uxlashga harakat qilaman.

tanaffus
Ish orasida tanaffus qilaman.

o‘zimni his qilmoq
Bugun o‘zimni yaxshi his qilyapman.

mos kelmoq
Bu jadval menga mos keladi.

rejani o‘zgartirmoq
Sharoitga qarab rejani o‘zgartiramiz.

davom ettirmoq
Kichik odatni davom ettirish osonroq.

MINI-DIALOG

A: Odatda ..., ammo bu hafta ...
B: Menga ... mos keladi.

ENDI SIZ

To‘rtta iborani tanlang. Har biri bilan o‘z vaziyatingizga mos gap tuzing. Sherigingiz bitta aniqlashtiruvchi savol bersin.

Kichik rejaga imkon berish

01 / MATNNI O‘QING

Rustam yangi yil boshida har kuni uzoq yugurishga qaror qilgan edi. Dastlabki haftada ish jadvali o‘zgardi va u rejasini bajara olmadi. Shundan keyin barcha harakatni to‘xtatdi. Hamkasbi Saida undan nima uchun faqat katta maqsad qo‘yganini so‘radi. Rustam kichik ish foydasizdek tuyulganini aytdi. Ular bu safar boshqa yo‘lni tanlashdi: haftada uch marta ishdan so‘ng yigirma daqiqa sayr qilishga kelishishdi. Sayr musobaqa emas edi. Kimdir kechiksa, oldindan xabar berardi. Yomg‘irli kuni esa uchrashuvni boshqa kunga ko‘chirishardi. Ikki haftadan so‘ng Rustam o‘ziga mos vaqtni aniqroq bildi. U seshanba kuni doim yig‘ilish cho‘zilishini sezdi va sayrni chorshanbaga o‘tkazishni taklif qildi. Saida bunga rozi bo‘ldi. Ular natijani bosib o‘tilgan masofa bilan emas, rejaning kundalik hayotga mosligi bilan baholashdi. Rustam endi bir marta qatnasha olmasa, butun rejani bekor qilmaydi. Ertasi kuni odatini davom ettiradi. Uning uchun eng katta o‘zgarish boshqalar bilan o‘zini solishtirmaslik bo‘ldi. Bu matndagi reja til mashqi uchun berilgan. Har bir insonning sharoiti va imkoniyati turlicha. Rustam ham do‘stiga tayyor qoida berish o‘rniga, uning fikri va imkoniyatini so‘rashni o‘rgandi.

02 / DALIL TOPING

1. Rustamning dastlabki rejasi nega davom etmadi?
2. Yangi rejada qanchalik tez-tez sayr qilishadi?
3. Seshanba o‘rniga qaysi kun tanlandi?
4. Natijani nimaga qarab baholashdi?
5. O‘z sharoitingizga mos bitta kichik odatni ayting.

03 / FIKR VA DALIL

Matndan bitta fakt va o‘z fikringizni yozing. Ular qanday farqlanadi?

Tinglaymiz. Asosiy fikrni ushlaymiz.

01 **Mazmunni tinglang**

02 **Tafsilotni toping**

03 **Javobni tekshiring**

O‘QITUVCHI UCHUN MATN

Saida: Bugun ishdan keyin sayrga chiqamizmi? Rustam: Chiqishni xohlayman, ammo hisobotni tugatishim kerak. Odatdagidan yarim soat kechroq bo‘shayman. Saida: Men bugun uzoq kutolmayman. Uyga mehmon keladi. Ertaga uchrashsak-chi? Rustam: Ertaga menga qulay. Faqat men tez yurishni istamayman, bu hafta ancha charchadim. Saida: Mayli, bemalol yuramiz. Asosiy maqsadimiz birga vaqt o‘tkazish va ish orasida dam olish-ku. Rustam: To‘g‘ri. Qayerda uchrashamiz? Saida: Ofis oldida emas, bog‘ning kirishida. U yerga bekatdan yaqinroq. Rustam: Soat olti yarimda yetib boraman. Agar yig‘ilish cho‘zilsa, oltigacha xabar beraman. Saida: Kelishdik. Telefonni ham faqat zarur bo‘lsa ishlataylik. Rustam: Yaxshi taklif. Yana bir narsani aytmoqchiman: keyingi hafta seshanba o‘rniga chorshanba qulayroq bo‘ladi. Saida: Menga ham mos. Jadvalimizni haftaning boshida tekshirib olaylik. Rustam: Shunda bir kun o‘xshamasa, hammasini tashlab qo‘ymaymiz. Saida: Ha, reja bizga yordam bersin, ortiqcha bosim bo‘lmasin. Rustam: Men yangi vaqtni kundaligimga yozib qo‘yaman.

QANDAY TINGLAYMIZ?

O‘rganuvchi matnni yopadi. O‘qituvchi avval savollarni aytadi. Birinchi o‘qishda umumiy mazmun, ikkinchisida tafsilotlar tinglanadi. So‘ng juftlikda javoblar tekshiriladi.

TINGLASH SAVOLLARI

1. Bugungi reja nega o‘zgardi?
2. Nega Saida kutolmaydi?
3. Ertaga qayerda uchrashishadi?
4. Vaqt nechada?
5. Keyingi hafta qaysi kun almashadi?

QISQA QAYDLAR

Fikrni bog‘laymiz

Odatda ..., ammo bu hafta ...

Menga ... mos keladi.

Agar charchasam, ...

Keling, avval kichik maqsaddan boshlaylik.

BOSHQA YO‘L BILAN AYTING

Qisqa:
Vaqtim yo‘q.

FIKRNI KENGAYTIRING

Ishdan kech chiqayotganim uchun bugun qatnasha olmayman. Ertaga yarim soat vaqt ajrata olaman, agar sizga ham qulay bo‘lsa.

JUFTLIKDA / 3 DAQIQA

Vaziyat bo‘yicha suhbat qiling. Har biringiz kamida ikki savol bering, bitta sabab ayting va sherigingizning fikrini qayta ifodalang. Keyin rollarni almashtiring.

YOZMA TOPSHIRIQ

Do‘stingizga 70–100 so‘zli xabar yozing. Birgalikdagi dam olish odatini taklif qiling, kun va vaqtni belgilang, reja bajarilmasa muqobil yo‘lni yozing.

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

TEKSHIRING / Maqsad aniqmi? Sabab yoki misol bormi? Gaplar bog‘langanmi? Murojaat ohangi mosmi? Keyingi qadam tushunarlimi?

Nutq vaziyati

A / SIZNING ROLINGIZ

Siz dushanba va chorshanba 18:30 da bo‘shaysiz. Sayrni sokin sur’atda, yigirma daqiqa qilishni xohlaysiz.

B / SHERIGINGIZ ROLI

Siz chorshanba 19:00 gacha, juma esa 18:00 gacha bo‘shsiz. Uchrashuv joyigacha o‘n daqiqa yo‘l bor.

BIRGALIKDAGI NATIJA

Umumiy vaqtni toping, sayr davomiyligini va kechikish haqida xabar berish tartibini kelishing.

01 **Ehtiyoj**

02 **Ikki variant**

03 **Kelishuv**

Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman. Sherigim ... qiladi.

O‘ZIMNI TEKSHIRAMAN: savol berdim / sabab aytdim / fikrni tingladim / kelishuvni aytdim.

07

MODUL / MULOQOTGA KIRISH

Safar, transport va yo‘l

BU BO‘LIMDA SIZ

Yo‘l ma’lumotini aniqlashtirasiz, safar variantlarini solishtirasiz va rejadagi o‘zgarishni tushuntirasiz.

VAZIYAT

Uchrashuvga boradigan yo‘lingiz o‘zgardi. Qulaylik, vaqt va xarajatni solishtirib, yangi marshrut tanlang. Barcha jadval va narxlar mashq uchun to‘qilgan.

SUHBATNI BOSHLANG

1. Safarni nimadan boshlaysiz?
2. Qaysi ma’lumotni qayta tekshirasiz?
3. Kechikishni qanday tushuntirasiz?

So‘zdan suhbatga

yo‘nalish
Yo‘nalishni aniqlashtirdim.

jo‘namoq
Avtobus soat o‘nda jo‘naydi.

yetib bormoq
Tushgacha yetib boramiz.

almashib o‘tirmoq
Bekatda almashib o‘tiramiz.

qatnov
Keyingi qatnovni kutamiz.

chipta
Chiptadagi vaqtni tekshiring.

bekat
Qaysi bekatda tushaman?

kechikish
Kechikish haqida xabar berdim.

qo‘l yuki
Faqat qo‘l yukim bor.

muqobil yo‘l
Muqobil yo‘lni tanladik.

qaytish
Qaytish vaqtini kelishdik.

manzil
Manzilni yozib yuboring.

MINI-DIALOG

A: ... ga borishning boshqa yo‘li bormi?
B: Agar ... ni tanlasak, ...

ENDI SIZ

To‘rtta iborani tanlang. Har biri bilan o‘z vaziyatingizga mos gap tuzing. Sherigingiz bitta aniqlashtiruvchi savol bersin.

Reja o‘zgarsa

01 / MATNNI O‘QING

Anvar qo‘shni shahardagi tanishiga mehmon bo‘lib bormoqchi edi. U ertalab bekatga chiqqanida, yo‘ldagi ta’mir sababli avtobus boshqa ko‘chadan yurishini bildi. Eski bekatda kutish foydasiz edi. Anvar axborot xodimidan yangi bekat qayerdaligini so‘radi. Xodim ikki yo‘lni tushuntirdi. Birinchi yo‘lda piyoda o‘n daqiqa yurib, to‘g‘ridan to‘g‘ri avtobusga chiqish mumkin. Ikkinchisida yaqin bekatdan mahalliy avtobusga chiqib, keyin almashish kerak. Anvarning kichik chamadoni bor edi. U piyoda yurish masofasini va keyingi qatnov vaqtini aniqlashtirdi. To‘g‘ridan to‘g‘ri avtobus yarim soatdan keyin ketarkan. U birinchi yo‘lni tanladi: piyoda yurish kerak bo‘lsa ham, almashib o‘tirmaydi. Keyin tanishiga qo‘ng‘iroq qilib, biroz kechikishini aytdi. Tanishi uni eski vaqtda kutib turmasligi uchun taxminiy yetib borish vaqtini ham tushuntirdi. Yo‘lga chiqishdan oldin Anvar yangi bekat nomini xodimga qayta aytdi. Shu tariqa adashmaganini tekshirdi. U safar rejasi foydali ekanini, lekin kutilmagan o‘zgarishda savol berish undan ham muhimligini angladi. Qaytishda ham o‘sha yo‘l ochiq deb o‘ylamasdan, ma’lumotni alohida tekshirishga qaror qildi. Shunda mezbon ham rejasini oldindan moslashtira oladi.

02 / DALIL TOPING

1. Eski bekatda nega kutib bo‘lmaydi?
2. Ikki yo‘lning farqi nima?
3. Anvar qaysi variantni tanladi?
4. Tanishiga nima uchun qo‘ng‘iroq qildi?
5. U bekat nomini nega takrorladi?

03 / FIKR VA DALIL

Matndan bitta fakt va o‘z fikringizni yozing. Ular qanday farqlanadi?

Tinglaymiz. Asosiy fikrni ushlaymiz.

01 **Mazmunni tinglang**

02 **Tafsilotni toping**

03 **Javobni tekshiring**

O‘QITUVCHI UCHUN MATN

Yo‘lovchi: Kechirasiz, ko‘rgazma markaziga shu bekatdan boramanmi? Xodim: Bugun bu yo‘nalish o‘zgargan. Markaziy ko‘chadagi bekatga o‘tishingiz kerak. Yo‘lovchi: U yerga piyoda qancha vaqtda boraman? Xodim: Taxminan o‘n daqiqa. Shu ko‘chadan to‘g‘ri boring, dorixona oldidan o‘ngga buriling. Yo‘lovchi: Keyingi avtobus qachon jo‘naydi? Xodim: Soat o‘n bir yigirmada. Yo‘lovchi: Hozir o‘n bir ekan. Yetib boramanmi? Xodim: Odatdagi sur’atda yursangiz, ulgurishingiz mumkin. Lekin bekatdagi jadvalni tekshiring. Yo‘lovchi: Boshqa variant bormi? Xodim: Shu yerdan kichik avtobusga chiqib, bozor yonida almashasiz. Unda ikki marta chipta olasiz. Yo‘lovchi: Men birinchi yo‘lni tanlayman. Yukim ko‘p emas. Demak, dorixonadan o‘ngga, keyin Markaziy ko‘cha bekati, to‘g‘rimi? Xodim: Ha. Avtobusning oldidagi yo‘nalishni ham tekshiring. Yo‘lovchi: Rahmat. Ko‘rgazma markazida qaysi kirishga yaqin tushaman? Xodim: Asosiy kirishga. U yerdan belgilangan piyodalar yo‘lagidan o‘tasiz. Yo‘lovchi: Tushunarli, manzilni xaritamda ham belgilab olaman. Xodim: Yana savolingiz bo‘lsa, yangi bekatdagi axborot xodimiga murojaat qilishingiz mumkin.

TINGLASH SAVOLLARI

1. Yo‘lovchi qayerga bormoqchi?
2. Yangi bekatgacha qancha yuriladi?
3. Qatnov vaqti qaysi?
4. Muqobil yo‘lda necha marta chipta olinadi?
5. Yo‘lovchi tushunganini qanday tekshiradi?

QANDAY TINGLAYMIZ?

O‘rganuvchi matnni yopadi. O‘qituvchi avval savollarni aytadi. Birinchi o‘qishda umumiy mazmun, ikkinchisida tafsilotlar tinglanadi. So‘ng juftlikda javoblar tekshiriladi.

QISQA QAYDLAR

Fikrni bog‘laymiz

... ga borishning boshqa yo‘li bormi?

Agar ... ni tanlasak, ...

Bu yo‘l ... roq, ammo ...

To‘g‘ri tushundimmi: avval ..., keyin ...?

BOSHQA YO‘L BILAN AYTING

Qisqa:
Men kech qolaman.

FIKRNI KENGAYTIRING

Yo‘nalish o‘zgargani uchun biroz kechikaman. Hozir boshqa bekatga ketyapman; yetib borish vaqtimni avtobusga chiqqach yozaman.

JUFTLIKDA / 3 DAQIQA

Vaziyat bo‘yicha suhbat qiling. Har biringiz kamida ikki savol bering, bitta sabab ayting va sherigingizning fikrini qayta ifodalang. Keyin rollarni almashtiring.

YOZMA TOPSHIRIQ

Mezboningizga 80–100 so‘zli xabar yozing. Reja nega o‘zgargani, yangi yo‘l, taxminiy kelish vaqti va qayta xabar berish va’dasini kiriting.

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

TEKSHIRING / Maqsad aniqmi? Sabab yoki misol bormi? Gaplar bog‘langanmi? Murojaat ohangi mosmi? Keyingi qadam tushunarlimi?

Nutq vaziyati

A / SIZNING ROLINGIZ

Siz 14:00 dagi uchrashuvga borasiz. Hozir 12:00. A yo‘l 70 daqiqa, bitta almashish; B yo‘l 90 daqiqa, almashishsiz. Yukingiz bor.

B / SHERIGINGIZ ROLI

Siz safardagi sheriksiz. Almashishdan ko‘ra tinchroq safarni xohlaysiz. Uchrashuv joyiga bekatdan yana 15 daqiqa yuriladi.

BIRGALIKDAGI NATIJA

Ikkala yo‘l bilan kelish vaqtini hisoblang, birini tanlang va sababini ayting.

01 **Ehtiyoj**

02 **Ikki variant**

03 **Kelishuv**

Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman. Sherigim ... qiladi.

O‘ZIMNI TEKSHIRAMAN: savol berdim / sabab aytdim / fikrni tingladim / kelishuvni aytdim.

08

MODUL / MULOQOTGA KIRISH

Madaniyat va an’analar

BU BO‘LIMDA SIZ

O‘zingiz bilgan tadbirni tasvirlaysiz, odatlarni ehtiyotkorlik bilan taqqoslaysiz va mehmonning savollariga javob berasiz.

VAZIYAT

Yangi qo‘shningizni mahalladagi kitob va musiqa kechasiga taklif qilyapsiz. Tadbir tartibini tushuntiring, uning qiziqishi va imkonini so‘rang.

SUHBATNI BOSHLANG

1. Qaysi tadbir sizda yaxshi taassurot qoldirgan?
2. Notanish odat haqida qanday savol berasiz?
3. Barcha oilalarda bir xil odat bo‘ladimi?

So‘zdan suhbatga

an’ana
Oilamizda shunday an’ana bor.

taassurot
Tadbir yaxshi taassurot qoldirdi.

taklif qilmoq
Sizni uchrashuvga taklif qilaman.

mehmon kutmoq
Dam olish kuni mehmon kutamiz.

ishtirok etmoq
Dasturda ishtirok etdim.

tanishtirmoq
Mehmonni do‘stlarim bilan tanishtirdim.

qadrlamoq
O‘zaro hurmatni qadrlaymiz.

odat
Bu bizning oilamizdagi odat.

farq qilmoq
Tadbirlar bir-biridan farq qiladi.

o‘xshashlik
Ikki marosimda o‘xshashlik bor.

ruxsat so‘ramoq
Suratga olishdan oldin ruxsat so‘radim.

hurmat bilan
Savolimni hurmat bilan berdim.

MINI-DIALOG

A: Bizning oilamizda ..., boshqa oilalarda esa farq qilishi mumkin.
B: Menga ... taassurot qoldirdi, chunki ...

ENDI SIZ

To‘rtta iborani tanlang. Har biri bilan o‘z vaziyatingizga mos gap tuzing. Sherigingiz bitta aniqlashtiruvchi savol bersin.

Mehmonning savoli

01 / MATNNI O‘QING

Mahalladagi kichik madaniyat markazida kitob va musiqa kechasi tashkil qilindi. Nodira yaqinda ko‘chib kelgan qo‘shnisi Elenani taklif qildi. Elena ilgari bunday tadbirda qatnashmaganini aytdi. U maxsus kiyim kiyish kerakmi, bolasi bilan kelishi mumkinmi, deb so‘radi. Nodira bu uchrashuv norasmiy ekanini, qulay kiyimda kelish mumkinligini tushuntirdi. Dasturda bir necha oila o‘ziga qadrli kitob yoki qo‘shiq haqida gapiradi. Barcha bir xil marosimni ko‘rsatishi shart emas. Elena bu fikrni yoqtirdi va buvisidan qolgan kitobni olib kelishga qaror qildi. Tadbirda qatnashchilar avval bir-birini tinglashdi, keyin savol berishdi. Bir mehmon suratga olishdan oldin ruxsat so‘radi. Elena o‘z oilasida tug‘ilgan kunlarda kitob sovg‘a qilish odati borligini aytdi. Nodira o‘z uyida ham kitob sovg‘asi qadrlanishini, lekin bu barcha oilalarga xos bo‘lishi shart emasligini qo‘shdi. Kecha oxirida ular farqlardan tashqari umumiy jihatlarni ham ko‘rishdi. Eng yoqimli jihat hech kimdan butun bir xalq nomidan gapirish kutilmaganida edi. Har kim o‘z tajribasini bayon qildi. Elena keyingi uchrashuvga kichik hikoya tayyorlashni taklif qildi. Tashkilotchilar dastur vaqtini unga oldindan yuborishga va’da berishdi.

02 / DALIL TOPING

1. Elena nimalarni aniqlashtirdi?
2. Tadbir rasmiy edimi?
3. Elena nima olib keldi?
4. Suratga olishda nima qilindi?
5. Nega shaxsiy tajriba bilan umumiy hukmni farqlash kerak?

03 / FIKR VA DALIL

Matndan bitta fakt va o‘z fikringizni yozing. Ular qanday farqlanadi?

Tinglaymiz. Asosiy fikrni ushlaymiz.

01 **Mazmunni tinglang**

02 **Tafsilotni toping**

03 **Javobni tekshiring**

O‘QITUVCHI UCHUN MATN

Nodira: Elena, juma kuni markazimizda kitob va musiqa kechasi bo‘ladi. Qatnashishni xohlaysizmi? Elena: Qiziq ekan. Soat nechada boshlanadi? Nodira: Oltida. Asosiy dastur bir soat, keyin erkin suhbat. Elena: Qizim bilan kelsam bo‘ladimi? U uzoq o‘tira olmaydi. Nodira: Albatta. Yon xonada rasm chizish stoli bor. Lekin bolaga hamroh bo‘lib turishingiz kerak. Elena: Tushunarli. Men albatta biror narsa aytishim shartmi? Nodira: Yo‘q, tinglash uchun ham kelishingiz mumkin. Xohlasangiz, sevimli kitobingiz haqida ikki daqiqa gapirasiz. Elena: Unda buvim bergan kitobni olib kelaman. Maxsus kiyim kerak emasmi? Nodira: Yo‘q, bu norasmiy uchrashuv. O‘zingizga qulay kiyimda keling. Elena: Rahmat. Balki biroz kechikarman, ishdan besh yarimda chiqaman. Nodira: Muammo emas. Kirishda tashkilotchiga aytsangiz, joy ko‘rsatadi. Elena: Manzilni xabarda yuborasizmi? Nodira: Hozir yuboraman. Dasturda qatnashmoqchi bo‘lsangiz, ertagacha ayting, vaqtingizni ajratamiz. Elena: Yaxshi, kitob haqidagi hikoyamni tayyorlab, ertaga javob beraman.

TINGLASH SAVOLLARI

1. Tadbir qachon boshlanadi?
2. Asosiy dastur qancha?
3. Elena gapirishi majburiymi?
4. U nima olib kelmoqchi?
5. Qatnashish haqida qachongacha javob beradi?

QANDAY TINGLAYMIZ?

O‘rganuvchi matnni yopadi. O‘qituvchi avval savollarni aytadi. Birinchi o‘qishda umumiy mazmun, ikkinchisida tafsilotlar tinglanadi. So‘ng juftlikda javoblar tekshiriladi.

QISQA QAYDLAR

Fikrni bog‘laymiz

Bizning oilamizda ..., boshqa oilalarda esa farq qilishi mumkin.

Menga ... taassurot qoldirdi, chunki ...

... haqida so‘rasam bo‘ladimi?

Xohlasangiz ..., bu majburiy emas.

BOSHQA YO‘L BILAN AYTING

Qisqa:
Bizda shunday.

FIKRNI KENGAYTIRING

Bizning oilamizda bayramda kitob sovg‘a qilish odati bor. Men bu odatni qadrlayman, chunki sovg‘a haqida keyin ham suhbatlashamiz.

JUFTLIKDA / 3 DAQIQA

Vaziyat bo‘yicha suhbat qiling. Har biringiz kamida ikki savol bering, bitta sabab ayting va sherigingizning fikrini qayta ifodalang. Keyin rollarni almashtiring.

YOZMA TOPSHIRIQ

Tanish insoningizga 90–110 so‘zli taklif yozing. Tadbir mazmuni, vaqt, joy, qatnashish tartibi va bitta qulaylik haqida yozing.

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

TEKSHIRING / Maqsad aniqmi? Sabab yoki misol bormi? Gaplar bog‘langanmi? Murojaat ohangi mosmi? Keyingi qadam tushunarlimi?

Nutq vaziyati

A / SIZNING ROLINGIZ

Siz tashkilotchisiz. Tadbir 18:00–19:00. Gapirish ixtiyoriy. Bolalar uchun stol bor, ammo alohida qarovchi yo‘q.

B / SHERIGINGIZ ROLI

Siz mehmonsiz. Farzandingiz bilan kelasiz, 18:15 da yetasiz. Kitob haqida ikki daqiqa gapirishni istaysiz.

BIRGALIKDAGI NATIJA

Kelish va chiqish vaqtini, bolaga hamrohlikni va dasturdagi ishtirokni aniqlashtiring.

01 Ehtiyoj

02 Ikki variant

03 Kelishuv

Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman. Sherigim ... qiladi.

O‘ZIMNI TEKSHIRAMAN: savol berdim / sabab aytdim / fikrni tingladim / kelishuvni aytdim.

09

MODUL / MULOQOTGA KIRISH

O‘zbekiston: yurt va jamiyat

BU BO‘LIMDA SIZ

Yashash joyingizni tasvirlaysiz, jamoat ehtiyojini aniqlaysiz va mahalla uchun taklifni asoslaysiz.

VAZIYAT

Mahallada kichik bo‘sh maydon bor. Aholi uni o‘qish burchagi yoki soyali dam olish joyiga aylantirishni muhokama qilyapti.

SUHBATNI BOSHLANG

1. Yashash joyingizning qaysi jihatini qadrlaysiz?
2. Jamoat joyidan kimlar foydalanadi?
3. Taklifdan oldin kimlarning fikrini so‘rash kerak?

So‘zdan suhbatga

mahalla
Mahallamizda yangi joy ochildi.

jamoat joyi
Jamoat joyini ozoda tutamiz.

aholi
Aholi fikri so‘raldi.

ehtiyoj
Turli guruhlarning ehtiyoji bor.

taklif
Taklifni yozma yubordik.

qulaylik
Yo‘lakning qulayligini tekshirdik.

foydalanmoq
Joydan birga foydalanamiz.

ko‘ngilli
Ko‘ngillilar yordam berdi.

yig‘ilish
Yig‘ilishda fikr bildirdim.

mablag‘
Mavjud mablag‘ni hisobladik.

imkoniyat
Hozirgi imkoniyatni baholaylik.

natija
Natijani bir oyda ko‘rib chiqamiz.

MINI-DIALOG

A: Hududimizda ... bor, ammo ... yetishmaydi.
B: Bu taklif ... uchun foydali, chunki ...

ENDI SIZ

To‘rtta iborani tanlang. Har biri bilan o‘z vaziyatingizga mos gap tuzing. Sherigingiz bitta aniqlashtiruvchi savol bersin.

Maydon kim uchun?

01 / MATNNI O‘QING

Mahalla kutubxonasi yonidagi kichik maydon uzoq vaqt bo‘sh turdi. Bir guruh yoshlar bu yerda ochiq o‘qish burchagi bo‘lishini taklif qildi. Katta yoshdagi aholi esa soyali o‘rindiqlarga ehtiyoj borligini aytdi. Dastlab bu ikki taklif bir-biriga ziddek ko‘rindi. Yig‘ilishda kutubxonachi maydondan kimlar va qaysi payt foydalanishini kuzatishni taklif qildi. Bir hafta davomida ko‘ngillilar odamlar oqimini qayd etishdi. Ertalab bu yerdan ko‘proq yoshi katta odamlar, tushdan keyin esa o‘quvchi va talabalar o‘tishi ma’lum bo‘ldi. Ular yo‘lakni toraytirmaslik kerakligini ham ko‘rishdi. Shundan so‘ng ikkita o‘rindiq va kichik kitob javonidan boshlashga kelishildi. Javon yomg‘irdan himoyalanadigan joyga qo‘yiladi, kitoblar kechqurun kutubxonaga olinadi. Har bir vazifa uchun mas’ul belgilandi. Bir oy o‘tgach, joydan foydalanish qulayligi haqida yana fikr yig‘iladi. Aholi barcha istakni birdan bajarish imkoni yo‘qligini tushundi, lekin kichik sinov ikki ehtiyojni birlashtirdi. Qaror eng baland gapirgan odamning fikriga emas, kuzatuv va suhbatga tayandi. Keyingi yig‘ilishga ilgari qatnashmagan qo‘shnilarni ham chaqirish rejalashtirildi. Chunki yangi joy undan hozir foydalanayotganlar uchungina emas, kelajakdagi foydalanuvchilar uchun ham qulay bo‘lishi kerak edi.

02 / DALIL TOPING

1. Ikki dastlabki taklif nima edi?
2. Nima bir hafta kuzatildi?
3. Nega yo‘lak hisobga olindi?
4. Qanday kichik sinov tanlandi?
5. Yana kimlarning fikrini so‘rardingiz?

03 / FIKR VA DALIL

Matndan bitta fakt va o‘z fikringizni yozing. Ular qanday farqlanadi?

Tinglaymiz. Asosiy fikrni ushlaymiz.

01 **Mazmunni tinglang**

02 **Tafsilotni toping**

03 **Javobni tekshiring**

O‘QITUVCHI UCHUN MATN

Kutubxonachi: Maydon haqidagi takliflarni ko‘rib chiqaylik. Yoshlar kitob javoni, ayrim qo‘shnilar esa soyali o‘rindiq so‘rashgan. Aholi vakili: Menga ikkala taklif ham yoqadi. Lekin yo‘lakni toraytirmasligimiz kerak. Bolalar aravachasi bilan o‘tadiganlar bor. Ko‘ngilli: Biz joyni o‘lchadik. Devor yoniga ikkita o‘rindiq qo‘ysak, yo‘lak ochiq qoladi. Javonni esa kirish tomonda joylashtirish mumkin. Kutubxonachi: Kitoblarni kechasi shu yerda qoldirmaymiz. Men ish tugaganda ichkariga olib kiraman. Aholi vakili: Dam olish kunlari kim mas’ul bo‘ladi? Ko‘ngilli: Navbatchilik ro‘yxatini tuzamiz. Hozir to‘rt kishi yordam berishga tayyor. Kutubxonachi: Avval bir oy sinab ko‘raylik. Katta xaridga shoshilmaymiz. Aholi vakili: Roziman. Faqat o‘rindiqlarni o‘rnatishdan oldin bu yerdan foydalanadiganlar bilan yana gaplashaylik. Ko‘ngilli: Men ertaga ikki xil joylashuv chizmasini olib kelaman. Kutubxonachi: Yaxshi. Shunda variantlarni ko‘rib, aniqroq tanlaymiz. Aholi vakili: Taklif bermagan qo‘shnilarni ham yig‘ilishga chaqiraylik. Ularning ehtiyoji boshqacha bo‘lishi mumkin. Ko‘ngilli: Men e’lon tayyorlayman, unda vaqt va savollarni qisqa yozaman.

TINGLASH SAVOLLARI

1. Ikki taklif qanday?
2. Nega yo‘lak ochiq qolishi kerak?
3. Necha ko‘ngilli bor?
4. Sinov muddati qancha?
5. Keyingi uchrashuvga nima tayyorlanadi?

QANDAY TINGLAYMIZ?

O‘rganuvchi matnni yopadi. O‘qituvchi avval savollarni aytadi. Birinchi o‘qishda umumiy mazmun, ikkinchisida tafsilotlar tinglanadi. So‘ng juftlikda javoblar tekshiriladi.

QISQA QAYDLAR

Fikrni bog‘laymiz

Hududimizda ... bor, ammo ... yetishmaydi.

Bu taklif ... uchun foydali, chunki ...

Avval ... fikrini bilsak.

Mavjud imkoniyatdan kelib chiqib, ...

BOSHQA YO‘L BILAN AYTING

Qisqa:
O‘rindiq kerak.

FIKRNI KENGAYTIRING

Bu yo‘ldan ko‘p kishi piyoda o‘tadi, ammo dam olish joyi kam. Shuning uchun yo‘lakni to‘smasdan ikkita o‘rindiq o‘rnatishni taklif qilaman.

JUFTLIKDA / 3 DAQIQA

Vaziyat bo‘yicha suhbat qiling. Har biringiz kamida ikki savol bering, bitta sabab ayting va sherigingizning fikrini qayta ifodalang. Keyin rollarni almashtiring.

YOZMA TOPSHIRIQ

Mahalla uchrashuvi uchun 90–120 so‘zli taklif yozing. Ehtiyoj, foydalanuvchilar, kichik yechim va natijani tekshirish usulini kiriting.

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

TEKSHIRING / Maqsad aniqmi? Sabab yoki misol bormi? Gaplar bog‘langanmi? Murojaat ohangi mosmi? Keyingi qadam tushunarlimi?

Nutq vaziyati

A / SIZNING ROLINGIZ

Siz kutubxonachisiz. Kitob javoniga mas’ul bo‘lasiz. Maydonda yo‘lak ochiq qolishi shart. Bir oy sinovga rozisiz.

B / SHERIGINGIZ ROLI

Siz aholi vakilisiz. Soyali o‘rindiqlar muhim deb o‘ylaysiz. Qo‘shnilarning fikrini yig‘ishga yordam berasiz.

BIRGALIKDAGI NATIJA

Bitta qo‘shma taklif, ikki mas’ul va natijani ko‘rib chiqish sanasini belgilang.

01 **Ehtiyoj**

02 **Ikki variant**

03 **Kelishuv**

Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman. Sherigim ... qiladi.

O‘ZIMNI TEKSHIRAMAN: savol berdim / sabab aytdim / fikrni tingladim / kelishuvni aytdim.

10

MODUL / MULOQOTGA KIRISH

Tabiat va ekologik mas’uliyat

BU BO‘LIMDA SIZ

Muammoning sabab va oqibatini bog‘laysiz, mahalliy imkoniyatga mos taklifni tushuntirasiz.

VAZIYAT

Hovlida qog‘ozni alohida yig‘ish taklif qilindi. Joy kam, yig‘ilgan materialni kim olib ketishi esa hali kelishilmagan.

SUHBATNI BOSHLANG

1. Qaysi resursni tejashga harakat qilasiz?
2. Umumiy tashabbus nega davom etmay qolishi mumkin?
3. Ishni boshlashdan oldin nimani aniqlashtirish zarur?

So‘zdan suhbatga

chiqindi
Chiqindi miqdorini kamaytiramiz.

saralamoq
Qog‘ozni alohida saralaymiz.

qayta ishlash
Qabul qilish tartibini tekshirdik.

tejamoq
Qog‘ozni tejab ishlatamiz.

isrof
Ortiqcha chop etish isrofga olib keladi.

quti
Qutini quruq joyga qo‘ydik.

olib ketmoq
Materialni kelishilgan kunda olib ketishadi.

ifloslanmoq
Nam qog‘oz ifloslanishi mumkin.

mas’uliyat
Navbatchilik mas’uliyatini bo‘lishdik.

kuzatmoq
Bir haftalik natijani kuzatdik.

kamaytirmoq
Bir martalik buyumlarni kamaytirdik.

imkoniyat
Hududdagi imkoniyatni aniqladik.

MINI-DIALOG

A: ... sababli ... yuz berdi.
B: Natijada ...

ENDI SIZ

To‘rtta iborani tanlang. Har biri bilan o‘z vaziyatingizga mos gap tuzing. Sherigingiz bitta aniqlashtiruvchi savol bersin.

Quti qo‘yishning o‘zi yetmaydi

01 / MATNNI O‘QING

O‘quv markazida har hafta ko‘p qog‘oz ishlatilardi. Bir kuni kurs tinglovchilari eski qog‘oz uchun alohida quti qo‘yishdi. Dastlab hamma tashabbusni ma’qulladi. Ammo bir necha kundan keyin qutiga ovqat qoldig‘i va nam salfetka ham tashlana boshladi. Quti tez to‘ldi, uni kim bo‘shatishi noma’lum edi. Markaz xodimi muammoni ko‘rib, tashabbusni bekor qilish o‘rniga tartibni aniqlashtirishni taklif qildi. Avval mahalliy qabul qiluvchi tashkilot bilan bog‘lanishdi. Qanday qog‘oz qabul qilinishi va olib ketish imkonini so‘rashdi. Keyin qutini quruq joyga ko‘chirishdi va ustiga qabul qilinadigan materiallarni sodda yozishdi. Ikki tinglovchi haftada bir marta holatni tekshiradi. Boshqa taklif ham paydo bo‘ldi: keraksiz varaqlarni kamaytirish uchun topshiriqlarni imkon qadar ikki tomonlama chop etish. Bir oy o‘tgach, quti oldingidek tez to‘lmay qoldi. Bu safar sabab befarqlik emas, qog‘oz sarfining kamayishi edi. Guruh natijani faqat yig‘ilgan qog‘oz miqdori bilan baholash noto‘g‘ri bo‘lishi mumkinligini tushundi. Eng foydali o‘zgarish ba’zan kamroq chiqindi hosil qilishdir. Ular tajriba natijasini boshqa xonalar bilan bo‘lishishdi, lekin har bir xonaning sharoitini alohida tekshirish kerakligini ham eslatishdi.

02 / DALIL TOPING

1. Dastlab qanday muammolar chiqdi?
2. Nima uchun tashkilot bilan bog‘lanishdi?
3. Quti qayerga ko‘chirildi?
4. Nega keyin sekinroq to‘ldi?
5. Natijani yana qanday baholash mumkin?

03 / FIKR VA DALIL

Matndan bitta fakt va o‘z fikringizni yozing. Ular qanday farqlanadi?

Tinglaymiz. Asosiy fikrni ushlaymiz.

01 **Mazmunni tinglang**

02 **Tafsilotni toping**

03 **Javobni tekshiring**

O‘QITUVCHI UCHUN MATN

Tinglovchi: Qog‘oz qutisini yo‘lakka qo‘ysak, hamma ko‘radi. Xodim: Ko‘radi, lekin yo‘lak tor. Quti o‘tishga xalaqit bermasligi kerak. Tinglovchi: Unda nusxa ko‘chirish stoli yoniga qo‘yaylik. U yer quruq va bo‘sh. Xodim: Yaxshi. Lekin oldin qaysi qog‘ozni qabul qilishlarini aniqladikmi? Tinglovchi: Ha, tashkilot bilan gaplashdim. Ular toza va quruq qog‘oz qabul qilishar ekan. Boshqa materiallar bo‘yicha alohida so‘rashimiz kerak. Xodim: Olib ketish kuni kelishildimi? Tinglovchi: Hozircha aniq emas. Kerakli miqdor yig‘ilgach, ularga xabar beramiz. Shuning uchun katta quti olishga shoshilmaylik. Xodim: Kim nazorat qiladi? Tinglovchi: Men va Nodira juma kuni tekshiramiz. Agar noto‘g‘ri narsa tashlansa, e’lonni tushunarliroq qilamiz. Xodim: Yana qog‘oz sarfini kamaytirish haqida ham o‘ylaylik. Tinglovchi: Roziman. Takroriy nusxalarni kamaytirish bo‘yicha o‘qituvchilardan taklif so‘rayman. Xodim: Demak, faqat yig‘ishga emas, kamroq ishlatishga ham e’tibor beramiz. Tinglovchi: Ha. Bir oy oxirida ikkala o‘zgarishni birga muhokama qilamiz.

TINGLASH SAVOLLARI

1. Nega yo‘lak tanlanmadi?
2. Quti qayerda turadi?
3. Qanday qog‘oz qabul qilinadi?
4. Tekshiruv kuni qaysi?
5. Ikkinchi maqsad nima?

QANDAY TINGLAYMIZ?

O‘rganuvchi matnni yopadi. O‘qituvchi avval savollarni aytadi. Birinchi o‘qishda umumiy mazmun, ikkinchisida tafsilotlar tinglanadi. So‘ng juftlikda javoblar tekshiriladi.

QISQA QAYDLAR

Fikrni bog‘laymiz

... sababli ... yuz berdi.

Natijada ...

Faqat ... emas, ... ham muhim.

Agar ... ni aniqlashtirsak, ...

BOSHQA YO‘L BILAN AYTING

Qisqa:
Quti qo‘yamiz.

FIKRNI KENGAYTIRING

Avval materialni kim qabul qilishini aniqlaymiz. Keyin yo‘lakni to‘smaydigan joyga quti qo‘yib, uni tekshirish uchun mas’ul belgilaymiz.

JUFTLIKDA / 3 DAQIQA

Vaziyat bo‘yicha suhbat qiling. Har biringiz kamida ikki savol bering, bitta sabab ayting va sherigingizning fikrini qayta ifodalang. Keyin rollarni almashtiring.

YOZMA TOPSHIRIQ

Guruh uchun 80–110 so‘zli e’lon yozing. Sinov tashabbusi, qabul qilinadigan material, joy, mas’ul va tekshiruv muddatini ko‘rsating.

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

TEKSHIRING / Maqsad aniqmi? Sabab yoki misol bormi? Gaplar bog‘langanmi? Murojaat ohangi mosmi? Keyingi qadam tushunarlimi?

Nutq vaziyati

A / SIZNING ROLINGIZ

Siz tashabbuskorsiz. Kichik quti bor. Har juma tekshirasiz. Olib ketish jadvali hali tasdiqlanmagan.

B / SHERIGINGIZ ROLI

Siz bino xodimisiz. Yo‘lak ochiq qolishi shart. Quruq xona burchagini taklif qilasiz. Jarayonni bir oy sinashga tayyorsiz.

BIRGALIKDAGI NATIJA

Joyni kelishing, boshlashdan oldin tekshiriladigan ikki savol va mas’ulni belgilang.

01 Ehtiyoj

02 Ikki variant

03 Kelishuv

Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman. Sherigim ... qiladi.

O‘ZIMNI TEKSHIRAMAN: savol berdim / sabab aytdim / fikrni tingladim / kelishuvni aytdim.

11

MODUL / MULOQOTGA KIRISH

Texnologiyalar va axborot

BU BO‘LIMDA SIZ

Raqamli vazifani bosqichma-bosqich tushuntirasiz, xabarning manbasi va sanasini tekshirib, ehtiyotkor xulosa aytasiz.

VAZIYAT

Guruhga tadbir bekor qilingani haqida sanasiz surat keldi. Uni yuborishdan oldin qanday ma’lumot kerakligini kelishing.

SUHBATNI BOSHLANG

1. Xabarning yangiligini qanday bilasiz?
2. Manba bilan fikrning farqi nima?
3. Tushunmagan texnik qadamni qanday so‘raysiz?

So‘zdan suhbatga

manba
Xabarning manbasini topdim.

havola
Rasmiy e’longa havola yuboring.

sana
Sanasini tekshirdim.

tasdiqlamoq
Tashkilot ma’lumotni tasdiqladi.

taxmin
Bu hozircha taxmin.

izoh
Xabarga izoh qo‘shdim.

ulashmoq
Tekshirgan xabarni ulashdim.

yangilamoq
Ma’lumotni yangilashdi.

yuklamoq
Faylni belgilangan joyga yukladim.

saqlamoq
Nusxani saqlab qo‘ydim.

bosqich
Keyingi bosqichni tushuntiring.

aniqlik kiritmoq
Tashkilotchidan aniqlik kiritishni so‘radim.

MINI-DIALOG

A: Hozircha ... tasdiqlanmagan.
B: Avval ..., so‘ng ...

ENDI SIZ

To‘rtta iborani tanlang. Har biri bilan o‘z vaziyatingizga mos gap tuzing. Sherigingiz bitta aniqlashtiruvchi savol bersin.

Sanasiz surat

01 / MATNNI O‘QING

Gulnoza do‘stlari bilan shanba kuni ko‘rgazmaga borishni rejalashtirdi. Juma kuni guruhga “Bugungi tadbir bekor qilindi” degan surat yuborildi. Suratning yuqori qismi kesilgan, sana va tashkilot nomi ko‘rinmas edi. Bir do‘sti bormaslikni taklif qildi. Gulnoza esa surat aynan ularning ko‘rgazmasiga tegishli ekanini bilmasliklarini aytdi. U avval xabarni yuborgan kishidan manbani so‘radi. U suratni boshqa guruhdan olgan ekan. Keyin ko‘rgazma tashkilotchisining sahifasini tekshirdi. U yerda shanba dasturi saqlanib turardi, lekin bu ham barcha savolga javob bermasdi. Gulnoza tashkilotchiga qisqa xabar yozib, tadbir sanasi va manzilini ko‘rsatdi. Javobda ko‘rgazma reja bo‘yicha o‘tishi, tarqalgan surat esa oldingi haftadagi boshqa uchrashuvga tegishli ekani tushuntirildi. Gulnoza guruhga javobni havola va izoh bilan yubordi. U suratni yuborgan do‘stini ayblamadi. Buning o‘rniga keyingi safar sana va manbani birga yuborishni taklif qildi. Guruh a’zolari shu oddiy odat keraksiz chalkashlikni kamaytirishini tushunishdi. Gulnoza xabarni tekshirmaguncha “yolg‘on” deb ham atamadi. U avval “hozircha tasdiqlanmagan” degan ifodani ishlatdi, chunki yetarli ma’lumot hali yo‘q edi.

02 / DALIL TOPING

1. Suratda qaysi ma’lumotlar yo‘q edi?
2. Birinchi tekshiruv qadami nima?
3. Nega tashkilotchiga yozildi?
4. Surat qaysi tadbirga tegishli edi?
5. Nega darhol “yolg‘on” deyilmagan?

03 / FIKR VA DALIL

Matndan bitta fakt va o‘z fikringizni yozing. Ular qanday farqlanadi?

Tinglaymiz. Asosiy fikrni ushlaymiz.

01 **Mazmunni tinglang**

02 **Tafsilotni toping**

03 **Javobni tekshiring**

O‘QITUVCHI UCHUN MATN

Aziz: Gulnoza, ko‘rgazma bekor bo‘libdimi? Guruhdagi suratni ko‘rdim. Gulnoza: Hozircha aniq emas. Suratda sana ham, tashkilot nomi ham ko‘rinmayapti. Aziz: Demak, bormay turamizmi? Gulnoza: Avval aniqlashtiraylik. Suratni kim olganini bilasizmi? Aziz: Yo‘q, menga ham boshqa guruhdan kelgan. Gulnoza: Men rasmiy dasturga qaradim. Shanba kungi tadbir hali ko‘rsatilgan. Lekin tashkilotchidan ham so‘rayman. Aziz: Xabarda nima deb yozasiz? Gulnoza: Tadbir nomi, sanasi va manzilini aytib, reja o‘zgarganmi, deb so‘rayman. Aziz: Yaxshi. Javob kelguncha boshqalarga yubormay turaman. Gulnoza: Rahmat. Agar tasdiqlansa, aniq izoh va havola bilan ulashamiz. Aziz: Eski surat bo‘lsa-chi? Gulnoza: Shunda qaysi voqeaga tegishli ekanini tushuntiramiz. Kim yuborganini ayblashdan foyda yo‘q. Aziz: To‘g‘ri. Men ham guruhga hozircha kutishni yozaman. Gulnoza: Faqat “bekor emas” deb qat’iy aytmang. Hali javob olmadik. Aziz: Tushundim, “ma’lumot tekshirilmoqda” deb yozaman. Gulnoza: Javob kelgach, avval sizga yuboraman. Keyin birgalikda guruhdagi eski xabarga izoh qoldiramiz.

TINGLASH SAVOLLARI

1. Qaysi ikki belgi ko‘rinmaydi?
2. Rasmiy dasturda nima bor?
3. Gulnoza kimga yozadi?
4. Aziz hozircha nima qilmaydi?
5. Qanday ehtiyotkor jumla tanlandi?

QANDAY TINGLAYMIZ?

O‘rganuvchi matnni yopadi. O‘qituvchi avval savollarni aytadi. Birinchi o‘qishda umumiy mazmun, ikkinchisida tafsilotlar tinglanadi. So‘ng juftlikda javoblar tekshiriladi.

QISQA QAYDLAR

Fikrni bog‘laymiz

Hozircha ... tasdiqlanmagan.

Avval ..., so‘ng ...

Bu ma’lumotga aniqlik kiritish kerak, chunki ...

Manbaga ko‘ra ..., ammo ...

BOSHQA YO‘L BILAN AYTING

Qisqa:
Bu xabar noto‘g‘ri.

FIKRNI KENGAYTIRING

Bu xabarning sanasi va manbasi ko‘rsatilmagan, shuning uchun hozircha xulosa qilmayman. Avval tashkilotchidan aniqlik kiritishni so‘rayman.

JUFTLIKDA / 3 DAQIQA

Vaziyat bo‘yicha suhbat qiling. Har biringiz kamida ikki savol bering, bitta sabab ayting va sherigingizning fikrini qayta ifodalang. Keyin rollarni almashtiring.

YOZMA TOPSHIRIQ

Guruhga 80–110 so‘zli xabar yozing. Tekshirilayotgan ma’lumot, yetishmayotgan dalil, ikki tekshiruv qadami va hozirgi ehtiyotkor xulosangizni ayting.

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

TEKSHIRING / Maqsad aniqmi? Sabab yoki misol bormi? Gaplar bog‘langanmi? Murojaat ohangi mosmi? Keyingi qadam tushunarlimi?

Nutq vaziyati

A / SIZNING ROLINGIZ

Sizga sanasiz e’lon kelgan. Uni uchrashuvdagi odamlarga zudlik bilan yubormoqchisiz, ammo manbasini bilmaysiz.

B / SHERIGINGIZ ROLI

Siz tashkilotchining sahifasini ko‘rgansiz, lekin yangilanish sanasi eski. To‘g‘ridan to‘g‘ri aniqlashtirishni taklif qilasiz.

BIRGALIKDAGI NATIJA

Ulashishdan oldingi ikki qadamni va guruhga hozir yuboriladigan bitta ehtiyotkor xabarni kelishing.

01 **Ehtiyoj**

02 **Ikki variant**

03 **Kelishuv**

Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman. Sherigim ... qiladi.

O‘ZIMNI TEKSHIRAMAN: savol berdim / sabab aytdim / fikrni tingladim / kelishuvni aytdim.

12

MODUL / MULOQOTGA KIRISH

Muammo, fikr va yechim

BU BO‘LIMDA SIZ

Boshqa tomonning ehtiyojini qayta ifodalaysiz, ikki yechimni taqqoslaysiz va aniq kelishuv tuzasiz.

VAZIYAT

Til klubi va ish izlovchilar guruhi bitta xonani bir vaqtda band qilgan. Ikkalasining maqsadini saqlaydigan yechim toping.

SUHBATNI BOSHLANG

1. Muammoni ayblovsiz qanday ifodalaysiz?
2. Qaysi shartlar o‘zgartirilishi mumkin?
3. Kelishuv bajarilganini qanday bilasiz?

So‘zdan suhbatga

nuqtayi nazar
Boshqa nuqtayi nazarni tingladim.

ehtiyoj
Har ikki tomonning ehtiyojini yozdik.

cheklov
Vaqt bo‘yicha cheklov bor.

muqobil
Muqobil variantni ko‘rib chiqaylik.

asoslamoq
Tanlovimni ikki sabab bilan asosladim.

yon bermoq
Bir jihatda yon berishga tayyorman.

kelishuv
Kelishuvni yozib qo‘ydik.

sinov muddati
Ikki haftalik sinov muddatini belgiladik.

qayta ko‘rib chiqmoq
Jadvalni qayta ko‘rib chiqamiz.

navbatlashmoq
Guruhlar navbatlashadi.

aniqlashtirmoq
Muhim shartni aniqlashtirdim.

mas’ul
Xonani yopishga kim mas’ul?

MINI-DIALOG

A: Demak, siz uchun ... muhim.
B: Bu variantning afzalligi ..., cheklovi esa ...

ENDI SIZ

To‘rtta iborani tanlang. Har biri bilan o‘z vaziyatingizga mos gap tuzing. Sherigingiz bitta aniqlashtiruvchi savol bersin.

Bitta xona, ikki ehtiyoj

01 / MATNNI O‘QING

Jamoat markazidagi xona payshanba kechqurun ikki guruhga kerak bo‘lib qoldi. Til klubi odatda shu vaqtda yig‘ilar edi. Ish izlovchilar guruhi esa shu kuni keladigan mehmon bilan suhbat rejalashtirgan edi. Dastlab har bir guruh o‘z tadbirini muhimroq deb tushuntirdi. Markaz koordinatori muhimlikni solishtirish o‘rniga, o‘zgarmaydigan shartlarni aniqlashni taklif qildi. Mehmon faqat payshanba kuni kela oladi. Til klubining barcha mashqlari esa katta xona talab qilmaydi. Ular uchta variantni ko‘rib chiqishdi: vaqtni bo‘lish, bir guruhni masofaviy o‘tkazish yoki til klubining juftlik suhbatlarini kichik xonada boshlash. Oxirgi variant ko‘pchilikka qulay bo‘ldi. Til klubi dastlab qirq daqiqa yon xonada ishlaydi. Mehmon bilan suhbat tugagach, katta xonaga o‘tadi. Guruhlar orasida jihozlarni tartibga keltirish uchun o‘n daqiqa ajratildi. Koordinator kelishuvni umumiy jadvalga yozdi va ikki guruh vakiliga yubordi. Keyingi safar takrorlanmasligi uchun xona bandligini bitta jadvalda yuritishga kelishishdi. Bu yechim hamma uchun ideal emas edi, ammo ikkala tadbirni saqlab qoldi. Eng muhimi, tomonlar bir-birini to‘siq sifatida ko‘rmay qo‘ydi. Ular umumiy cheklov ichida ishlaydigan reja izlashdi va kim nima qilishini aniq belgilashdi.

02 / DALIL TOPING

1. Ikki guruhning ehtiyoji qanday?
2. Qaysi shart o‘zgarmaydi?
3. Qanday uch variant ko‘rildi?
4. Nega o‘n daqiqa ajratildi?
5. Takrorlanishni kamaytirish uchun nima qilinadi?

03 / FIKR VA DALIL

Matndan bitta fakt va o‘z fikringizni yozing. Ular qanday farqlanadi?

Tinglaymiz. Asosiy fikrni ushlaymiz.

01 **Mazmunni tinglang**

02 **Tafsilotni toping**

03 **Javobni tekshiring**

O‘QITUVCHI UCHUN MATN

Koordinator: Ikkala guruh ham katta xonani soat oltiga yozgan ekan. Avval ehtiyojlarni aniqlaylik. Til klubi vakili: Bizga juftlik suhbati va yakuniy taqdimot uchun joy kerak. Ishtirokchilar o‘n kishi. Ish guruhi vakili: Bizga mehmon bilan uchrashuv uchun qirq daqiqa kerak. Mehmon boshqa kuni kelolmaydi. Koordinator: Til klubi kichik xonada boshlay oladimi? Til klubi vakili: Juftlik mashqlarini u yerda qilsak bo‘ladi. Ammo yakuniy qismga katta xona kerak. Ish guruhi vakili: Biz oltidan olti qirqgacha ishlaymiz. Keyin jihozlarni yig‘ishga o‘n daqiqa ajratsak. Til klubi vakili: Demak, olti ellikda katta xonaga o‘tamiz. Bizga yettidan yigirma daqiqa o‘tguncha vaqt yetadi. Koordinator: Yaxshi. Men jadvalni yangilayman. Xonani oxirida kim tekshiradi? Til klubi vakili: Men. Ish guruhi vakili: Men esa mehmon va ishtirokchilarga tugash vaqtini oldindan aytaman. Koordinator: Kelishdik. Uchrashuvdan keyin bu tartib ishlaganini qisqa muhokama qilamiz. Til klubi vakili: Keyingi safar bandlikni bitta jadvaldan tekshirishni ham odat qilaylik.

TINGLASH SAVOLLARI

1. Til klubida nechta odam bor?
2. Mehmonli uchrashuv qancha davom etadi?
3. Katta xona qachon bo‘shaydi?
4. Til klubi qachon tugatadi?
5. Xonani oxirida kim tekshiradi?

QANDAY TINGLAYMIZ?

O‘rganuvchi matnni yopadi. O‘qituvchi avval savollarni aytadi. Birinchi o‘qishda umumiy mazmun, ikkinchisida tafsilotlar tinglanadi. So‘ng juftlikda javoblar tekshiriladi.

QISQA QAYDLAR

Fikrni bog‘laymiz

Demak, siz uchun ... muhim.

Bu variantning afzalligi ..., cheklovi esa ...

... ga roziman, faqat ...

Kelishuvimiz: ...; mas’ul ...; muddat ...

BOSHQA YO‘L BILAN AYTING

Qisqa:
Siz boshqa xonaga o‘ting.

FIKRNI KENGAYTIRING

Sizga mehmon bilan uchrashish uchun katta xona zarurligini tushundim. Biz juftlik mashqlarini kichik xonada boshlasak, keyin joy almashishimiz mumkin.

JUFTLIKDA / 3 DAQIQA

Vaziyat bo‘yicha suhbat qiling. Har biringiz kamida ikki savol bering, bitta sabab ayting va sherigingizning fikrini qayta ifodalang. Keyin rollarni almashtiring.

YOZMA TOPSHIRIQ

Uchrashuvdan so‘ng guruhlarga 90–120 so‘zli xulosa yuboring. Muammo, har ikki ehtiyoj, tanlangan yechim, vaqtlar, mas’ullar va tekshiruv usulini yozing.

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

TEKSHIRING / Maqsad aniqmi? Sabab yoki misol bormi? Gaplar bog‘langanmi? Murojaat ohangi mosmi? Keyingi qadam tushunarlimi?

Nutq vaziyati

A / SIZNING ROLINGIZ

Siz til klubi vakilisiz. O‘n ishtirokchi keladi. Dastlabki qirq daqiqani kichik xonada o‘tkaza olasiz. So‘ng taqdimotga katta xona kerak.

B / SHERIGINGIZ ROLI

Siz ish guruhi vakilisiz. Mehmon 18:00–18:40 keladi. Jihozlarni yig‘ishga o‘n daqiqa kerak. Uchrashuvni boshqa kunga surib bo‘lmaydi.

BIRGALIKDAGI NATIJA

Ikkala guruh uchun boshlanish va tugash vaqtini, xona almashish tartibini va mas’ullarni ayting.

01
Ehtiyoj

02
Ikki variant

03
Kelishuv

Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman. Sherigim ... qiladi.

O‘ZIMNI TEKSHIRAMAN: savol berdim / sabab aytdim / fikrni tingladim / kelishuvni aytdim.

Nutq kartalari

KARTA 01

Yangi guruh

VAZIYAT

Kursga birinchi marta keldingiz. Yon qo‘shningiz boshqa kasbda ishlaydi.

TOPSHIRIQ

Uch savol bering va ikkalangizga umumiy qiziqishni toping.

Men ... bilan shug‘ullanaman. Sizni ... nimasi qiziqtiradi?

KARTA 02

Suhbatni davom ettiring

VAZIYAT

Tanish inson “Men yaqinda yangi shaharga ko‘chdim” dedi.

TOPSHIRIQ

Uning gapiga ikki savol va o‘z tajribangizdan bitta misol bilan javob bering.

Qanday ...? Men ham ..., shuning uchun ...

O‘QITUVCHI UCHUN / QISQA KALIT

O‘qish: 2) mahalla kutubxonasida; 3) kitobxonlar ehtiyojini bilish uchun; 4) payshanba, kutubxonada. Tinglash: 1) vaqt va ishlarni kelishish; 2) bolalar tadbiri bor; 3) juma 17:00; 4) uchta; 5) avval tinglashadi.

Ochiq savollarda mazmunga mos, asoslangan boshqa javoblar ham qabul qilinadi. Kartalarni ajratishda pastdagi kalit qismini kesib oling.

Nutq kartalari

KARTA 03

Uy yumushlari

VAZIYAT

Uch kishi bir uyda yashaydi. Birining jadvali almashib turadi.

TOPSHIRIQ

Uy yumushlarini bir haftaga adolatli taqsimlashni taklif qiling.

Navbat bilan ... . Agar ... bo‘lsa, ...

KARTA 04

Muloyim rad javobi

VAZIYAT

Yaqiningiz sizni ertangi uchrashuvga chaqirdi. Siz oldindan boshqa ishni rejalashtirgansiz.

TOPSHIRIQ

Taklifni qadrlab, sababni tushuntiring va boshqa vaqtni ayting.

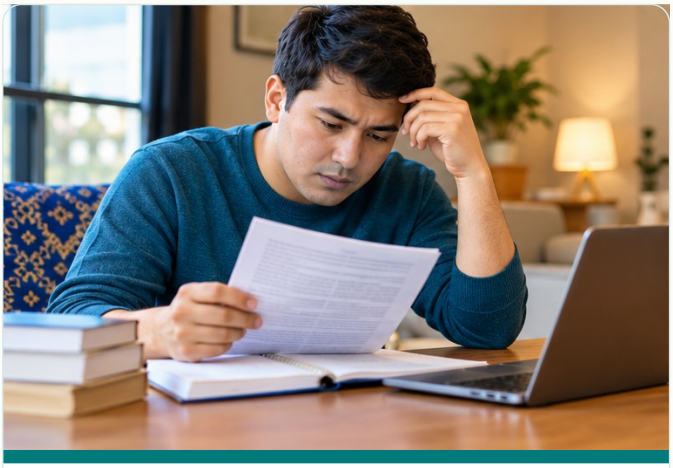
Taklif uchun rahmat. Afsuski, ... kuni-chi?

O‘QITUVCHI UCHUN / QISQA KALIT

O‘qish: 1) maslahatlashmasdan vaqt belgilangan; 2) kursi bor; 3) amakisi faqat shu kuni bo‘sh; 4) Dilshod kutib oladi, boshqalar imkoniga qarab yordam beradi. Tinglash: 1) uchrashuv vazifalari; 2) meva; 3) Dilshod; 4) 17:00; 5) ovqat tayyorlashni bo‘lishib olishdi.

Ochiq savollarda mazmunga mos, asoslangan boshqa javoblar ham qabul qilinadi. Kartalarni ajratishda pastdagi kalit qismini kesib oling.

Nutq kartalari

KARTA 05

Yordam so‘rang

VAZIYAT

O‘qish matnini tushundingiz, lekin mazmunini og‘zaki aytishda qiynalyapsiz.

TOPSHIRIQ

Sherigingizdan aniq yordam so‘rang va yordam usulini kelishing.

Menga ... qiyin. Avval ... qilib ko‘rsak.

KARTA 06

Ikki reja

VAZIYAT

A reja: haftada bir marta 90 daqiqa. B reja: har kuni 15 daqiqa va haftalik juftlik suhbati.

TOPSHIRIQ

Birini tanlang, bir afzallik va bir cheklovni ayting.

Menga ... mosroq, chunki ... . Ammo ...

O‘QITUVCHI UCHUN / QISQA KALIT

O‘qish: 1) suhbatda so‘z topish; 2) yakshanba ikki soat grammatika; 3) tinglash, ovoz yozish, kursdoshiga xabar; 4) birinchi va oxirgi yozuvni. Tinglash: 1) gapirish mashqi ko‘p; 2) seshanba/payshanba; 3) ikki; 4) sust internet; 5) avval sinov darsiga kiradi.

Ochiq savollarda mazmunga mos, asoslangan boshqa javoblar ham qabul qilinadi. Kartalarni ajratishda pastdagi kalit qismini kesib oling.

Nutq kartalari

KARTA 07

Yangi hamkasb

VAZIYAT

Hamkasbingiz birinchi kuni qaysi ishni kimdan so‘rashni bilmayapti.

TOPSHIRIQ

Unga ishning uch bosqichini va yordam so‘rash yo‘lini tushuntiring.

Avval ..., so‘ng ... . Savol bo‘lsa, ...

KARTA 08

Uchrashuv vaqti

VAZIYAT

Sizga 10:00 dagi uchrashuv noqulay. 11:30 yoki 15:00 da bo‘shsiz.

TOPSHIRIQ

Hamkasbingizga vaqtni o‘zgartirishni taklif qiling.

... sababli ... . Sizga ... qulaymi?

O‘QITUVCHI UCHUN / QISQA KALIT

O‘qish: 1) ikki guruh ma’lumoti kelmagan; 2) chorshanba; 3) tayyor qismlar juma / to‘liq hisobot dushanba; 4) tasdiqlanmagan ma’lumot bo‘lmasligi uchun; 5) yig‘ish muddatini ikki kun oldinga surdi. Tinglash: 1) matn/xarajatlar; 2) ertaga tushgacha; 3) Saida; 4) 14:00; 5) sana.

Ochiq savollarda mazmunga mos, asoslangan boshqa javoblar ham qabul qilinadi. Kartalarni ajratishda pastdagi kalit qismini kesib oling.

Nutq kartalari

KARTA 09

Buyurtma aniqligi

VAZIYAT

Buyurtma kelgan, lekin tanlangan rangdan farq qiladi. Buyurtma qaydi sizda bor.

TOPSHIRIQ

Muammoni ayblovsiz tushuntirib, yechim variantlarini so‘rang.

Men ... buyurtma qilgan edim. Qaysi variantlar bor?

KARTA 10

Navbat haqida savol

VAZIYAT

Qabulga yozilgansiz, ammo kelganingizda navbat tartibi tushunarsiz.

TOPSHIRIQ

Xodimdan tartib va taxminiy kutish vaqtini aniqlashtiring.

Kechirasiz, ... To‘g‘ri tushundimmi, ...?

O‘QITUVCHI UCHUN / QISQA KALIT

O‘qish: 1) qurilma o‘chib qolgan; 2) buyurtma; 3) ish vaqtida bora olmaydi; 4) dushanba. Tinglash: 1) qaytgan nosozlik; 2) 218; 3) 10:00–14:00; 4) chek/ta’mir varaqasi; 5) avval mijoz bilan kelishiladi.

Ochiq savollarda mazmunga mos, asoslangan boshqa javoblar ham qabul qilinadi. Kartalarni ajratishda pastdagi kalit qismini kesib oling.

Nutq kartalari

KARTA 11

Tanaffus rejasi

VAZIYAT

Guruh uzoq vaqt bir vazifa ustida ishladi. Ayrimlar qisqa tanaffus istayapti.

TOPSHIRIQ

Barchaga mos tanaffus va ishga qaytish vaqtini taklif qiling.

Keling, ... daqiqa ... . Keyin ...

KARTA 12

Bir odat

VAZIYAT

Siz kechqurun telefon bilan chalg‘ib, rejalashtirgan o‘qishingizga ulgurmayapsiz.

TOPSHIRIQ

Bir haftalik kichik o‘zgarishni ayting va tekshirish usulini belgilang.

Odatda ... . Shu hafta ... ni sinayman.

O‘QITUVCHI UCHUN / QISQA KALIT

O‘qish: 1) ish jadvali o‘zgardi, reja katta edi; 2) haftada uch marta; 3) chorshanba; 4) hayotga mosligiga. Tinglash: 1) hisobot tugamagan; 2) mehmon keladi; 3) bog‘ kirishida; 4) 18:30; 5) seshanba chorshanbaga.

Ochiq savollarda mazmunga mos, asoslangan boshqa javoblar ham qabul qilinadi. Kartalarni ajratishda pastdagi kalit qismini kesib oling.

Nutq kartalari

KARTA 13

Yo‘lni tushuntiring

VAZIYAT

Mehmon kutubxonani topolmayapti. Bekatdan to‘g‘ri yurib, ikkinchi ko‘chadan chapga buriladi.

TOPSHIRIQ

Yo‘lni ayting va tushunganini tekshiring.

Avval ... . Qaysi joyigacha tushunarli bo‘ldi?

KARTA 14

Transport tanlovi

VAZIYAT

A variant: 45 daqiqa, ikki almashish.
B variant: 60 daqiqa, to‘g‘ridan to‘g‘ri.
Vaqtingiz 90 daqiqa.

TOPSHIRIQ

Tanlovni asoslang va yana qanday ma’lumot kerakligini ayting.

... ga qaraganda ... . Yana ... ni bilish kerak.

O‘QITUVCHI UCHUN / QISQA KALIT

O‘qish: 1) yo‘l ta’miri; 2) piyoda+to‘g‘ri / avtobus+almashish; 3) birinchi; 4) kutish vaqtini o‘zgartirish uchun; 5) tushunganini tekshirish. Tinglash: 1) ko‘rgazma; 2) o‘n daqiqa; 3) 11:20; 4) ikki; 5) yo‘lni qayta aytadi.

Ochiq savollarda mazmunga mos, asoslangan boshqa javoblar ham qabul qilinadi. Kartalarni ajratishda pastdagi kalit qismini kesib oling.

Nutq kartalari

KARTA 15

Taassurot ayting

VAZIYAT

Siz kichik ko‘rgazmada mahalliy ijodkor bilan suhbatlashdingiz.

TOPSHIRIQ

Voqeani boshidan oxirigacha ayting va sizga yoqqan jihatni asoslang.

Avval ... . Keyin ... . Menga ... yoqdi, chunki ...

KARTA 16

Odat haqida savol

VAZIYAT

Mezbonning oilasida sizga notanish tadbir o‘tkazilmoqda.

TOPSHIRIQ

Ikki hurmatli savol bering va o‘z oilangizdagi o‘xshashlikni ayting.

... haqida so‘rasam bo‘ladimi? Bizning oilamizda ...

O‘QITUVCHI UCHUN / QISQA KALIT

O‘qish: 1) kiyim/bola bilan kelish; 2) norasmiy; 3) buvisidan qolgan kitob; 4) ruxsat so‘raldi.
Tinglash: 1) juma 18:00; 2) bir soat; 3) yo‘q; 4) buvisi bergan kitob; 5) ertagacha.

Ochiq savollarda mazmunga mos, asoslangan boshqa javoblar ham qabul qilinadi. Kartalarni ajratishda pastdagi kalit qismini kesib oling.

Nutq kartalari

KARTA 17

Hududni tanishtiring

VAZIYAT

Yangi qo‘shni sizdan mahalladagi qulay joylar haqida so‘radi.

TOPSHIRIQ

Ikki joyni ayting, foydasini tushuntiring va bir savol bering.

... joyi bor. U ... uchun qulay. Sizga ... kerakmi?

KARTA 18

Taklifni aniqlashtiring

VAZIYAT

Yig‘ilishda “Mahallamizni yaxshilash kerak” degan fikr aytildi.

TOPSHIRIQ

Umumiy fikrni aniq ehtiyoj, joy va kichik vazifaga aylantiring.

Aynan ... . Avval ... . Natijani ...

O‘QITUVCHI UCHUN / QISQA KALIT

O‘qish: 1) o‘qish burchagi/soyali o‘rindiq; 2) foydalanish va odamlar oqimi; 3) erkin o‘tish uchun; 4) ikki o‘rindiq va javon. Tinglash: 1) javon/o‘rindiq; 2) aravacha bilan o‘tish uchun; 3) to‘rt; 4) bir oy; 5) ikki chizma.

Ochiq savollarda mazmunga mos, asoslangan boshqa javoblar ham qabul qilinadi. Kartalarni ajratishda pastdagi kalit qismini kesib oling.

Nutq kartalari

KARTA 19

Kamroq sarf

VAZIYAT

Tadbirda ko‘p qog‘oz taklifnoma tarqatilmoqda, lekin ko‘pchilik manzilni telefon orqali oladi.

TOPSHIRIQ

Ikki usulni solishtirib, sarfni kamaytiradigan taklif bering.

Barcha uchun bir xil usul emas, ...

KARTA 20

Mas’ul kim?

VAZIYAT

Gul parvarishi jadvali bor, ammo dam olish kunlari mas’ul ko‘rsatilmagan.

TOPSHIRIQ

Jadvaldagi bo‘shliqni tushuntiring va guruh bilan yechim kelishing.

Jadvalda ... yetishmaydi. ... ni taklif qilaman.

O‘QITUVCHI UCHUN / QISQA KALIT

O‘qish: 1) noto‘g‘ri chiqindi/mas’ul yo‘q; 2) qabul tartibi uchun; 3) quruq joy; 4) qog‘oz sarfi kamaydi. Tinglash: 1) tor; 2) nusxa stoli yonida; 3) toza/quruq; 4) juma; 5) sarfni kamaytirish.

Ochiq savollarda mazmunga mos, asoslangan boshqa javoblar ham qabul qilinadi. Kartalarni ajratishda pastdagi kalit qismini kesib oling.

Nutq kartalari

KARTA 21

Eski e’lon

VAZIYAT

Guruhga o‘tgan yilgi kurs e’loni qayta yuborildi. Sana mayda yozilgan.

TOPSHIRIQ

Guruhga muloyim izoh yozing va yangi ma’lumotni qanday topishni ayting.

E’londagi sana ... . Yangi jadvalni ...

KARTA 22

Qadamni tushuntiring

VAZIYAT

Sherigingiz tayyor matnni umumiy papkaga joylashni bilmayapti.

TOPSHIRIQ

Tanlash, nomlash va joylashni uch qadamda tushuntiring.

Avval faylni ... . Keyin ... . Oxirida ...

O‘QITUVCHI UCHUN / QISQA KALIT

O‘qish: 1) sana/tashkilot; 2) manbani so‘rash; 3) reja o‘zgarmaganini aniqlash; 4) oldingi haftadagi boshqa uchrashuv; 5) dalil yetarli emas. Tinglash: 1) sana/nom; 2) shanba tadbiri; 3) tashkilotchiga; 4) ulashmaydi; 5) ma’lumot tekshirilmoqda.

Ochiq savollarda mazmunga mos, asoslangan boshqa javoblar ham qabul qilinadi. Kartalarni ajratishda pastdagi kalit qismini kesib oling.

Nutq kartalari

KARTA 23

Ikki ustuvorlik

VAZIYAT

Bir guruh tezroq boshlashni, ikkinchisi avval ko‘proq tayyorlanishni istaydi.

TOPSHIRIQ

Har ikki ehtiyojni qayta aytib, sinov variantini taklif qiling.

Siz uchun ... muhim. Ikkalamizga ...

KARTA 24

Kelishuvni yakunlang

VAZIYAT

Guruh muammoni muhokama qildi, ammo kim nima qilishi yozilmadi.

TOPSHIRIQ

Uch aniq vazifa, mas’ul va muddat bilan kelishuvni yakunlang.

Demak, ... ni ... bajaradi. ... gacha. Tekshiruv ...

O‘QITUVCHI UCHUN / QISQA KALIT

O‘qish: 1) til mashqi/mehmon uchrashuvi; 2) mehmon kuni; 3) vaqtni bo‘lish, masofaviy, kichik xona; 4) jihozlar; 5) bitta jadval. Tinglash: 1) o‘n; 2) qirq daqiqa; 3) 18:50; 4) 19:20; 5) til klubi vakili.

Ochiq savollarda mazmunga mos, asoslangan boshqa javoblar ham qabul qilinadi. Kartalarni ajratishda pastdagi kalit qismini kesib oling.

O‘qish

Tartib

Tavsiya etilgan vaqt: 15 daqiqa. Matnni o‘qing, savollarga qisqa javob yozing. Har javob 4 ball. Mazmuni bir xil bo‘lgan javoblar qabul qilinadi.

E’lon

Shahar ijod markazi bir oylik tajriba sifatida kechki ustaxonalarni boshlamoqda. Maqsad - ish va o‘qishdan keyin yangi ko‘nikmani sinab ko‘rish imkonini yaratish. Mashg‘ulotlar seshanba va juma kunlari soat 18:30 da boshlanadi va bir soat davom etadi. Birinchi hafta qog‘ozdan buyum yasash, ikkinchi hafta surat haqida hikoya tuzish mashq qilinadi. Ishtirokchi ikkala yo‘nalishga ham yozilishi mumkin, ammo har bir guruhda joy cheklangan. Markaz tayyor buyumning chiroyiga emas, jarayonda bir-biriga fikr bildirish va yordam berishga e’tibor qaratadi. Qatnashish uchun dushanba kuni soat 16:00 gacha markazga xabar yuborish kerak. Xabarda ism, tanlangan yo‘nalish va qulay kun ko‘rsatiladi. Shaxsiy qimmatbaho jihoz olib kelish shart emas; zarur material markazda beriladi. Agar ro‘yxatdan o‘tgan odam kela olmasa, tashkilotchiga oldindan aytishi so‘raladi. Shunda bo‘sh joy kutayotgan boshqa kishiga berilishi mumkin. Oy oxirida ishtirokchilardan jadval, topshiriqlar va muloqot muhiti haqida fikr olinadi. Mashg‘ulotlarning keyingi oy davom etishi shu fikrlar va mavjud imkoniyatlar asosida belgilanadi. Ushbu e’lon til mashqi uchun tuzilgan; undagi markaz va jadval shartlidir.

Savollar

1. Kechki ustaxonalarning asosiy maqsadi nima?
2. Mashg‘ulotlar qaysi kunlari boshlanadi?
3. Bitta mashg‘ulot qancha davom etadi?
4. Qachongacha yozilish kerak?
5. Qatnasha olmaslikni nega oldindan aytish kerak?
6. Keyingi oy davom etishi qaysi ikki omilga bog‘liq?

JAVOBLAR UCHUN

Tinglash

01 **Savollarni ko‘ring**

02 **Ikki marta tinglang**

03 **Javoblarni yozing**

O‘qituvchi uchun tartib

98-betdagi yangi matnni o‘qing. O‘rganuvchi o‘sha sahifani ko‘rmasin. Savollar bilan tanishish uchun 1 daqiqa bering. Matn ikki marta, tabiiy va aniq sur’atda o‘qiladi; orada 30 soniya tanaffus. Yakunda javob uchun 2 daqiqa bering.

Vaziyat

Ikki tashkilotchi mahalla film muhokamasi vaqtini o‘zgartirmoqda. Sabab, yangi vaqt va vazifalarni tinglang.

Savollar

1. Nega dastlabki katta zal bo‘sh emas?
2. Muqobil xona nechta kishiga mos?
3. Tadbir qaysi kun va soatga ko‘chirildi?
4. Dilbar ishtirokchilarga qachongacha xabar yuboradi?
5. Otabek nimani tekshiradi?
6. Vaqt mos kelmagan ishtirokchiga qanday imkoniyat aytiladi?

Javoblar

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

Eslatma

Har savol 4 ball. 3- va 4-savollarda ikki tarkibiy qism bor: har to‘g‘ri qism 2 balldan. Qolgan savollar mazmunan to‘liq bo‘lsa 4, noto‘g‘ri yoki javobsiz bo‘lsa 0 ball.

Yozish

Vaziyat

Mahalla markazida yangi film muhokamasiga yozildingiz. Taklif qilingan kun sizga noqulay. Siz keyingi haftada qatnasha olasiz va muhokama uchun bitta film mavzusini taklif qilmoqchisiz.

Vazifa / 90–120 so‘z

Tashkilotchiga xabar yozing: taklif uchun minnatdorlik bildiring; qatnasha olmaslik sababini tushuntiring; ikkita muqobil vaqt ayting; film mavzusini taklif qilib, sabab keltiring; tashkilotchidan javob so‘rang.

Vaqt taqsimoti

3 daqiqa - mazmunni rejalash. 12 daqiqa - yozish. 5 daqiqa - tekshirish. Bu vaqtlar o‘quv mashqi uchun tavsiya.

O‘zini tekshirish

Barcha besh mazmun bandi bormi? Ohang hurmatlimi? Fikrlar bog‘langanmi? Vaqt va taklif aniqmi? Yozuvni alohida varaqda davom ettiring.

YOZUV MAYDONI

Gapirish

SUHBAT REJASI

01 / Tasvirlang

02 / Asoslang

03 / Kelishing

Vaziyat xaritasi

MAQSAD: mahalladagi yangi suhbat klubiga joy tanlash.
A JOY: markazdagi xona · 12 o‘rin · sokin · faqat juma 18:00.
B JOY: kutubxona burchagi · 8 o‘rin · yaqin · shanba 11:00.
GURUH: 10 ishtirokchi · ikki kishi juma kuni ishlaydi.
Barcha ma’lumot mashq uchun shartli.

1 / Individual nutq

Tayyorlanish: 1 daqiqa. Nutq: 1–2 daqiqa. Ikki joyni solishtiring, dastlabki tanlovingizni ikki sabab bilan asoslang va bitta noqulaylikni tan oling.

2 / Suhbat

2–3 daqiqa. Suhbatdosh kutubxona qulayligini himoya qiladi. Uning fikrini aniqlashtiring, o‘rinlar soni muammosini muhokama qiling va amalga oshadigan yechim taklif qiling.

Suhbatdosh kartasi

Sizga shanba qulay. Kutubxonada faqat 8 o‘rin borligini bilasiz. Ikki kichik guruhga ajratish mumkinligini taklif qiling. Sherigingizdan vaqt va mas’ulni aniqlashtirishni so‘rang.

Yakun

Kelishilgan joy, vaqt, guruh tarkibi va keyingi qadamni qisqa ayting. Oldindan yozilgan matnni o‘qimang.

Baholash mezonlari

To‘rt ko‘nikma

O‘qish: 24. Tinglash: 24. Yozish: 24. Gapirish: 24. Jami: 96 ball. Zarur bo‘lsa foiz = olingan ball ÷ 96 × 100. Rasmiy B1 sertifikatsiyasi yoki o‘tish chegarasi belgilanmaydi.

Yozish / 6 mezon, har biri 0–4

Vazifa: so‘ralgan mazmun bandlari. Lug‘at: mos ibora va so‘zlar. Grammatik aniqlik: ma’noni yetkazadigan tuzilmalar. Bog‘liqlik: gap va fikrlar orasidagi aloqa. Uslub: adresatga mos ohang. Tuzilish: kirish, asosiy fikr va yakun.

Gapirish / 6 mezon, har biri 0–4

Vazifa: muammoni yechishga hissa. Lug‘at: fikrni yetkazishga yetarlilik. Grammatik aniqlik: tushunarlilikni saqlash. Ravonlik: to‘xtalishlarga qaramay fikrni davom ettirish. Bog‘langan nutq: sabab va misolning izchilligi. Muloqot strategiyasi: savol, tinglash, aniqlashtirish va kelishuv.

Umumiy daraja tayanchlari

4 - mezon asosan mustaqil, izchil bajarilgan; ayrim xatolar ma’noga to‘sqinlik qilmaydi.
3 - mezon ko‘p qismda bajarilgan; ayrim uzilish yoki yordam bor.
2 - mezon qisman bajarilgan; tez-tez yordam yoki qayta tushuntirish kerak.
1 - juda cheklangan dalil; fikrni tushunish qiyin.
0 - baholash uchun mazmunli dalil yo‘q.

Fikr-mulohaza

Har ko‘nikmadan keyin bitta kuchli jihat va bitta keyingi mashq yozing. Masalan: “Taklifingiz aniq. Keyingi safar sherigingizning fikrini qayta aytib, tushunganingizni tekshiring.”

O‘qituvchi sahifasi

Nazorat tinglash matni

Dilbar: Otabek, film muhokamasi haqida yangilik bor. Juma kuni katta zalda boshqa tadbir bo‘lar ekan. Bizning vaqt ikki marta band qilinibdi. Otabek: Kichik xonadan foydalana olamizmi? Dilbar: U yer o‘n ikki kishiga mos. Bizga esa o‘n sakkiz kishi yozilgan. Shuning uchun boshqa vaqt izlayapman. Otabek: Shanba kuni soat uchdan keyin katta zal bo‘shligini ko‘rdim. Filmning o‘zi bir soat, muhokamasi yarim soat davom etadi. Dilbar: Unda shanba soat to‘rtda boshlasak-chi? Otabek: Menga qulay. Ishtirokchilarga bugun xabar berish kerak. Dilbar: Men bugun soat oltigacha yangi vaqtni yuboraman. Ularning javobini ertaga tushgacha kutaman. Otabek: Men zal va tasvir uskunasini tekshiraman. Film ovozini ham oldindan sinab ko‘raman. Dilbar: Vaqt mos kelmaganlarga keyingi muhokamaga yozilish imkonini aytamiz. Otabek: To‘g‘ri. Film yozuvini yuboramiz deb va’da bermaylik, bunga kelishuvimiz yo‘q. Dilbar: Demak, shanba soat to‘rtda katta zalda uchrashamiz. Men xabar yuboraman, siz uskunalarni tekshirasiz. Otabek: Kelishdik. Ertaga tushdan keyin ishtirokchilar sonini yana aniqlaymiz.

O‘qish javoblari

1. Ish/o‘qishdan keyin yangi ko‘nikmani sinash. 2. Seshanba va juma. 3. Bir soat. 4. Dushanba 16:00 gacha. 5. Joyni kutayotgan boshqa kishiga berish uchun. 6. Ishtirokchilar fikri va mavjud imkoniyatlar.

Tinglash javoblari

1. Boshqa tadbir bor, vaqt ikki marta band bo‘lgan. 2. 12 kishi. 3. Shanba 16:00. 4. Bugun 18:00 gacha. 5. Zal, tasvir uskunasi va ovoz. 6. Keyingi muhokamaga yozilish.

Ball qo‘yish

O‘qish 2, 4, 6-savollari ikki qismli: har qism 2 ball. Qolgan o‘qish savollari: 4 yoki 0. Tinglash 3, 4-savollari: har qism 2 ball. 5-savolda zal va uskunani tekshirish ma’nosi yetarli. Mazmunni o‘zgartirmaydigan imlo xatosi o‘qish/tinglash ballini kamaytirmaydi.

Suhbatga tayyor iboralar

Boshlash va davom ettirish

Bir masalani aniqlashtirsam. • Siz bu haqda nima deb o‘ylaysiz? • Yana bir misol ayta olasizmi?

Sabab va natija

Chunki ... • ... sababli ... • Shuning uchun ... • Natijada ...

Tanlash va murosa

Menga ... qulayroq, chunki ... • Sizni tushunaman, ammo ... • Boshqa variant sifatida ... • Keling, avval sinab ko‘raylik.

Aniqlashtirish va yakun

To‘g‘ri tushundimmi, ...? • Demak, ... ga kelishdik. • Men ... qilaman, siz esa ... . • Qachon qayta bog‘lanamiz?

MINI-LUG‘AT / 12 TAYANCH SO‘Z

Ehtiyoj - zarur bo‘lgan narsa yoki sharoit.

Cheklov - imkoniyatni toraytiradigan shart.

Muqobil - boshqa tanlash mumkin bo‘lgan variant.

Dalil - fikrni asoslaydigan ma’lumot.

Taxmin - hali aniq tasdiqlanmagan fikr.

Manba - ma’lumot olingan joy.

Murosa - tomonlar hisobga olingan kelishuv.

Mas’ul - vazifani bajarishga javobgar.

Muddat - bajarish uchun belgilangan vaqt.

Izchil - tartib bilan bog‘langan.

Aniqlashtirmoq - tushunarsiz jihatni ravshan qilish.

Taassurot - voqeadan keyingi his va fikr.

Manbalar va nashr qaydlari

1 / Metodik manba

Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages. Global scale, Table 1; Qualitative aspects of spoken language use, Table 3. B1 tavsiflari metodik yo‘nalish sifatida qisqa talqin qilindi.

Manba havolalari

https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/table-1-cefr-3.3-common-reference-levels-global-scale
https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/table-3-cefr-3.3-common-reference-levels-qualitative-aspects-of-spoken-language-use

2 / Tashkiliy asos

Foydalanuvchi taqdim etgan 2025–2026-yillarga mo‘ljallangan qo‘shma chora-tadbirlar rejasining uch sahifali nusxasi, 3-band. “Nutq” B1 yo‘nalishi, yaratish muddati 2026-yil 30-noyabrgacha; ekspertiza va takomillashtirish 2026-yil dekabrda.

3 / Mualliflik materiali

O‘qish va tinglash matnlari, personajlar, vaziyatlar, jadval hamda testlar mazkur ishchi nashr uchun tuzilgan o‘quv materialidir. Ular haqiqiy xizmat shartlari yoki amaldagi tadbir jadvali emas.

Nashr qaydi

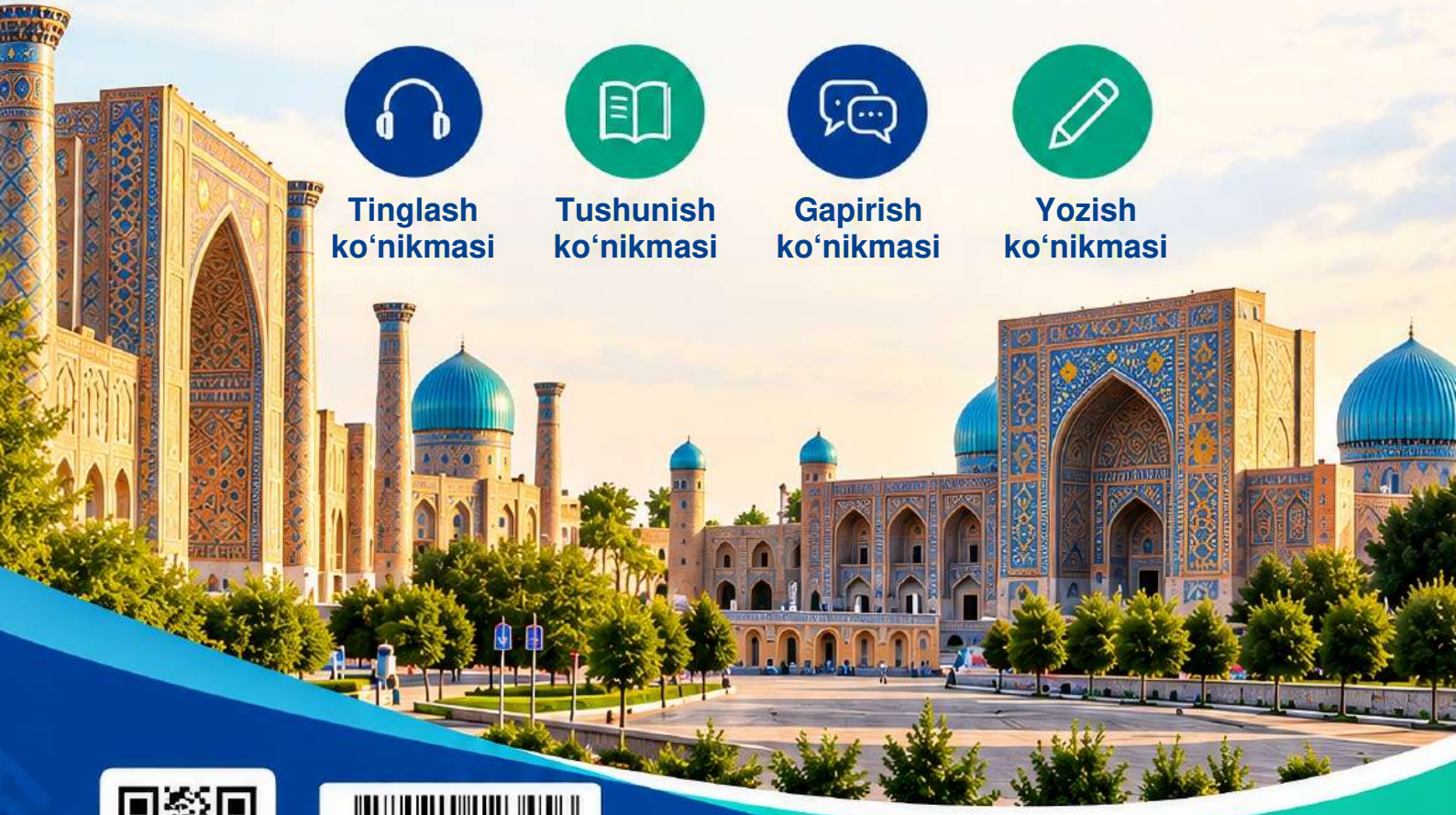
Ushbu rasmli loyiha metodist va til muharriri ko‘rigiga mo‘ljallangan. Rasmiy ekspertiza yoki tasdiq o‘rnini bosmaydi. Audio yozuv biriktirilmagan: o‘qituvchi uchun tinglash matnlari berilgan.

ABDIALIMOVA MAXFUZA

NUTQ B1

O‘zbek tilini o‘rganish bo‘yicha o‘quv-metodik qo‘llanma

Ushbu o‘quv-metodik qo‘llanma o‘zbek tilini B1 darajasida o‘rganayotgan chet elliklar hamda boshqa millat vakillari uchun tayyorlangan. Qo‘llanma zamonaviy yondashuv asosida tuzilgan bo‘lib, muloqotga yo‘naltirilgan topshiriqlar, real hayotiy vaziyatlar, qiziqarli mashqlar va amaliy materiallarni o‘z ichiga oladi.
Ushbu nashr o‘zbek tilida erkin muloqot qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga, tinglash, tushunish, gapirish va yozish ko‘nikmalarini bosqichma-bosqich mustahkamlashga xizmat qiladi.

Tinglash ko‘nikmasi

Tushunish ko‘nikmasi

Gapirish ko‘nikmasi

Yozish ko‘nikmasi

9 789910 123456

Ta’limni rivojlantirish
respublika ilmiy-metodik
markazi

NUTQ B1

Ko‘rgazmali-didaktik to’plam

Toshkent – 2026

Ta’limni rivojlantirish respublika ilmiy-metodik markazi

NUTQ • B1

TIL ORQALI BIR-BIRIMIZNI TUSHUNAMIZ: MUNDARIJA VA TIZIM

12 ta modul infografika-plakati (3–14-betlar) • 36 ta kontekstli ibora kartasi (15–20-betlar) • 24 ta nutq kartasi (21–22-betlar)

24 SAHIFALI TO‘PLAM

1-BO‘LIM • 3–14-BETLAR (12 TA PLAKAT)

HAR BIR MODUL UCHUN 4-ZONALI NUTQ VA MUROSA INFOGRAFIKASI

01-MODUL — 3-bet
Tanishuvdan muloqotgacha
Tajriba, qiziqish va hamkorlik qadami

02-MODUL — 4-bet
Oila, yaqinlar va munosabatlar
Fikrni hisobga olish va vazifa taqsimoti

03-MODUL — 5-bet
Ta’lim va o‘rganish
2 xil ta’lim usulini solishtirish va tanlov

04-MODUL — 6-bet
Kasb va ish faoliyati
Hisobot, muammo dalili va yangi muddat

05-MODUL — 7-bet
Kundalik hayot va xizmatlar
Xizmatga aniq murojaat va tekshiruv

06-MODUL — 8-bet
Sog‘lom turmush va salomatlik
Kundalik odat va bajariladigan kichik reja

07-MODUL — 9-bet
Safar, transport va yo‘l
Yo‘l variantlarini solishtirish va xabar

08-MODUL — 10-bet
Madaniyat va an’analar
Tadbir taassuroti va odatlar qiyosi

09-MODUL — 11-bet
O‘zbekiston: yurt va jamiyat
Jamoat ehtiyoji va mahalla loyihasi

10-MODUL — 12-bet
Tabiat va ekologik mas’uliyat
Sabab-oqibat zanjiri va qog‘oz tejash

11-MODUL — 13-bet
Texnologiyalar va axborot
Manba va sanani tekshirish, ehtiyotkorlik

12-MODUL — 14-bet
Muammo, fikr va yechim
Ikki ehtiyojni uyg‘unlashtirish va murosa

2-BO‘LIM • 15–20-BETLAR

36 ta «Ibora va fikrni bog‘lash» kartasi

- **15–16-betlar:** 01–04-modullar (1–12-iboralar)
- **17–18-betlar:** 05–08-modullar (13–24-iboralar)
- **19–20-betlar:** 09–12-modullar (25–36-iboralar)

3-BO‘LIM • 21–22-BETLAR

24 ta kesma «Nutq kartalari» (78–89-b.)

- **21-bet (Karta 01–12):** Seminar, oila, kurs, hisobot, xizmat va kun tartibi vaziyatlari
- **22-bet (Karta 13–24):** Yo‘l, odat, mahalla, ekologiya, manba va murosa vaziyatlari

4-BO‘LIM • 23–24-BETLAR

Simulyator, 96 ballik mezon va Lug‘at

- **23-bet:** «Suhbatga tayyor iboralar», keys-simulyator va 96 ballik baholash jadvali
- **24-bet (Orqa muqova):** 12 tayanch tushuncha mini-lug‘ati va B1 muloqot pasporti

NASHR HAQIDA MA’LUMOT

UO‘K: 372.881.512.133 **KBK: 81.20‘zb-923**

Tuzuvchi: Abdialimova Maxfuza Safarboy qizi

Taqrizchilar:
- **Abdiraimov Shohruh** — PhD, dotsent
- **Raxmonova Maxbuba** — DSc

Me’yoriy asos: O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 20-oktabrdagi **PQ-308-son qarori** asosida B1 darajasida o‘zbek tilini o‘rganayotgan yoshlar va kattalar uchun tayyorlandi. Filologiya ilmiy-metodik kengashining 2026-yil 15-oktabrdagi 3-sonli yig‘ilishida tasdiqlangan.

B1 MANTIQ VA KELISHUV FORMULASI:

1. **REJA (Asosiy fikr va maqsad)**
2. **SABAB («Chunki... / ... sababli»)**
3. **MISOL (Shaxsiy tajriba yoki dalil)**
4. **XULOSA VA KELISHUV (Mas‘ul va muddat)**

ISBN 978-9910-123-47-0 • © TRRIM markazi, 2026 • 2-bet

Tanishuvdan muloqotgacha

Tajriba va qiziqishlarni tushuntirish, suhbatni davom ettirish va keyingi hamkorlik qadamini kelishish

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA | NUTQ • B1

1. SO‘ZDAN SUHBATGA: KONTEKSTLI IBORALAR

01-MODUL LUG‘ATI

faoliyat yuritmoq

KASB VA SOHA

«Men ta’lim va kutubxona sohasida faoliyat yuritaman.»

❓ Qaysi sohada faoliyat yuritasiz? — FAOL IBORA

tajriba orttirmoq

MALAKA

«Ijtimoiy loyihalarda ishlash orqali katta tajriba orttirdim.»

❓ Qanday loyihalarda tajriba orttirgansiz? — FAOL IBORA

qiziqish bildirmoq

MULOQOT

«Taklifingizga qiziqish bildirmoqchiman, chunki mavzu dolzarb.»

❓ Suhbatdoshingiz fikriga qanday qiziqish bildirasiz? — FAOL IBORA

hamkorlik qilmoq

SHERIKLIK

«Mahalla kutubxonasi va dizaynerlar bilan hamkorlik qilamiz.»

❓ Kimlar bilan hamkorlik qilishni xohlaysiz? — FAOL IBORA

fikr almashmoq

MUHOKAMA

«Seminar tanaffusida yoshlar ehtiyoji haqida fikr almashdik.»

❓ Tanaffusda nima haqida fikr almashdingiz? — FAOL IBORA

kelishib olmoq

NATIJA

«Keyingi uchrashuvni juma kuni soat beshda o‘tkazishga kelishib oldik.»

❓ Uchrashuv vaqtini qanday kelishib olasiz? — FAOL IBORA

2. FIKRNI KENGAYTIRING (ODDIY GAPDAN — ASOSLANGAN B1 NUTQQA)

NUTQ TRANSFORMATSIYASI

🔸 QISQA IFODA:
«Men kutubxonada ishlayman.»

✅ KENGAYTIRILGAN B1 NUTQ (SABAB + MISOL + YECHIM):
«Men mahalla kutubxonasida ishlayman. Asosan yoshlar bilan uchrashuvlar tashkil qilaman, chunki ularning kitob haqidagi fikrlarini eshitish menga qiziq.»

3. FIKRNI BOG‘LAYMIZ: TAYANCH NUTQ QOLIPLARI

MANTIQ ZANJIRI

- Men ... sohasida ishlayman, asosan ... bilan shug‘ullanaman.
- Siz aytgan fikr menga qiziq, chunki ...
- To‘g‘ri tushungan bo‘lsam, siz ... demoqchisiz.
- Unda ... kuni ... qilishga kelishsak.

💬 KONTEKSTLI MULOQOT NAMUNASI (TINGLASH VA O‘QISH ASOSIDA):

— Madina: Payshanba kuni kutubxonamizda bolalar tadbiri bor ekan. Juma kuni kela olasizmi?

— Aziz: Juma kuni soat uchdan keyin bo‘shman. Uchrashuvni soat beshda boshlasak, ishga qatnaydigan kitobxonlarga ham qulay bo‘ladi.

— Madina: Juda yaxshi! Avval ularning ehtiyojini tinglaymiz, keyin variantlarni birga tanlaymiz.

— Aziz: Kelishdik, men uchta savoldan iborat qisqa so‘rovnomani bugun kechgacha jo‘nataman.

4. NUTQ VAZIYATI: KELISHUVGA ERISHAMIZ

01 EHTIYOJ → 02 VARIANT → 03 KELISHUV

👤 A / SIZNING ROLINGIZ:
Siz kutubxonachisiz. Suhbat klubiga joy bor, ammo faqat juma kechqurun bo‘sh. Ishtirokchilarni o‘zingiz taklif qila olasiz.

👥 B / SHERIGINGIZ ROLI:
Siz dizaynersiz. Juma kuni 17:00 dan keyin kelasiz. So‘rovnoma tayyorlaysiz, lekin odamlarni taklif qilish imkoningiz yo‘q.

🎯 BIRGALIKDAGI NATIJA: Uchrashuvning kuni (juma 17:30), joyi va har bir ishtirokchining bitta aniq vazifasini kelishing.
Xulosa qolipi: «Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman, sherigim esa ... qiladi.»

AMALIY TOPSHIRIQ (80–110 SO‘Z) Seminarda tanishgan insoningizga 80–100 so‘zli xabar yozing: tanishuvni eslating, umumiy jihatni va hamkorlik taklifini bayon qiling.

Oila, yaqinlar va munosabatlar

Yaqinlarning sharoiti va fikrini hisobga olish, reja o‘zgarishini muloyim tushuntirish va vazifa taqsimlash

1. SO‘ZDAN SUHBATGA: KONTEKSTLI IBORALAR

02-MODUL LUG‘ATI

maslahatlashmoq

OILA KENGASHI

«Qaror qabul qilishdan oldin barcha yaqinlarim bilan maslahatlashaman.»

❓ Oilaviy rejani kim bilan maslahatlashasiz? FAOL IBORA

hisobga olmoq

E’TIBOR

«Reja tuzganda har bir oila a’zosining ish vaqtini hisobga olaylik.»

❓ Kimning sharoitini hisobga olish zarur? FAOL IBORA

navbat bilan / zimmasiga olmoq

TAQSIMOT

«Xaridni men zimmamga olaman, ovqatni esa navbat bilan tayyorlaymiz.»

❓ Oilaviy uchrashuvda qaysi ishni zimmangizga olasiz? FAOL IBORA

qo‘llab-quvvatlamoq

MEHR-OQIBAT

«Opam buvimizga yordam berish haqidagi taklifimni qo‘llab-quvvatladi.»

❓ Yaqinlaringizni qanday qo‘llab-quvvatlaysiz? FAOL IBORA

xabar bermoq

OGOHLANTIRISH

«Agar kursim cho‘zilib biroz kechiksam, oldindan xabar beraman.»

❓ Reja o‘zgarsa, qachon xabar berasiz? FAOL IBORA

murosa qilmoq

KELISHUV

«Kelishmovchilikni gaplashib hal qildik va har ikkimiz murosa qildik.»

❓ Ikki xil vaqt taklif qilinsa, qanday murosa qilasiz? FAOL IBORA

2. FIKRNI KENGAYTIRING (ODDIY GAPDAN — ASOSLANGAN B1 NUTQQA)

NUTQ TRANSFORMATSIYASI

🔸 QISQA IFODA:
«Men ertalab bormayman.»

✅ KENGAYTIRILGAN B1 NUTQ (SABAB + MISOL + YECHIM):
«Yakshanba kuni ertalab kursim bor, shuning uchun bora olmayman. Agar uchrashuvni tushdan keyin soat ikkida qilsak, men ham meva olib borib qatnashaman.»

3. FIKRNI BOG‘LAYMIZ: TAYANCH NUTQ QOLIPLARI

MANTIQ ZANJIRI

- Sizga ... qulaymi yoki ... ma’qulmi?
- Sizni tushunaman, ammo men ...
- Agar ... qilsak, hammamizga qulay bo‘ladi.
- Men ... ni zimmamga olaman, siz esa ...

💬 KONTEKSTLI MULOQOT NAMUNASI (TINGLASH VA O‘QISH ASOSIDA):

— Malika: Aka, men kursdan soat birda chiqaman. Buvimiznikida soat ikkida yig‘ilsak bo‘ladimi?

— Dilshod: Mayli! Amakimning poyezdi o‘n ikkida keladi, uni bekatdan o‘zim kutib olaman.

— Malika: Buvimiz charchamasligi uchun men meva va salat olaman, asosiy ovqatni siz olib borasizmi?

— Dilshod: Roziman! Umumiy guruhga yangi vaqt va vazifalarni aniq qilib yozib qo‘yaman.

4. NUTQ VAZIYATI: KELISHUVGA ERISHAMIZ

01 EHTIYOJ → 02 VARIANT → 03 KELISHUV

👤 A / SIZNING ROLINGIZ:
Siz shanba 15:00 gacha ishlaysiz, yakshanba kuni bo‘shsiz. Uchrashuvga ovqat tayyorlashga yordam bera olasiz.

👥 B / SHERIGINGIZ ROLI:
Siz boshqa shahardan shanba 16:00 da kelasiz, yakshanba 11:00 da qaytasiz. Uzoq uchrashuvga vaqtingiz yo‘q.

🎯 BIRGALIKDAGI NATIJA: Shanba kechqurun yoki yakshanba ertalab uchun bir soatlik uchrashuv vaqtini va vazifalarni belgilang.
Xulosa qolipi: «Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman, sherigim esa ... qiladi.»

AMALIY TOPSHIRIQ (80–110 SO‘Z) Yaqinlaringizga 80–100 so‘zli xabar yozing: reja o‘zgarishini muloyim tushuntiring, ikki vaqt variantini taklif qiling va javob so‘rang.

Ta’lim va o‘rganish

O‘rganish tajribasini bayon qilish, yuzma-yuz va masofaviy ta’lim usullarini taqqoslab tanlovni asoslash

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA | NUTQ • B1

1. SO‘ZDAN SUHBATGA: KONTEKSTLI IBORALAR

03-MODUL LUG‘ATI

ko‘nikma va mashq

MUNTOROQA

«Har kuni o‘n besh daqiqa mashq qilib, gapirish ko‘nikmasini rivojlantiraman.»

❓ Qaysi til ko‘nikmasini rivojlantiryapsiz? FAOL IBORA

qayta aloqa olmoq

TAHLIL

«O‘qituvchidan haftada bir marta yozuvlarim bo‘yicha qayta aloqa oldim.»

❓ Qayta aloqa o‘rganishga qanday yordam beradi? FAOL IBORA

masofaviy va yuzma-yuz

TA’LIM SHAKLI

«Masofaviy darsda yo‘lga vaqt ketmaydi, yuzma-yuz darsda esa jonli muloqot ko‘p.»

❓ Sizga qaysi o‘quv shakli qulayroq va nima uchun? FAOL IBORA

maqsad qo‘ymoq

REJALASH

«Bir oyga aniq va bajarish mumkin bo‘lgan kichik maqsad qo‘ydim.»

❓ Bu oy uchun qanday o‘quv maqsadi qo‘ydingiz? FAOL IBORA

mustaqil o‘rganmoq

FAOLIYAT

«Yangi iboralarni kontekstli misollar bilan mustaqil o‘rganaman va takrorlayman.»

❓ Yangi so‘zlarni qanday eslab qolasiz? FAOL IBORA

natijani kuzatmoq

O‘SISH

«Oy boshidagi va oxiridagi ovozli yozuvlarimni solishtirib, natijani kuzataman.»

❓ O‘z natijangizni qanday tekshirasiz? FAOL IBORA

2. FIKRNI KENGAYTIRING (ODDIY GAPDAN — ASOSLANGAN B1 NUTQQA)

NUTQ TRANSFORMATSIYASI

🔸 QISQA IFODA:
«Onlayn kurs yaxshi.»

✅ KENGAYTIRILGAN B1 NUTQ (SABAB + MISOL + YECHIM):
«Masofaviy kurs menga qulayroq, chunki ishdan keyin yo‘lga bir soat vaqt ketmaydi. Ammo jonli suhbatda faol qatnashish uchun avval internetim sifatini va sinov darsini tekshirishim kerak.»

3. FIKRNI BOG‘LAYMIZ: TAYANCH NUTQ QOLIPLARI

MANTIQ ZANJIRI

- Menga ... qulayroq, chunki ...
- ... ga qaraganda ... ning afzalligi ko‘proq.
- Bir tomondan ..., ikkinchi tomondan esa ...
- Qaror qilishdan oldin avval ... ni sinab ko‘rmoqchiman.

💬 KONTEKSTLI MULOQOT NAMUNASI (TINGLASH VA O‘QISH ASOSIDA):

— Kamola: Gapirish mashg‘ulotlari ko‘proq bo‘lgan kurs izlayapman. Ishdan soat oltida chiqaman.

— Maslahatchi: Yuzma-yuz darslar seshanba va payshanba 19:00 da, masofaviy guruh esa shanba ertalab bo‘ladi.

— Kamola: Markazgacha yo‘lga ko‘p vaqt ketadi, menga masofaviy shakl qulayroq, ammo internetim ba’zan sust.

— Maslahatchi: Unda avval sinov darsiga qo‘shilib, ovoz sifati va juftlik suhbatlarini tekshirib ko‘ring.

4. NUTQ VAZIYATI: KELISHUVGA ERISHAMIZ

01 EHTIYOJ → 02 VARIANT → 03 KELISHUV

👤 A / SIZNING ROLINGIZ:
Siz ish kunlari 18:30 gacha bandsiz, shanba ertalab bo‘shsiz. Jonli suhbat orqali o‘rganishni istaysiz.

👥 B / SHERIGINGIZ ROLI:
Siz kurs maslahatchisisiz. Kechki guruh 18:00 da, masofaviy guruh shanba 10:00 da (haftalik juftlik suhbati bilan).

🎯 BIRGALIKDAGI NATIJA: Mos kursni tanlang hamda ushbu tanlovning bitta afzalligi va bitta cheklovini kelishing.
Xulosa qolipi: «Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman, sherigim esa ... qiladi.»

AMALIY TOPSHIRIQ (80–110 SO‘Z) Do‘stingizga 90–110 so‘zli tavsiya yozing: ikki o‘rganish usulini solishtiring va bir haftalik kichik maqsad taklif qiling.

Kasb va ish faoliyati

Ish vazifasini tushuntirish, kechikish yoki muammoni dalil bilan bayon qilib, yangi muddatga kelishish

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA | NUTQ • B1

1. SO‘ZDAN SUHBATGA: KONTEKSTLI IBORALAR — 04-MODUL LUG‘ATI

mas’ul bo‘lmoq — JAVOBGARLIK

«Oylik hisobot va qatnashuv jadvali uchun men mas’ulman.»

❓ Ishingizda qaysi vazifa uchun mas’ulsiz? — FAOL IBORA

muddat va ustuvor vazifa — VAQT BOSHQARUVI

«Bugungi ustuvor vazifani belgiladik va topshirish muddatini kelishdik.»

❓ Ustuvor vazifani qanday ajratasiz? — FAOL IBORA

taqsimlamoq va hamkasb — JAMOAVIY ISH

«Hamkasbim Saida bitta guruhni tekshirsa, men ikkinchisini ko‘rib chiqaman.»

❓ Hamkasbingiz bilan ishni qanday taqsimlaysiz? — FAOL IBORA

kechikmoq va sabab — HOLAT TAHLILI

«Ikki guruhning ma’lumoti bir kun kechikdi, taxminiy raqam yozib bo‘lmaydi.»

❓ Ma’lumot kechiksa qanday yo‘l tutasiz? — FAOL IBORA

xabardor qilmoq — MULOQOT

«Muammoni yashirmasdan, rahbarni oldindan xabardor qildim.»

❓ Kechikish xavfi bo‘lsa, qachon xabar berasiz? — FAOL IBORA

taklif kiritmoq — YECHIM

«Tayyor qismlarni juma kuni yuborib, to‘liq hisobotni dushanba topshirishni taklif qildim.»

❓ Ish jarayonini yaxshilash uchun qanday taklif kiritasiz? — FAOL IBORA

2. FIKRNI KENGAYTIRING (ODDIY GAPDAN — ASOSLANGAN B1 NUTQQA) — NUTQ TRANSFORMATSIYASI

🔸 QISQA IFODA:
«Ulgurmayman.»

✅ KENGAYTIRILGAN B1 NUTQ (SABAB + MISOL + YECHIM):
«Ikki guruhning qatnashuv ma’lumoti hali kelmagani uchun jadvalni bugun tugata olmayman. Tayyor matn va xarajatlar qismini hozir yuborib, tekshirilgan jadvalni ertaga qo‘shishni taklif qilaman.»

3. FIKRNI BOG‘LAYMIZ: TAYANCH NUTQ QOLIPLARI — MANTIQ ZANJIRI

- Hozir ... qismi tayyor, ammo ... yetishmayapti.
- Bu holat ... ga ta’sir qilishi mumkin.
- Taklifim: avval ..., keyin esa ...
- Agar ... bo‘lsa, ... gacha to‘liq bajaramiz.

💬 KONTEKSTLI MULOQOT NAMUNASI (TINGLASH VA O‘QISH ASOSIDA):

— Jasur: Dilnoza opa, hisobotning matn va xarajatlar qismi tayyor, ammo ikki guruh jadvali kelmadi.

— Dilnoza: Yig‘ilish juma kuni ertalab, bizga aniq ma’lumot zarur. Taxminiy raqam kiritib bo‘lmaydi.

— Jasur: Unda bugun tayyor qismlarni yuboraman, ertaga Saida bilan yangi jadvallarni tekshirib qo‘shamiz.

— Dilnoza: Kelishdik! Fayl nomiga sanani qo‘ying va xabarda qaysi qismlar yangilanganini ko‘rsating.

4. NUTQ VAZIYATI: KELISHUVGA ERISHAMIZ — 01 EHTIYOJ → 02 VARIANT → 03 KELISHUV

👤 A / SIZNING ROLINGIZ:
Siz hisobot muallifisiz. Matn tayyor, uchta jadvaldan bittasi tekshirilmagan (unga 2 soat kerak).

👥 B / SHERIGINGIZ ROLI:
Siz hamkasbsiz. Faqat 1 soat yordam bera olasiz. Yig‘ilish soat 15:00 da boshlanadi, hozir soat 11:00.

🎯 BIRGALIKDAGI NATIJA: Tekshirish ishini ikki kishiga taqsimlang va yakuniy faylni yuborishning aniq vaqtini kelishing.
Xulosa qolipi: «Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman, sherigim esa ... qiladi.»

AMALIY TOPSHIRIQ (80–110 SO‘Z) — Rahbaringizga 80–100 so‘zli ish xabari yozing: tayyor qism, muammo sababi, yangi muddat va yordam ehtiyojini ayting.

Kundalik hayot va xizmatlar

Xizmatdagi muammoni ayblovsiz va izchil tushuntirish, aniqlashtiruvchi savollar berish hamda yechim kelishish

1. SO‘ZDAN SUHBATGA: KONTEKSTLI IBORALAR

05-MODUL LUG‘ATI

buyurtma va chek

HUJJAT

«To‘lov cheki va avvalgi ta’mir varaqasidagi 218-raqamni saqlab qo‘ydim.»

❓ Xizmat markaziga borganda qaysi hujjatlar kerak? FAOL IBORA

nosozlik takrorlanmoq

MUAMMO

«Ta’mirdan olingan choynak yoqiladi, ammo bir necha daqiqadan keyin o‘chadi.»

❓ Qurilmadagi nosozlikni qanday tushuntirasiz? FAOL IBORA

murojaat qilmoq

ALOQA

«Jahl qilmasdan, holatni tartib bilan yozib markazga murojaat qildim.»

❓ Muloyim, lekin aniq murojaat qanday bo‘ladi? FAOL IBORA

qayta tekshirmoq

TALAB

«Qurilmani qayta tekshirishni va qo‘shimcha ishni oldindan kelishishni so‘rayman.»

❓ Qo‘shimcha xarajat chiqsa nima qilinadi? FAOL IBORA

qabul vaqti va navbat

TARTIB

«Ish kunlari bora olmaganim uchun shanba kuni soat 10:00–14:00 oralig‘ida topshiraman.»

❓ Qabul vaqti va navbatni qanday aniqlashtirasiz? FAOL IBORA

muddatni bilmoq

YECHIM

«Tekshiruv natijasi dushanba kuni soat 16:00 gacha telefon orqali aytiladi.»

❓ Natijani qachon va qanday bilib olasiz? FAOL IBORA

2. FIKRNI KENGAYTIRING (ODDIY GAPDAN — ASOSLANGAN B1 NUTQQA)

NUTQ TRANSFORMATSIYASI

🔸 QISQA IFODA:
«Qurilma yaxshi ishlamadi.»

✅ KENGAYTIRILGAN B1 NUTQ (SABAB + MISOL + YECHIM):
«Kecha 218-buyurtma bilan ta’mirdan olgan qurilmam yoqiladi, ammo bir necha daqiqadan keyin o‘chib qolyapti. Shu sababli uni shanba kuni qayta tekshirishga topshirib, natijasini qachon bilishimni aniqlashtirmoqchiman.»

3. FIKRNI BOG‘LAYMIZ: TAYANCH NUTQ QOLIPLARI

MANTIQ ZANJIRI

- ... kuni ... xizmatidan foydalandim (buyurtma raqami ...).
- Muammo shundaki, qurilma ...
- Iltimos, tekshirish muddati va tartibini aniqlashtirib bersangiz.
- Demak, ... kuni olib kelaman va ... kuni javob olaman, to‘g‘rimi?

💬 KONTEKSTLI MULOQOT NAMUNASI (TINGLASH VA O‘QISH ASOSIDA):

— Nargiza: Assalomu alaykum! Kecha ta’mirdan olgan qurilmamda nosozlik takrorlandi (buyurtma № 218).

— Xodim: Tushunarli, ustamiz yana tekshirishi kerak. Shanba kuni soat 10:00 dan 14:00 gacha chek bilan olib keling.

— Nargiza: Natijasini qachon bilaman va qo‘shimcha ish kerak bo‘lsa, oldindan men bilan kelishasizmi?

— Xodim: Albatta! Dushanba soat 16:00 gacha qo‘ng‘iroq qilib, siz bilan kelishmasdan ish boshlamaymiz.

4. NUTQ VAZIYATI: KELISHUVGA ERISHAMIZ

01 EHTIYOJ → 02 VARIANT → 03 KELISHUV

👤 A / SIZNING ROLINGIZ:
Siz mijozsiz. Qurilmani faqat shanba kuni olib kela olasiz. Natija va qo‘shimcha xarajatni oldindan bilmoqchisiz.

👥 B / SHERIGINGIZ ROLI:
Siz qabul xodimisiz. Shanba 10:00–14:00 ishlaysiz, natija dushanba 16:00 gacha chiqadi. Tartibni tushuntiring.

🎯 BIRGALIKDAGI NATIJA: Qabul kuni, kerakli hujjatlar (chek va ta’mir varaqasi), javob muddati hamda qayta aloqa usulini kelishing.
Xulosa qolipi: «Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman, sherigim esa ... qiladi.»

AMALIY TOPSHIRIQ (80–110 SO‘Z)

Xizmat markaziga 80–110 so‘zli murojaat yozing: xizmat sanasi, buyurtma raqami, aniq nosozlik va kutilayotgan yechimni kiriting.

Sog‘lom turmush va salomatlik

Kundalik odatlarni tasvirlash, to‘siqlarni tushuntirish va sharoitga mos kichik, barqaror reja tuzish

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA | NUTQ • B1

1. SO‘ZDAN SUHBATGA: KONTEKSTLI IBORALAR — 06-MODUL LUG‘ATI

muntazam kichik odat — BARQARORLIK

«Har kuni uzoq yugurish o‘rniga haftada 3 marta 20 daqiqa sayr qilishni tanladik.»

❓ Nega kichik odatni davom ettirish osonroq? — FAOL IBORA

kun tartibi va tanaffus — ME’YOR

«Ish orasida qisqa tanaffus qilaman va kechqurun vaqtida uxlashga harakat qilaman.»

❓ Kun tartibingizda dam olishga qancha vaqt bor? — FAOL IBORA

charchamoq va his qilmoq — HOLAT

«Bu hafta ish ko‘p bo‘lib charchadim, shuning uchun sokin sur’atda sayr qilamiz.»

❓ Charchaganingizda o‘zingizni qanday tiklaysiz? — FAOL IBORA

sharoitga mos kelmoq — MOSLASHUV

«Seshanba kuni yig‘ilish cho‘zilishi sababli sayrni chorshanbaga ko‘chirdik.»

❓ Qaysi kun va vaqt jadvalingizga mos keladi? — FAOL IBORA

rejani o‘zgartirmoq — EGILUVCHANLIK

«Bir marta qatnasha olmasam, butun rejani tashlab qo‘ymasdan ertasi kuni davom ettiraman.»

❓ Reja buzilsa qanday muqobil yo‘l tutasiz? — FAOL IBORA

davom ettirmoq — NATIJA

«Natijani masofa bilan emas, rejaning hayotimizga mosligi bilan baholadik.»

❓ Foydali odatni qanday saqlab qolasiz? FAOL IBORA

2. FIKRNI KENGAYTIRING (ODDIY GAPDAN — ASOSLANGAN B1 NUTQQA) — NUTQ TRANSFORMATSIYASI

🔸 QISQA IFODA:
«Bugun vaqtim yo‘q.»

✅ KENGAYTIRILGAN B1 NUTQ (SABAB + MISOL + YECHIM):
«Bugun hisobotni tugatib ishdan kechroq chiqayotganim uchun sayrga qatnasha olmayman. Ertaga soat olti yarimda bog‘ kirishida uchrashib, yigirma daqiqa sokin sayr qilishni taklif qilaman.»

3. FIKRNI BOG‘LAYMIZ: TAYANCH NUTQ QOLIPLARI — MANTIQ ZANJIRI

- Odatda ..., ammo bu hafta ish jadvalim ...
- Menga ... kuni soat ... mos keladi.
- Agar charchasam yoki yomg‘ir yog‘sa, ...
- Keling, ortiqcha bosimsiz kichik maqsaddan boshlaylik.

💬 KONTEKSTLI MULOQOT NAMUNASI (TINGLASH VA O‘QISH ASOSIDA):

— Saida: Rustam, bugun ishdan keyin sayrga chiqamizmi?

— Rustam: Bugun hisobotim bor, yarim soat kech bo‘shayman. Ertaga soat 18:30 da bog‘ kirishida uchrashsak-chi?

— Saida: Menga mos! Faqat bemalol, sokin sur’atda yuramiz va telefonni zarur bo‘lmasang ishlatmaymiz.

— Rustam: Kelishdik! Keyingi haftadan seshanba o‘rniga chorshanba kunini belgilab olamiz.

4. NUTQ VAZIYATI: KELISHUVGA ERISHAMIZ — 01 EHTIYOJ → 02 VARIANT → 03 KELISHUV

👤 A / SIZNING ROLINGIZ:
Siz dushanba va chorshanba 18:30 da bo‘shaysiz. Sayrni sokin sur’atda, 20 daqiqa qilishni xohlaysiz.

👥 B / SHERIGINGIZ ROLI:
Siz chorshanba 19:00 gacha, juma esa 18:00 gacha bo‘shsiz. Uchrashuv joyigacha 10 daqiqa yo‘l bor.

🎯 BIRGALIKDAGI NATIJA: Ikkalangizga mos umumiy kun va vaqtni, sayr davomiyligini hamda kechikishda xabar berish tartibini kelishing.
Xulosa qolipi: «Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman, sherigim esa ... qiladi.»

AMALIY TOPSHIRIQ (80–110 SO‘Z) Do‘stingizga 70–100 so‘zli xabar yozing: birgalikdagi dam olish odatini, kun/vaqtni va reja o‘zgarsa muqobil yo‘lni taklif qiling.

07-PLAKAT • 07-MODUL

Safar, transport va yo‘l

Yo‘l ma’lumotini aniqlashtirish, ikki safar variantini (vaqt, qulaylik, almashish) solishtirish va o‘zgarishni tushuntirish

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA | NUTQ • B1

1. SO‘ZDAN SUHBATGA: KONTEKSTLI IBORALAR — 07-MODUL LUG‘ATI

yo‘nalish va muqobil yo‘l — MARSHRUT

«Asosiy ko‘chada ta’mir bo‘lgani uchun muqobil yo‘nalishni aniqlashtirdim.»

❓ Yo‘l yopiq bo‘lsa qanday muqobil yo‘l tanlaysiz? — FAOL IBORA

almashib o‘tirmoq — TRANSIT

«Birinchi yo‘lda to‘g‘ridan to‘g‘ri boriladi, ikkinchisida bozor yonida almashib o‘tiriladi.»

❓ Almashib o‘tirishning qanday noqulayligi bor? — FAOL IBORA

qatnov va jo‘namoq — JADVAL

«Markaziy ko‘chadagi bekatdan keyingi avtobus qatnovi soat 11:20 da jo‘naydi.»

❓ Keyingi qatnov vaqtini kimdan tekshirasiz? — FAOL IBORA

qo‘l yuki va qulaylik — SHAROIT

«Menda faqat kichik qo‘l yuki bor, shuning uchun 10 daqiqa piyoda yurish qulayroq.»

❓ Yukingiz og‘ir bo‘lsa qaysi yo‘lni tanlaysiz? — FAOL IBORA

kechikish haqida xabar — ODOB

«Mezbon eski vaqtda kutib turmasligi uchun taxminiy yetib borish vaqtimni aytdim.»

❓ Safarda kechiksangiz mezbonga nimalarni aytasiz? — FAOL IBORA

manzilni qayta tekshirmoq — ANIQLIK

«Adashmaslik uchun yangi bekat nomini axborot xodimiga qayta aytib tekshirdim.»

❓ Yo‘nalishni to‘g‘ri tushunganingizni qanday tekshirasiz? — FAOL IBORA

2. FIKRNI KENGAYTIRING (ODDIY GAPDAN — ASOSLANGAN B1 NUTQQA) — NUTQ TRANSFORMATSIYASI

🔸 QISQA IFODA:
«Men kech qolaman.»

✅ KENGAYTIRILGAN B1 NUTQ (SABAB + MISOL + YECHIM):
«Yo‘ldagi ta’mir sababli avtobus yo‘nalishi o‘zgargani uchun biroz kechikaman. Hozir 10 daqiqa piyoda yurib Markaziy ko‘cha bekatiga ketyapman; 11:20 dagi avtobusga chiqqach aniq yetib borish vaqtimni yozaman.»

3. FIKRNI BOG‘LAYMIZ: TAYANCH NUTQ QOLIPLARI — MANTIQ ZANJIRI

- Kechirasiz, ... ga borishning boshqa muqobil yo‘li bormi?
- Agar A variantni tanlasak ..., ammo B variantda ...
- Bu yo‘l biroz uzoqroq, lekin almashishsiz va tinchroq.
- To‘g‘ri tushundimmi: avval ..., keyin esa ...?

💬 KONTEKSTLI MULOQOT NAMUNASI (TINGLASH VA O‘QISH ASOSIDA):

— Yo‘lovchi: Kechirasiz, ko‘rgazma markaziga shu bekatdan boramanmi?

— Xodim: Bugun yo‘nalish o‘zgargan. Dorixonadan o‘ngga burilib, 10 daqiqada Markaziy ko‘cha bekatiga chiqasiz.

— Yo‘lovchi: Boshqa variant-chi? — Xodim: Kichik avtobusda bozor yonida almashasiz, lekin 2 marta chipta olasiz.

— Yo‘lovchi: Yukim kam, 1-variantni tanlayman. Demak, dorixonadan o‘ngga, 11:20 dagi qatnov, to‘g‘rimi?

4. NUTQ VAZIYATI: KELISHUVGA ERISHAMIZ — 01 EHTIYOJ → 02 VARIANT → 03 KELISHUV

👤 A / SIZNING ROLINGIZ:
Siz 14:00 dagi uchrashuvga borasiz (hozir 12:00). A yo‘l: 70 daqiqa, 1 almashish. B yo‘l: 90 daqiqa, almashishsiz. Yukingiz bor.

👥 B / SHERIGINGIZ ROLI:
Siz safardagi sheriksiz. Almashishdan ko‘ra tinchroq safarni xohlaysiz. Bekatdan manzilgacha yana 15 daqiqa piyoda yuriladi.

🎯 BIRGALIKDAGI NATIJA: Ikkala yo‘l bilan yetib borish vaqtini hisoblang (A: 13:25, B: 13:45), birini tanlang va sababini asoslang.
Xulosa qolipi: «Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman, sherigim esa ... qiladi.»

AMALIY TOPSHIRIQ (80–110 SO‘Z): Mezboningizga 80–100 so‘zli xabar yozing: reja nega o‘zgargani, tanlangan yangi yo‘l va taxminiy yetib borish vaqtini tushuntiring.

08-PLAKAT • 08-MODUL

Madaniyat va an’analar

Madaniy tadbirni tasvirlash, oilaviy va mahalliy odatlarni ehtiyotkorlik bilan taqqoslash hamda mehmonga yo‘l-yo‘riq berish

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA | NUTQ • B1

1. SO‘ZDAN SUHBATGA: KONTEKSTLI IBORALAR — 08-MODUL LUG‘ATI

an’ana va odat — QADRIYAT

«Oilamizda tug‘ilgan kunlarda kitob sovg‘a qilish va u haqda suhbatlashish odati bor.»

? Oilangizdagi qaysi odatni qadrlaysiz? — FAOL IBORA

taassurot qoldirmoq — HIS-TUYG‘U

«Mahalladagi kitob va musiqa kechasi barchada juda iliq taassurot qoldirdi.»

? Qaysi madaniy tadbir sizda yaxshi taassurot qoldirgan? — FAOL IBORA

mehmon kutmoq va taklif — MEHMONDO‘STLIK

«Yangi ko‘chib kelgan qo‘shnimizni norasmiy madaniyat kechasiga taklif qildik.»

? Mehmonni tadbirga qanday taklif qilasiz? — FAOL IBORA

farq va o‘xshashlik — QIYOSLASH

«Har bir oilaning odati farq qilishi mumkin, lekin o‘zaro hurmatda o‘xshashlik bor.»

? Shaxsiy tajriba bilan umumiy hukmning farqi nima? — FAOL IBORA

ruxsat so‘ramoq — MADANIYAT

«Tadbirda ishtirokchilarni suratga olishdan oldin odob bilan ruxsat so‘radim.»

? Notanish odat haqida qanday savol berasiz? — FAOL IBORA

ixtiyoriy ishtirok etmoq — QULAYLIK

«Dasturda gapirish majburiy emas, xohlasangiz sevimli kitobingiz haqida 2 daqiqa aytasiz.»

? Mehmon o‘zini erkin his qilishi uchun nima deysiz? — FAOL IBORA

2. FIKRNI KENGAYTIRING (ODDIY GAPDAN — ASOSLANGAN B1 NUTQQA) — NUTQ TRANSFORMATSIYASI

🔸 QISQA IFODA:
«Bizda hamma shunday qiladi.»

✅ KENGAYTIRILGAN B1 NUTQ (SABAB + MISOL + YECHIM):
«Bizning oilamizda bayramlarda kitob sovg‘a qilish odati bor, ammo boshqa oilalarda farq qilishi mumkin. Men bu odatni qadrlayman, chunki sovg‘a qilingan asar haqida keyin birga suhbatlashamiz.»

3. FIKRNI BOG‘LAYMIZ: TAYANCH NUTQ QOLIPLARI — MANTIQ ZANJIRI

- Bizning oilamizda ..., boshqa oilalarda esa farq qilishi mumkin.
- Menga ... juda yaxshi taassurot qoldirdi, chunki ...
- Kechirasiz, shu odat haqida bir savol so‘rasam bo‘ladimi?
- Xohlasangiz ..., ammo bu majburiy emas.

💬 KONTEKSTLI MULOQOT NAMUNASI (TINGLASH VA O‘QISH ASOSIDA):

— Nodira: Elena, juma kuni soat 18:00 da markazimizda kitob va musiqa kechasi bo‘ladi. Qatnashasizmi?

— Elena: Qizim bilan kelsam va oddiy qulay kiyimda borsam bo‘ladimi? Biror narsa aytishim shartmi?

— Nodira: Bu norasmiy uchrashuv! Yon xonada bolalar uchun rasm stoli bor, gapirish esa ixtiyoriy.

— Elena: Ajoyib! Unda buvimdan qolgan kitob haqida 2 daqiqalik kichik hikoya tayyorlab boraman.

4. NUTQ VAZIYATI: KELISHUVGA ERISHAMIZ — 01 EHTIYOJ → 02 VARIANT → 03 KELISHUV

👤 A / SIZNING ROLINGIZ:
Siz tashkilotchisiz. Tadbir 18:00–19:00 da. Gapirish ixtiyoriy. Bolalar uchun rasm stoli bor, ammo alohida qarovchi yo‘q.

👥 B / SHERIGINGIZ ROLI:
Siz mehmonsiz. Farzandingiz bilan kelasiz, ishdan chiqib 18:15 da yetasiz. Kitob haqida 2 daqiqa gapirishni istaysiz.

🎯 BIRGALIKDAGI NATIJA: Mehmonning kelish vaqti (18:15), farzandga hamrohlik tartibi va dasturdagi 2 daqiqalik chiqishini kelishing.
Xulosa qolipi: «Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman, sherigim esa ... qiladi.»

AMALIY TOPSHIRIQ (80–110 SO‘Z) — Tanish insoningizga 90–110 so‘zli taklifnoma yozing: tadbir mazmuni, vaqti, joyi, qatnashish tartibi va bitta qulaylikni ko‘rsating.

09-PLAKAT • 09-MODUL

O‘zbekiston: yurt va jamiyat

Yashash hududini tasvirlash, turli yosh guruhlari ehtiyojini kuzatish va mahalla uchun asosli taklif kiritish

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA | NUTQ • B1

1. SO‘ZDAN SUHBATGA: KONTEKSTLI IBORALAR — 09-MODUL LUG‘ATI

mahalla va jamoat joyi — HUDUD

«Mahalla kutubxonasi yonidagi bo‘sh maydonni barcha uchun qulay jamoat joyiga aylantiramiz.»

❓ Mahallangizda qanday jamoat joylari bor? — FAOL IBORA

aholi ehtiyojini kuzatmoq — TAHLIL

«Ertalab bu yerdan keksa odamlar, tushdan keyin esa o‘quvchi va talabalar o‘tishi aniqlandi.»

❓ Taklif berishdan oldin kimlarning fikrini o‘rganish kerak? — FAOL IBORA

yo‘lak qulayligi — XAVFSIZLIK

«Bolalar aravachasi bilan o‘tadiganlar uchun piyodalar yo‘lagini toraytirmaslik shart.»

❓ Nega yo‘lak ochiq qolishi muhim? — FAOL IBORA

ko‘ngillilar va navbatchilik — TASHABBUS

«To‘rt nafar ko‘ngilli dam olish kunlari kitob javoniga qarash uchun navbatchilik qiladi.»

❓ Jamoat loyihasida ko‘ngillilar qanday yordam beradi? — FAOL IBORA

mavjud imkoniyat va sinov — REJA

«Katta xaridga shoshilmasdan, avval ikkita o‘rindiq va kichik javonni 1 oy sinab ko‘ramiz.»

❓ Nega avval kichik sinov o‘tkazish foydali? — FAOL IBORA

natijani baholamoq — XULOSA

«Bir oydan keyin barcha qo‘shnilarning fikrini yig‘ib, joylashuvni qayta ko‘rib chiqamiz.»

❓ Loyiha muvaffaqiyatini qachon va qanday tekshirasiz? — FAOL IBORA

2. FIKRNI KENGAYTIRING (ODDIY GAPDAN — ASOSLANGAN B1 NUTQQA) — NUTQ TRANSFORMATSIYASI

🔸 QISQA IFODA:
«Maydonga o‘rindiq kerak.»

✅ KENGAYTIRILGAN B1 NUTQ (SABAB + MISOL + YECHIM):
«Bu maydondan ertalab keksalar, tushdan keyin esa talabalar ko‘p o‘tadi, ammo dam olish joyi kam. Shuning uchun yo‘lakni to‘smasdan devor yoniga ikkita soyali o‘rindiq va kirishga kichik kitob javoni o‘rnatishni 1 oy sinab ko‘rishni taklif qilaman.»

3. FIKRNI BOG‘LAYMIZ: TAYANCH NUTQ QOLIPLARI — MANTIQ ZANJIRI

- Hududimizda ... bor, ammo ... yetishmayapti.
- Bu taklif ... uchun foydali, chunki ...
- Qaror qilishdan oldin avval ... fikrini bilsak.
- Mavjud imkoniyatdan kelib chiqib, 1 oylik sinov sifatida ...

💬 KONTEKSTLI MULOQOT NAMUNASI (TINGLASH VA O‘QISH ASOSIDA):

— Kutubxonachi: Yoshlar kitob javoni, keksalar esa soyali o‘rindiq so‘rashgan. Yo‘lakni toraytirmay qanday joylaymiz?

— Ko‘ngilli: Devor yoniga ikkita o‘rindiq, kirish tomonga esa yomg‘irdan pana javon qo‘ysak, yo‘lak ochiq qoladi.

— Kutubxonachi: Kitoblarni ish tugagach ichkariga olaman, dam olish kunlari esa 4 ko‘ngilli navbatchilik qiladi.

— Aholi vakili: Ma’qul! Ertangi yig‘ilishga ikki xil joylashuv chizmasini olib chiqib, 1 oy sinab ko‘raylik.

4. NUTQ VAZIYATI: KELISHUVGA ERISHAMIZ — 01 EHTIYOJ → 02 VARIANT → 03 KELISHUV

👤 A / SIZNING ROLINGIZ:
Siz kutubxonachisiz. Kitob javoniga mas’ul bo‘lasiz. Yo‘lak ochiq qolishi shart. 1 oylik sinovga rozisiz.

👥 B / SHERIGINGIZ ROLI:
Siz aholi vakilisiz. Soyali o‘rindiqlar muhim deb o‘ylaysiz. Qo‘shnilarning fikrini yig‘ishga yordam berasiz.

🎯 BIRGALIKDAGI NATIJA: Ikki ehtiyojni birlashtirgan qo‘shma taklifni, ikki mas’ulni va 1 oylik sinov natijasini ko‘rib chiqish sanasini belgilang.
Xulosa qolipi: «Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman, sherigim esa ... qiladi.»

AMALIY TOPSHIRIQ (80–110 SO‘Z) — Mahalla uchrashuvi uchun 90–120 so‘zli taklif yozing: ehtiyoj, foydalanuvchilar, kichik yechim va natijani tekshirish usulini kiriting.

10-PLAKAT • 10-MODUL

Tabiat va ekologik mas’uliyat

Ekologik muammoning sabab va oqibatini bog‘lash, qog‘oz sarfini kamaytirish va mas’ullarni belgilash

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA | NUTQ • B1

1. SO‘ZDAN SUHBATGA: KONTEKSTLI IBORALAR — 10-MODUL LUG‘ATI

chiqindini saralamoq — TOZALIK

«Toza va quruq qog‘ozni boshqa chiqindilardan alohida qutiga saralab yig‘amiz.»

❓ Nega nam salfetka qog‘oz qutisiga tashlanmaydi? — FAOL IBORA

isrofni kamaytirmoq — TEJAMKORLIK

«Ortiqcha chop etish isrofga olib keladi, shuning uchun varaqning ikki tomonidan foydalanamiz.»

❓ Eng foydali ekologik o‘zgarish nima? — FAOL IBORA

quruq va qulay joy — TARTIB

«Yo‘lak tor bo‘lgani uchun qutini nusxa ko‘chirish stoli yonidagi quruq joyga ko‘chirdik.»

❓ Qutini qayerga joylashtirish ma’qul? — FAOL IBORA

qabul tartibini aniqlamoq — HAMKORLIK

«Qutini qo‘yishdan oldin qayta ishlash tashkiloti qanday qog‘oz olishini bilib oldik.»

❓ Tashkilot bilan nimani kelishish zarur? — FAOL IBORA

mas’uliyatni bo‘lishmoq — NAZORAT

«Ikki tinglovchi har juma kuni quti holatini tekshiradi va e’lonni yangilaydi.»

❓ Nazorat bo‘lmasa qanday muammo chiqadi? — FAOL IBORA

natijani to‘g‘ri baholamoq — XULOSA

«Qutining sekin to‘lishi befarqlik emas, balki qog‘oz sarfi kamayganining natijasidir.»

❓ Ekologik natijani faqat yig‘ilgan qog‘oz bilan o‘lchab bo‘ladimi? — FAOL IBORA

2. FIKRNI KENGAYTIRING (ODDIY GAPDAN — ASOSLANGAN B1 NUTQQA) — NUTQ TRANSFORMATSIYASI

🔸 QISQA IFODA:
«Yo‘lakka qog‘oz qutisi qo‘yamiz.»

✅ KENGAYTIRILGAN B1 NUTQ (SABAB + MISOL + YECHIM):
«Yo‘lak tor bo‘lgani uchun avval qayta ishlash tashkiloti qanday material qabul qilishini aniqlaymiz. Keyin nusxa ko‘chirish stoli yonidagi quruq joyga quti qo‘yib, har juma uni tekshirish uchun ikki mas’ul belgilaymiz.»

3. FIKRNI BOG‘LAYMIZ: TAYANCH NUTQ QOLIPLARI — MANTIQ ZANJIRI

- ... sababli ... muammosi yuz berdi.
- Natijada qog‘oz sarfi ... va ...
- Faqat qog‘oz yig‘ish emas, balki kamroq ishlatish ham muhim.
- Agar qabul tartibini oldindan aniqlashtirsak, ...

💬 KONTEKSTLI MULOQOT NAMUNASI (TINGLASH VA O‘QISH ASOSIDA):

— Tinglovchi: Qog‘oz qutisini yo‘lakka qo‘ysak hamma ko‘radi. — Xodim: Yo‘lak tor, o‘tishga xalaqit bermasin.

— Tinglovchi: Unda nusxa ko‘chirish stoli yonidagi quruq joyga qo‘yaylik. Tashkilot faqat toza qog‘oz olarkan.

— Xodim: Juda yaxshi! Men va Nodira har juma qutini tekshiramiz. Yana qog‘oz sarfini kamaytirishni ham o‘ylaylik.

— Tinglovchi: Roziman, topshiriqlarni ikki tomonlama chop etish bo‘yicha o‘qituvchilarga taklif kiritamiz.

4. NUTQ VAZIYATI: KELISHUVGA ERISHAMIZ — 01 EHTIYOJ → 02 VARIANT → 03 KELISHUV

👤 A / SIZNING ROLINGIZ:
Siz tashabbuskorsiz. Kichik quti bor, har juma tekshirasiz. Ammo olib ketish jadvali hali tasdiqlanmagan.

👥 B / SHERIGINGIZ ROLI:
Siz bino xodimisiz. Yo‘lak ochiq qolishi shart. Quruq xona burchagini taklif qilasiz va 1 oy sinashga tayyorsiz.

🎯 BIRGALIKDAGI NATIJA: Quti turadigan quruq joyni, boshlashdan oldin tekshiriladigan 2 masalani va haftalik mas’ulni belgilang.
Xulosa qolipi: «Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman, sherigim esa ... qiladi.»

AMALIY TOPSHIRIQ (80–110 SO‘Z) O‘quv guruhi uchun 80–110 so‘zli ekologik e’lon yozing: tashabbus maqsadi, qabul qilinadigan material, joy va mas’ulni ko‘rsating.

Texnologiyalar va axborot

Raqamli vazifani bosqichma-bosqich tushuntirish, xabar manbasi va sanasini tekshirib ehtiyotkor xulosa aytish

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA | NUTQ • B1

1. SO‘ZDAN SUHBATGA: KONTEKSTLI IBORALAR — 11-MODUL LUG‘ATI

manba va sanani tekshirmoq — FAKT-CHEKING

«Kesilgan suratda sana va tashkilot nomi yo‘qligi uchun avval rasmiy manbani tekshirdim.»

❓ Xabarning yangiligi va ishonchliligini qanday bilasiz? — FAOL IBORA

taxmin va tasdiqlangan dalil — EHTIYOTKORLIK

«Yetarli ma’lumot bo‘lmaguncha xabarni «yolg‘on» demasdan, «hozircha tasdiqlanmagan» deymiz.»

❓ Manba bilan taxminning farqi nima? — FAOL IBORA

aniqlik kiritmoq — SO‘ROV

«Tashkilotchiga tadbir nomi, sanasi va manzilini yozib, reja o‘zgarganiga aniqlik kiritdim.»

❓ Shubhali e’lon kelsa kimdan aniqlik kiritasiz? — FAOL IBORA

havola va izoh bilan ulashmoq — MADANIYAT

«Javob kelgach, guruhga rasmiy sahifa havolasi va tushunarli izohni birga yubordim.»

❓ Guruhga xabar yuborganda nimalarni qo‘shish kerak? — FAOL IBORA

bosqichma-bosqich tushuntirmoq — ALGORITM

«Faylni tanlash, sana bilan nomlash va umumiy papkaga yuklashni 3 bosqichda ko‘rsatdim.»

❓ Texnik qadamni qanday ketma-ketlikda tushuntirasiz? — FAOL IBORA

ayblovsiz muhokama — ODOB

«Sanasiz suratni yuborgan do‘stimizni ayblamasdan, keyingi safar manba bilan ulashishga kelishdik.»

❓ Nega xato xabar yuborgan odamni ayblamaslik kerak? — FAOL IBORA

2. FIKRNI KENGAYTIRING (ODDIY GAPDAN — ASOSLANGAN B1 NUTQQA) — NUTQ TRANSFORMATSIYASI

🔸 QISQA IFODA:
«Bu xabar yolg‘on.»

✅ KENGAYTIRILGAN B1 NUTQ (SABAB + MISOL + YECHIM):
«Guruhga yuborilgan suratning sanasi va rasmiy manbasi ko‘rsatilmagan, shuning uchun hozircha qat’iy xulosa qilmayman. Avval tashkilotchining sahifasini tekshirib, ulardan rasmiy aniqlik kiritishni so‘rayman.»

3. FIKRNI BOG‘LAYMIZ: TAYANCH NUTQ QOLIPLARI — MANTIQ ZANJIRI

- Hozircha bu ma’lumot rasman tasdiqlanmagan.
- Avval manba va sanani tekshiraylik, so‘ng guruhga ulashamiz.
- Bu xabarga aniqlik kiritish kerak, chunki unda ... ko‘rinmayapti.
- Rasmiy manbaga ko‘ra ..., ammo yana tashkilotchidan so‘rayman.

💬 KONTEKSTLI MULOQOT NAMUNASI (TINGLASH VA O‘QISH ASOSIDA):

— Aziz: Gulnoza, ko‘rgazma bekor bo‘libdimi? Guruhdagi suratni ko‘rib, bormay turamizmi deb o‘yladim.

— Gulnoza: Hozircha aniq emas, suratda sana ham, tashkilot nomi ham kesilgan. Rasmiy dasturda tadbir turibdi.

— Aziz: Unda javob kelguncha boshqalarga yubormay turaman va guruhga «ma’lumot tekshirilmoqda» deb yozaman.

— Gulnoza: Rahmat! Tashkilotchidan rasmiy javob olgach, aniq havola va izoh bilan birga ulashamiz.

4. NUTQ VAZIYATI: KELISHUVGA ERISHAMIZ — 01 EHTIYOJ → 02 VARIANT → 03 KELISHUV

👤 A / SIZNING ROLINGIZ:
Sizga sanasiz e’lon kelgan. Uni guruhdagi odamlarga zudlik bilan yubormoqchisiz, ammo manbasini bilmaysiz.

👥 B / SHERIGINGIZ ROLI:
Siz tashkilotchining sahifasini ko‘rgansiz, lekin yangilanish sanasi eski. To‘g‘ridan to‘g‘ri aniqlashtirishni taklif qilasiz.

🎯 BIRGALIKDAGI NATIJA: Xabarni ulashishdan oldingi 2 tekshiruv qadamini va guruhga hozir yuboriladigan ehtiyotkor xabarni kelishing.
Xulosa qolipi: «Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman, sherigim esa ... qiladi.»

AMALIY TOPSHIRIQ (80–110 SO‘Z) — Guruhga 80–110 so‘zli xabar yozing: tekshirilayotgan ma’lumot, yetishmayotgan dalil, 2 tekshiruv qadami va ehtiyotkor xulosani ayt...

Muammo, fikr va yechim

Ikki tomonning ehtiyoji va cheklovini qayta ifodalash, variantlarni taqqoslash va aniq kelishuv tuzish

1. SO‘ZDAN SUHBATGA: KONTEKSTLI IBORALAR

12-MODUL LUG‘ATI

nuqtayi nazar va ehtiyoj

HAMDARDLIK

«Tortishish o‘rniga har ikki guruhning o‘zgarmas ehtiyoji va nuqtayi nazarini tingladik.»

❓ Boshqa tomonning ehtiyojini qanday aniqlaysiz? — FAOL IBORA

cheklov va muqobil variant

TAHLIL

«Mehmon faqat payshanba kela oladi — bu cheklovni hisobga olib, 3 ta muqobil variant ko‘rdik.»

❓ Uchrashuvda qanday vaqt yoki joy cheklovi bor? — FAOL IBORA

asoslamoq va yon bermoq

MUROSA

«Til klubi dastlabki 40 daqiqada kichik xonada ishlashga yon berdi va ikkala tadbir saqlab qolindi.»

❓ Murosa qilish uchun qaysi shartda yon berasiz? — FAOL IBORA

navbatlashmoq va 10 daqiqa

TARTIB

«Guruhlar orasida xonani shamollatish va jihozlarni yig‘ish uchun 10 daqiqa ajratildi.»

❓ Xona almashganda nega oraliq vaqt kerak? — FAOL IBORA

umumiy jadval va mas’ul

YECHIM

«Xona bandligini bitta umumiy jadvalda yuritishga va oxirida tekshirishga mas’ul belgiladik.»

❓ Muammo takrorlanmasligi uchun nima qilinadi? — FAOL IBORA

sinov muddati va qayta ko‘rish

NATIJA

«Ikki haftalik sinov muddatidan so‘ng yangi tartib qanchalik ishlaganini birga muhokama qilamiz.»

❓ Kelishuv natijasini qachon qayta ko‘rib chiqasiz? — FAOL IBORA

2. FIKRNI KENGAYTIRING (ODDIY GAPDAN — ASOSLANGAN B1 NUTQQA)

NUTQ TRANSFORMATSIYASI

🔸 QISQA IFODA:

«Katta xona bizga kerak, siz boshqa xonaga o‘ting.»

✅ KENGAYTIRILGAN B1 NUTQ (SABAB + MISOL + YECHIM):

«Sizga mehmon bilan suhbat uchun 18:00 dan 18:40 gacha katta xona zarurligini tushundim. Biz juftlik mashqlarini 40 daqiqa yon xonada boshlab, soat 18:50 da yakuniy taqdimot uchun katta xonaga o‘tishga rozimiz.»

3. FIKRNI BOG‘LAYMIZ: TAYANCH NUTQ QOLIPLARI

MANTIQ ZANJIRI

- Demak, sizning guruhingiz uchun ... eng muhim shart.
- Bu variantning afzalligi ..., cheklovi esa ...
- Biz ... ga rozimiz, faqat orada 10 daqiqa ... uchun kerak.
- Yakuniy kelishuvimiz: ...; mas’ul: ...; muddat: ...

💬 KONTEKSTLI MULOQOT NAMUNASI (TINGLASH VA O‘QISH ASOSIDA):

— Koordinator: Ikkala guruh ham katta xonani payshanba 18:00 ga yozgan. Avval o‘zgarmas ehtiyojlarni aniqlaylik.

— Ish guruhi: Bizning mehmon faqat shu kuni 18:00–18:40 da kela oladi. Jihozlarni yig‘ishga 10 daqiqa kerak.

— Til klubi: Unda biz dastlabki 40 daqiqa juftlik mashqlarini kichik xonada qilib, 18:50 da katta xonaga o‘tamiz.

— Koordinator: Ajoyib murosa! Men buni yagona bandlik jadvaliga yozaman, oxirida xonani til klubi vakili tekshiradi.

4. NUTQ VAZIYATI: KELISHUVGA ERISHAMIZ

01 EHTIYOJ → 02 VARIANT → 03 KELISHUV

👤 A / SIZNING ROLINGIZ:

Siz til klubi vakilisiz (10 ishtirokchi). Dastlabki 40 daqiqani kichik xonada o‘tkaza olasiz, so‘ng taqdimotga katta xona kerak.

👥 B / SHERIGINGIZ ROLI:

Siz ish guruhi vakilisiz. Mehmon 18:00–18:40 da keladi, jihoz yig‘ishga 10 daqiqa kerak. Kunni o‘zgartirib bo‘lmaydi.

🎯 BIRGALIKDAGI NATIJA: Ikkala guruhning boshlanish/tugash vaqtini (18:00–18:40 va 18:50–19:20), xona almashish tartibini va mas’ulni kelishing.

Xulosa qolipi: «Biz ... ga kelishdik. Sababi ... . Men ... qilaman, sherigim esa ... qiladi.»

QIRQMA IBORALAR • 01–06

1–6-kartochkalar: Muloqotga kirish, hamkorlik va oilaviy murosa (01–02-modullar)

Punktir chiziq bo‘ylab qirqib oling — iboraning ma’nosini tushuntiring va «chunki / shu sababli / agar» bilan kengaytiring

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

NUTQ • B1

✂ 01-MODUL • 01 — KASB VA TAJRIBA

Faoliyat yuritmoq

📌 Ma’nosi: Muayyan soha yoki kasbda doimiy ishlamoq

«Men ta’lim va yoshlar loyihalari sohasida faoliyat yuritaman.»

🔗 Fikrni bog‘lang: «Men ... sohasida faoliyat yuritaman, chunki ...» qolipida gap tuzing.

✂ 01-MODUL • 02 — HAMKORLIK

Umumiy jihat topmoq

📌 Ma’nosi: Ikki suhbatdoshni birlashtiruvchi o‘xshash maqsad

«Suhbat davomida ishimiz va qiziqishlarimizda umumiy jihatlar borligini bildik.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Yangi tanish bilan qanday umumiy jihat topishingiz mumkin?

✂ 01-MODUL • 03 — MULOQOT STRATEGIYASI

Aniqlashtirib olmoq

📌 Ma’nosi: Tushunarsiz fikr yoki shartni savol berib ravshan qilmoq

«Ruxsatingiz bilan uchrashuv vaqti bo‘yicha bir jihatni aniqlashtirsam.»

🔗 Fikrni bog‘lang: «To‘g‘ri tushungan bo‘lsam, siz ... demoqchisiz» jumlasini davom ettiring.

✂ 02-MODUL • 04 — OILA KENGASHI

Hisobga olmoq

📌 Ma’nosi: Boshqalarning vaqti, sharoiti va fikrini inobatga olmoq

«Yakshanba kungi rejani tuzishda singlimning o‘quv kursini ham hisobga oldik.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Oilaviy rejada kimlarning sharoitini hisobga olish zarur?

✂ 02-MODUL • 05 — MAS’ULIYAT

Zimmasiga olmoq

📌 Ma’nosi: Biror vazifani bajarish mas’uliyatini o‘z bo‘yniga olmoq

«Buvimiz charchamasligi uchun meva va salat xaridini o‘z zimmamga olaman.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Uchrashuv tayyorgarligida qaysi vazifani zimmangizga olasiz?

✂ 02-MODUL • 06 — KELISHUV

Murosa qilmoq

📌 Ma’nosi: Ikki tomonning sharoitiga mos o‘rta yechimga kelmoq

«Ertalabki vaqt hammaga to‘g‘ri kelmagach, soat ikkida yig‘ilishga murosa qildik.»

🔗 Fikrni bog‘lang: «Sizni tushunaman, ammo ... . Agar ... qilsak-chi?» qolipini qo‘llang.

QIRQMA IBORALAR • 07–12

7–12-kartochkalar: Ta’lim usullari va ish jarayonini boshqarish (03–04-modullar)

Punktir chiziq bo‘ylab qirqib oling — ta’lim shakllarini qiyoslang va ishdagi muddat/vazifalarni asoslang

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

NUTQ • B1

✂ 03-MODUL • 07 — TAHLIL VA O‘SISH

Qayta aloqa olmoq

📌 Ma’nosi: Bajarilgan ish yuzasidan o‘qituvchi yoki hamkasb izohi

«O‘qituvchidan ovozli xabarlarim bo‘yicha foydali qayta aloqa va tavsiya oldim.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Qayta aloqa olish til o‘rganishda nimani o‘zgartiradi?

✂ 03-MODUL • 08 — TA’LIM SHAKLI

Masofaviy va yuzma-yuz

📌 Ma’nosi: Internet orqali yoki sinfxonada bevosita o‘qish usuli

«Yuzma-yuz darsga qaraganda masofaviy kursda yo‘lga vaqt sarflanmaydi.»

🔗 Fikrni bog‘lang: «Bir tomondan ..., ikkinchi tomondan esa ...» qolipida 2 usulni solishtiring.

✂ 03-MODUL • 09 — MUNTOROQA

Natijani kuzatmoq

📌 Ma’nosi: Avvalgi va hozirgi ko‘rsatkichni solishtirib borish

«Bir oy oldingi va bugungi nutq yozuvimni solishtirib, natijani kuzatdim.»

🔗 Fikrni bog‘lang: O‘z o‘sishingizni qanday mezonlar bilan kuzatasiz?

✂ 04-MODUL • 10 — REJALASH

Ustuvor vazifa

📌 Ma’nosi: Eng muhim va birinchi navbatda bajariladigan ish

«Yig‘ilish oldidan hisobotning xarajatlar qismini tekshirish ustuvor vazifa bo‘ldi.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Ish ko‘payganda ustuvor vazifani qanday tanlaysiz?

✂ 04-MODUL • 11 — MAS’ULIYAT

Oldindan xabardor qilmoq

📌 Ma’nosi: Kechikish yoki o‘zgarish haqida vaqtida ogohlantirmoq

«Ma’lumot kechikishi aniq bo‘lgach, rahbarni oldindan xabardor qilдim va 2 yechim aytdim.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Nega faqat uzr so‘rash emas, muqobil yechim aytish ham muhim?

✂ 04-MODUL • 12 — HAMKORLIK

Vazifani taqsimlamoq

📌 Ma’nosi: Katta ishni jamoa a’zolari o‘rtasida bo‘lib olmoq

«Vaqt tig‘iz bo‘lgani uchun uchta jadvalni tekshirishni hamkasbim bilan taqsimlab oldik.»

🔗 Fikrni bog‘lang: «Hozir ... tayyor, ammo ... yetishmayapti» qolipini qo‘llang.

AMALIY TOPSHIRIQ (80–110 SO‘Z) Kartochkalarni tanlab, «Yuzma-yuz va masofaviy kurs» yoki «Hisobot muddati o‘zgarganda» mavzusida 1 daqiqalik nutq so‘zlang.

QIRQMA IBORALAR • 13–18

13–18-kartochkalar: Xizmatlarga murojaat va sog‘lom turmush rejasi (05–06-modullar)

Punktir chiziq bo‘ylab qirqib oling — xizmat ko‘rsatish markaziga aniq murojaat qilish va barqaror odat tuzish

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

NUTQ • B1

✂ 05-MODUL • 13 — XIZMAT SIFATI

Nosozlik takrorlanmoq

📌 Ma’nosi: Ta’mirlangan buyumdagi muammoning qayta yuzaga chiqishi

«Markazda ishlagan qurilmada uyda yana o‘sha nosozlik takrorlandi.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Nosozlikni umumiy ayblovsiz, aniq faktlar bilan qanday tushuntirasiz?

✂ 05-MODUL • 14 — HUJJAT VA TARTIB

Qayta tekshirmoq

📌 Ma’nosi: Qurilma yoki hisobni mutaxassis tomonidan qayta ko‘rib chiqish

«218-buyurtma cheki asosida qurilmani shanba kuni qayta tekshirishga topshirdim.»

🔗 Fikrni bog‘lang: «Muammo shundaki, … . Shu sababli …» qolipida murojaat tuzing.

✂ 05-MODUL • 15 — KELISHUV

Tayyor bo‘lish muddati

📌 Ma’nosi: Xizmat yoki tekshiruv yakunlanadigan aniq kun va soat

«Xodim tekshiruv natijasini dushanba soat to‘rtgacha telefon orqali aytishga va’da berdi.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Qo‘shimcha xarajat chiqsa, oldindan kelishishni qanday so‘raysiz?

✂ 06-MODUL • 16 — SALOMATLIK

Muntazam odat

📌 Ma’nosi: Katta bosimsiz, haftada belgilangan kunlari davom etadigan ish

«Haftada uch marta ishdan so‘ng 20 daqiqa sokin sayr qilishni muntazam odatga aylantirdik.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Katta maqsaddan ko‘ra kichik muntazam odatning afzalligi nimada?

✂ 06-MODUL • 17 — MOSLASHUV

Jadvalga mos kelmoq

📌 Ma’nosi: Ish va dam olish vaqtiga xalaqit bermaydigan qulay vaqt

«Seshanba kuni yig‘ilish cho‘zilgani uchun chorshanba oqshomi ikkalamizga ham mos keldi.»

🔗 Fikrni bog‘lang: «Odatda …, ammo bu hafta …» qolipi bilan rejangizni tushuntiring.

✂ 06-MODUL • 18 — BARQARORLIK

Rejani moslashtirmoq

📌 Ma’nosi: Sharoit o‘zgarganda maqsadni tashlamay boshqa kunga ko‘chirmoq

«Yomg‘irli kunda sayrni bekor qilmasdan, keyingi quyoshli kunga moslashtiramiz.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Bir marta qatnasha olmasangiz, odatni qanday davom ettirasiz?

AMALIY TOPSHIRIQ (80–110 SO‘Z) 13–15-kartochkalar yordamida «Mijoz va qabul xodimi», 16–18-kartochkalar yordamida «Do‘stlar sayr rejasi» dialogini tuzing.

QIRQMA IBORALAR • 19–24

19–24-kartochkalar: Safar yo‘nalishlari hamda madaniyat va an’analar (07–08-modullar)

Punktir chiziq bo‘ylab qirqib oling — transport variantlarini solishtirish va madaniy odatlarni hurmat bilan qiyoslash

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

NUTQ • B1

✂ 07-MODUL • 19 — MARSHRUT

Muqobil yo‘l tanlamoq

📌 Ma’nosi: Asosiy yo‘l o‘zgarganda ikkinchi qulay yo‘nalishdan foydalanmoq

«Eski bekat yopilgani sababli axborot xodimidan muqobil yo‘lni so‘rab oldim.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Ikki yo‘l variantini vaqt va qulaylik jihatidan qanday solishtirasiz?

✂ 07-MODUL • 20 — TRANSIT

Almashib o‘tirmoq

📌 Ma’nosi: Manzilga yetish uchun bir transportdan tushib boshqasiga chiqmoq

«Yukim kam bo‘lgani uchun ikki marta almashib o‘tirishdan ko‘ra to‘g‘ri avtobusni tanladim.»

🔗 Fikrni bog‘lang: «Agar A yo‘lni tanlasak ..., ammo B yo‘lda ...» qolipini qo‘llang.

✂ 07-MODUL • 21 — ANIQLASHTIRISH

Qatnov vaqtini tekshirmoq

📌 Ma’nosi: Transportning jo‘nash va yetib borish soatini oldindan bilmoq

«Adashmaslik uchun bekat nomi va 11:20 dagi qatnov vaqtini qayta aytib tekshirdim.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Safarda kechiksangiz mezbonga qanday xabar yuborasiz?

✂ 08-MODUL • 22 — MADANIYAT

Yaxshi taassurot qoldirmoq

📌 Ma’nosi: Tadbir yoki suhbatdan keyin esda qolarli ijobiy fikr uyg‘otmoq

«Mahalladagi kitob va musiqa kechasi yangi qo‘shnimizda iliq taassurot qoldirdi.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Oxirgi qatnashgan tadbiringiz sizda qanday taassurot qoldirdi?

✂ 08-MODUL • 23 — QIYOSLASH

O‘xshashlik va farq

📌 Ma’nosi: Ikki oila yoki hudud odatlaridagi umumiy va farqli jihatlar

«Har bir oilada bayram odati farq qilishi mumkin, ammo mehmondo‘stlikda o‘xshashlik bor.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Nega bitta oila odatini butun xalqqa umumlashtirib bo‘lmaydi?

✂ 08-MODUL • 24 — MULOQOT ODOBI

Hurmat bilan ruxsat so‘ramoq

📌 Ma’nosi: Suratga olish yoki notanish odatni bilishdan oldin odob bilan murojaat qilmoq

«Tadbir qatnashchilarini suratga olishdan oldin hurmat bilan ruxsat so‘radim.»

🔗 Fikrni bog‘lang: «... haqida so‘rasam bo‘ladimi? Bizning oilamizda ...» qolipini qo‘llang.

AMALIY TOPSHIRIQ (80–110 SO‘Z) Kartochkalar asosida «Bekatda yo‘nalish o‘zgarganda» va «Mehmonni mahalla tadbiriga taklif qilish» vaziyatlarini ijro eting.

QIRQMA IBORALAR • 25–30

25–30-kartochkalar: Mahalla tashabbuslari va ekologik mas’uliyat (09–10-modullar)

Punktir chiziq bo‘ylab qirqib oling — jamoat joyi uchun taklifni asoslash va resurslarni tejash sabab-oqibati

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

NUTQ • B1

✂ 09-MODUL • 25 — JAMIYAT

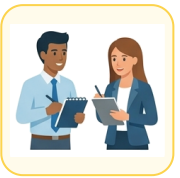
Jamoat ehtiyojini o‘rganmoq

📌 Ma’nosi: Hududda yashovchi turli yoshdagi insonlar uchun zarur sharoitni aniqlamoq

«Bo‘sh maydon bo‘yicha qaror qilishdan oldin 1 hafta davomida aholi ehtiyojini kuzatdik.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Mahallangizda yoshlar va keksalar uchun nima yetishmaydi?

✂ 09-MODUL • 26 — TASHABBUS

Ko‘ngillilar navbatchiligi

📌 Ma’nosi: Jamoat mulkini asrash uchun ixtiyoriy yordamchilar jadvali

«Ochiq kitob javonini kechqurun yig‘ishtirish va dam olish kuni qarashga 4 ko‘ngilli yozildi.»

🔗 Fikrni bog‘lang: «Bu taklif ... uchun foydali, chunki ...» qolipida mahalla taklifini ayting.

✂ 09-MODUL • 27 — AMALIY QADAM

Kichik sinovdan boshlamoq

📌 Ma’nosi: Katta mablag‘ sarflamay, yechimni 1 oy amalda tekshirib ko‘rmoq

«Yo‘lakni toraytirmasdan ikkita o‘rindiq va javonni bir oy sinab ko‘rishga kelishdik.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Nega katta o‘zgarishdan oldin kichik sinov o‘tkazish ma’qul?

✂ 10-MODUL • 28 — EKOLOGIYA

Qog‘ozni alohida saralamoq

📌 Ma’nosi: Qayta ishlashga yaroqli toza qog‘ozni boshqa chiqindidan ajratmoq

«Qutini quruq joyga ko‘chirdik va ustiga faqat toza qog‘oz tashlash tartibini yozdik.»

🔗 Fikrni bog‘lang: «... sababli ... yuz berdi. Natijada ...» qolipida ekologik muammoni ayting.

✂ 10-MODUL • 29 — TEJAMKORLIK

Isrofni kamaytirmoq

📌 Ma’nosi: Ortiqcha qog‘oz, suv yoki elektr sarfini qisqartirmoq

«Mashq varaqlarini ikki tomonlama chop etish orqali qog‘oz isrofini ikki barobar kamaytirdik.»

🔗 Fikrni bog‘lang: O‘quv markazi yoki ofisda qog‘oz sarfini qanday kamaytirish mumkin?

✂ 10-MODUL • 30 — NAZORAT

Mas’uliyatni bo‘lishmoq

📌 Ma’nosi: Umumiy tashabbus to‘xtab qolmasligi uchun vazifalarni biriktirmoq

«Har juma kuni quti holatini tekshirish va tashkilot bilan bog‘lanishga mas’ul tayinlandi.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Ekologik tashabbus nega mas’ul bo‘lmasa to‘xtab qoladi?

AMALIY TOPSHIRIQ (80–110 SO‘Z) Guruhda «Mahalla maydonini obodonlashtirish» yoki «Markazda qog‘oz sarfini kamaytirish» bo‘yicha 3 qadamli reja tuzing.

QIRQMA IBORALAR • 31–36

31–36-kartochkalar: Axborot ishonchliligi hamda muammo va yechim (11–12-modullar)

Punktir chiziq bo‘ylab qirqib oling — manbani tekshirish va ikki tomon ehtiyojini hisobga olgan kelishuv tuzish

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

NUTQ • B1

✂ 11-MODUL • 31 — AXBOROT MADANIYATI

Manba va sanani tekshirmoq

📌 Ma’nosi: Xabarni ulashishdan oldin uning qayerdan va qachon chiqqanini aniqlamoq

«Kesilgan suratda sana ko‘rinmagani uchun avval tashkilotchining rasmiy sahifasini tekshirdim.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Guruhga sanasiz e’lon kelsa, uni ulashishdan oldin qaysi 2 qadamni bajarasiz?

✂ 11-MODUL • 32 — EHTIYOTKOR XULOSA

Hozircha tasdiqlanmagan

📌 Ma’nosi: Dalil yetarli bo‘lmaganda qat’iy hukm chiqarmaslik ifodasi

«Javob kelguncha xabarni «yolg‘on» demasdan, «ma’lumot hozircha tasdiqlanmagan» deb yozdim.»

🔗 Fikrni bog‘lang: «Bu ma’lumotga aniqlik kiritish kerak, chunki ...» qolipini davom ettiring.

✂ 11-MODUL • 33 — ANIQ ULASHISH

Havola va izoh qo‘shmoq

📌 Ma’nosi: Tekshirilgan xabarni rasmiy manba manzili va tushuntirish bilan yubormoq

«Tadbir o‘z vaqtida bo‘lishini tasdiqlagach, guruhga rasmiy havola va izoh yubordim.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Nega xabarni manba va izoh bilan ulashish chalkashlikni kamaytiradi?

✂ 12-MODUL • 34 — MUZOKARA

Nuqtayi nazarni tinglamoq

📌 Ma’nosi: Suhbatdoshning ehtiyoji va sababini bo‘lmasdan tushunib olmoq

«Xona talashish o‘rniga har ikki guruhning o‘zgarmas sharti va ehtiyojini qayta ifodaladik.»

🔗 Fikrni bog‘lang: «Demak, sizning guruhingiz uchun ... muhim, to‘g‘rimi?» qolipini qo‘llang.

✂ 12-MODUL • 35 — TAHLIL

Afzallik va cheklov

📌 Ma’nosi: Har bir taklifning qulay tomoni hamda qiyinchiligini obyektiv baholamoq

«Uchinchi variantning afzalligi — ikkala tadbir ham o‘tadi, cheklovi esa 40 daqiqa kichik xonada ishlanadi.»

🔗 Fikrni bog‘lang: Tanlagan qaroringizning 1 ta afzalligi va 1 ta cheklovini qanday aytasiz?

✂ 12-MODUL • 36 — YAKUNIY QAROR

Sinov muddati va kelishuv

📌 Ma’nosi: Qabul qilingan yechimni amalda tekshirish vaqti va mas’ullari

«Kelishuvni umumiy jadvalga yozdik va ikki haftalik sinov muddatini belgiladik.»

🔗 Fikrni bog‘lang: «Kelishuvimiz: ...; mas’ul: ...; muddat: ...» qolipida yakun yasang.

NUTQ KARTALARI • 01–12

Kesib olinadigan «Nutq kartalari» — 1-to‘plam (Karta 01–12, 01–06-modullar)

Qo‘llanmaning 78–83-betlaridagi amaliy keys-kartalar — qirqib oling, vaziyatga kiring va asoslangan nutq tuzing

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

NUTQ • B1

KARTA 01 • 01-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Yangi guruh

Vaziyat: Kursga birinchi marta keldingiz. Yon qo‘shningiz boshqa kasbda ishlaydi.

Topshiriq: Uch savol bering va ikkalangizga umumiy qiziqishni toping.

Qolip: «Men ... bilan shug‘ullanaman. Sizni ... nimasi qiziqtiradi?»

KARTA 02 • 01-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Suhbatni davom ettiring

Vaziyat: Tanish inson «Men yaqinda yangi shaharga ko‘chdim» dedi.

Topshiriq: Uning gapiga ikki savol va o‘z tajribangizdan bitta misol bilan javob bering.

Qolip: «Qanday ...? Men ham ..., shuning uchun ...»

KARTA 03 • 02-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Uy yumushlari

Vaziyat: Uch kishi bir uyda yashaydi. Birining ish jadvali almashib turadi.

Topshiriq: Uy yumushlarini bir haftaga adolatli taqsimlashni taklif qiling.

Qolip: «Navbat bilan ... . Agar ... bo‘lsa, ...»

KARTA 04 • 02-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Muloyim rad javobi

Vaziyat: Yaqiningiz sizni ertangi uchrashuvga chaqirdi, sizda oldindan boshqa reja bor.

Topshiriq: Taklifni qadrlab, sababni tushuntiring va boshqa vaqtni ayting.

Qolip: «Taklif uchun rahmat. Afsuski, ... kuni-chi?»

KARTA 05 • 03-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Yordam so‘rang

Vaziyat: O‘qish matnini tushundingiz, lekin mazmunini og‘zaki aytishda qiynalyapsiz.

Topshiriq: Sherigingizdan aniq yordam so‘rang va yordam usulini kelishing.

Qolip: «Menga ... qiyin. Avval ... qilib ko‘rsak.»

KARTA 06 • 03-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Ikki o‘quv rejasi

Vaziyat: A reja: haftada 1 marta 90 daqiqa. B reja: har kuni 15 daqiqa + haftalik suhbat.

Topshiriq: Birini tanlang, bitta afzallik va bitta cheklovni asoslab ayting.

Qolip: «Menga ... mosroq, chunki ... . Ammo ...»

KARTA 07 • 04-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Yangi hamkasb

Vaziyat: Hamkasbingiz birinchi kuni qaysi ishni kimdan so‘rashni bilmayapti.

Topshiriq: Unga ishning uch bosqichini va yordam so‘rash yo‘lini tushuntiring.

Qolip: «Avval ..., so‘ng ... . Savol bo‘lsa, ...»

KARTA 08 • 04-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Uchrashuv vaqti

Vaziyat: Sizga 10:00 dagi uchrashuv noqulay. 11:30 yoki 15:00 da bo‘shsiz.

Topshiriq: Hamkasbingizga sababni aytib, vaqtni o‘zgartirishni taklif qiling.

Qolip: «... sababli ... . Sizga ... qulaymi?»

KARTA 09 • 05-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Buyurtma aniqligi

Vaziyat: Buyurtma kelgan, lekin tanlangan rangdan farq qiladi. Qayd sizda bor.

Topshiriq: Muammoni ayblovsiz tushuntirib, yechim variantlarini so‘rang.

Qolip: «Men ... buyurtma qilgan edim. Qaysi variantlar bor?»

KARTA 10 • 05-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Navbat haqida savol

Vaziyat: Qabulga yozilgansiz, ammo kelganingizda navbat tartibi tushunarsiz.

Topshiriq: Xodimdan tartib va taxminiy kutish vaqtini muloyim aniqlashtiring.

Qolip: «Kechirasiz, ... To‘g‘ri tushundimmi, ...?»

KARTA 11 • 06-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Tanaffus rejasi

Vaziyat: Guruh uzoq vaqt bir vazifa ustida ishladi. Ayrimlar qisqa tanaffus istayapti.

Topshiriq: Barchaga mos tanaffus va ishga qaytish vaqtini taklif qiling.

Qolip: «Keling, ... daqiqa ... . Keyin ...»

KARTA 12 • 06-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Bir foydali odat

Vaziyat: Kechqurun telefon bilan chalg‘ib, rejalashtirgan o‘qishingizga ulgurmayapsiz.

Topshiriq: Bir haftalik kichik o‘zgarishni ayting va tekshirish usulini belgilang.

Qolip: «Odatda ... . Shu hafta ... ni sinayman.»

AMALIY TOPSHIRIQ (80–110 SO‘Z) Har bir karta bo‘yicha 1 daqiqa tayyorlaning, tayanch qolip va kamida 1 ta sabab («chunki / shu sababli») ishlating.

NUTQ KARTALARI • 13–24

Kesib olinadigan «Nutq kartalari» — 2-to‘plam (Karta 13–24, 07–12-modullar)

Qo‘llanmaning 84–89-betlaridagi amaliy keys-kartalar — safar, madaniyat, mahalla, ekologiya, axborot va murosa

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

NUTQ • B1

KARTA 13 • 07-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Yo‘lni tushuntiring

Vaziyat: Mehmon kutubxonani topolmayapti: bekatdan to‘g‘ri, 2-ko‘chadan chapga.

Topshiriq: Yo‘lni tushunarli ayting va suhbatdosh tushunganini tekshiring.

Qolip: «Avval ... . Qaysi joyigacha tushunarli bo‘ldi?»

KARTA 14 • 07-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Transport tanlovi

Vaziyat: A variant: 45 daqiqa, 2 almashish. B variant: 60 daqiqa, to‘g‘ri. Vaqt: 90 daqiqa.

Topshiriq: Tanlovni asoslang va yana qanday ma’lumot kerakligini ayting.

Qolip: «... ga qaraganda ... . Yana ... ni bilish kerak.»

KARTA 15 • 08-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Taassurot ayting

Vaziyat: Siz kichik ko‘rgazmada mahalliy ijodkor bilan suhbatlashdingiz.

Topshiriq: Voqeani boshidan oxirigacha ayting va sizga yoqqan jihatni asoslang.

Qolip: «Avval ... . Keyin ... . Menga ... yoqdi, chunki ...»

KARTA 16 • 08-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Odat haqida savol

Vaziyat: Mezbonning oilasida sizga notanish tadbir o‘tkazilmoqda.

Topshiriq: Ikki hurmatli savol bering va o‘z oilangizdagi o‘xshashlikni ayting.

Qolip: «... haqida so‘rasam bo‘ladimi? Bizning oilamizda ...»

KARTA 17 • 09-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Hududni tanishtiring

Vaziyat: Yangi qo‘shni sizdan mahalladagi qulay joylar haqida so‘radi.

Topshiriq: Ikki joyni ayting, foydasini tushuntiring va bitta savol bering.

Qolip: «... joyi bor. U ... uchun qulay. Sizga ... kerakmi?»

KARTA 18 • 09-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Taklifni aniqlashtiring

Vaziyat: Yig‘ilishda «Mahallamizni yaxshilash kerak» degan umumiy fikr aytildi.

Topshiriq: Umumiy fikrni aniq ehtiyoj, joy va kichik vazifaga aylantiring.

Qolip: «Aynan ... . Avval ... . Natijani esa ...»

KARTA 19 • 10-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Kamroq qog‘oz sarfi

Vaziyat: Tadbirda ko‘p qog‘oz taklifnoma tarqatilmoqda, ko‘pchilik telefon ishlatadi.

Topshiriq: Ikki usulni solishtirib, sarfni kamaytiradigan taklif bering.

Qolip: «Barcha uchun bir xil usul emas, ...»

KARTA 20 • 10-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Mas’ul kim?

Vaziyat: Gul parvarishi jadvali bor, ammo dam olish kunlari mas’ul ko‘rsatilmagan.

Topshiriq: Jadvaldagi bo‘shliqni tushuntiring va guruh bilan yechim kelishing.

Qolip: «Jadvalda ... yetishmaydi. ... ni taklif qilaman.»

KARTA 21 • 11-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Eski e’lon

Vaziyat: Guruhga o‘tgan yilgi kurs e’loni qayta yuborildi. Sana mayda yozilgan.

Topshiriq: Guruhga muloyim izoh yozing va yangi ma’lumotni topish yo‘lini ayting.

Qolip: «E’londagi sana ... . Yangi jadvalni ...»

KARTA 22 • 11-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Qadamni tushuntiring

Vaziyat: Sherigingiz tayyor matnni umumiy papkaga joylashni bilmayapti.

Topshiriq: Tanlash, nomlash va joylashni uch qadamda tushuntiring.

Qolip: «Avval faylni ... . Keyin ... . Oxirida ...»

KARTA 23 • 12-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Ikki ustuvorlik

Vaziyat: Bir guruh tezroq boshlashni, ikkinchisi avval ko‘proq tayyorlanishni istaydi.

Topshiriq: Har ikki ehtiyojni qayta aytib, sinov variantini taklif qiling.

Qolip: «Siz uchun ... muhim. Ikkalamizga mos yechim ...»

KARTA 24 • 12-MODUL ✂ QIRQIB OLING

Kelishuvni yakunlang

Vaziyat: Guruh muammoni muhokama qildi, ammo kim nima qilishi yozilmadi.

Topshiriq: Uch aniq vazifa, mas’ul va muddat bilan kelishuvni yakunlang.

Qolip: «Demak, ... ni ... bajaradi. Muddat: ... . Tekshiruv: ...»

AMALIY TOPSHIRIQ (80–110 SO‘Z) Juftlikda ishlang: sherigingizning fikrini qayta ifodalang («To‘g‘ri tushungan bo‘lsam...») va aniq kelishuv bilan yakunlang.

SIMULYATOR VA BAHOLASH

Suhbatga tayyor iboralar banki, Keys-simulyator va 96 ballik baholash mezonlari

Qo‘llanmaning 93–96-betlari asosida B1 nutq konstruktori, suhbat klubiga joy tanlash simulyatori va o‘z-o‘zini tekshirish

REJA → SABAB → MISOL → XULOSA

NUTQ • B1

🗣️ SUHBATGA TAYYOR IBORALAR BANKI (96-BET ASOSIDA)

4 BOSQICHLI KONSTRUKTOR

1. BOSHLASH VA DAVOM ETTIRISH

- «Bir masalani aniqlashtirsam bo‘ladimi?»
- «Siz bu haqda nima deb o‘ylaysiz?»
- «Fikringizga yana bitta misol ayta olasizmi?»
- «Men ... sohasida ishlayman, asosan ...»

2. SABAB VA NATIJANI BOG‘LASH

- «Siz aytgan fikr menga qiziq, chunki ...»
- «... sababli rejamizda o‘zgarish yuz berdi.»
- «Shuning uchun avval ... ni taklif qilaman.»
- «Natijada har ikki guruh ehtiyoji saqlanadi.»

3. TANLASH VA MUROSA QILISH

- «Menga ... qulayroq, chunki yo‘l yaqin.»
- «Sizni tushunaman, ammo bizda cheklov bor.»
- «Bu variantning afzalligi ..., cheklovi esa ...»
- «Keling, avval bir oy sinab ko‘raylik.»

4. ANIQLASHTIRISH VA YAKUNLASH

- «To‘g‘ri tushundimmi, avval ..., keyin ...?»
- «Demak, shu variantga kelishdik, to‘g‘rimi?»
- «Men ... ni zimmamga olaman, siz esa ...»
- «Natijani tekshirish uchun qachon bog‘lanamiz?»

🎯 KEYS-SIMULYATOR: «SUHBAT KLUBIGA JOY TANLASH» (93-BET)

01 TASVIRLANG → 02 ASOSLANG → 03 KELISHING

🏢 **A JOY (Markazdagi xona):** 12 o‘rinli, sokin, ammo faqat **juma 18:00 da** bo‘sh. (10 ishtirokchidan 2 nafari juma kuni ishlaydi).

📚 **B JOY (Kutubxona burchagi):** Yaqin, **shanba 11:00 da** bo‘sh, ammo faqat **8 ta o‘rin** bor (2 kichik guruhga bo‘lish mumkin).

Vazifa (4–5 daqiqa): Ikki joyni solishtiring, o‘rinlar soni va ish vaqti muammosini muhokama qilib, yagona yechimga keling!

📊 B1 O‘QUV NATIJASINI TAHLIL QILISH VA BAHOLASH MEZONLARI (94–95-BET)

JAMI: 96 BALL

1. O‘QISH	2. TINGLASH	3. YOZISH	4. GAPIRISH
24 ball	24 ball	24 ball	24 ball
6 savol × 4 ball (15 daq.)	6 savol × 4 ball (2 marta)	6 mezon × 0–4 ball (20 daq.)	6 mezon × 0–4 ball (5 daq.)

Mezon (0–4 ball)	Yozishda (90–120 so‘z)	Gapirish va suhbatda (4–5 daqiqa)
1. Vazifa	So‘ralgan 5 ta mazmun bandi to‘liq bor	Muammoni yechishga aniq hissa qo‘shilgan
2. Lug‘at	Mavzuga mos B1 ibora va faol so‘zlar	Fikrni yetkazishga yetarli so‘z boyligi
3. Grammatika	Ma’noni aniq yetkazadigan tuzilmalar	Tushunarlilikni saqlovchi to‘g‘ri qoliplar
4. Bog‘liqlik	Gap va fikrlar orasidagi mantiqiy aloqa	Sabab va misolning izchilligi
5. Uslub / Ravonlik	Adresatga mos hurmat ohangi	To‘xtalishlarga qaramay fikrni davom ettirish
6. Tuzilish / Strategiya	Kirish, asosiy fikr va yakun	Savol, tinglash, aniqlashtirish va kelishuv

Baholash shkalasi (0–4 ball): **4** — mustaqil, izchil; **3** — ko‘p qismda bajarilgan; **2** — qisman, yordam bilan; **1** — cheklangan dalil; **0** — dalil yo‘q.
Yakuniy nazorat kalitlari (90–91-b.): *O‘qish:* 1) yangi ko‘nikmani sinash; 2) seshanba/juma; 3) 1 soat; 4) dushanba 16:00; 5) bo‘sh joyni boshqaga berish; 6) ishtirokchilar fikri va imkoniyat. *Tinglash:* 1) zal 2 marta band; 2) 12 kishi; 3) shanba 16:00; 4) bugun 18:00; 5) zal, tasvir va ovoz; 6) keyingi muhokama.

AMALIY TOPSHIRIQ (80–110 SO‘Z) Har bir ko‘nikmadan keyin bitta kuchli jihat va bitta keyingi mashq yozing (masalan: «Sherigim fikrini qayta aytib tekshiraman»).

Ta’limni rivojlantirish respublika ilmiy-metodik markazi

NUTQ (B1) • O‘ZBEK TILIDA ERKIN VA ASOSLANGAN MULOQOT

Yoshlar, talabalar va kattalar uchun ko‘rgazmali infografika hamda amaliy nutq kartalari to‘plami

MINI-LUG‘AT • 12 TAYANCH TUSHUNCHA (96-BET)

B1 DARAJASIDAGI MUHOKAMA VA KELISHUV TERMINLARI (IZOH VA NAMUNA GAP BILAN)

Har bir vaziyatda aniq fikr bildirish uchun

01 • EHTIYOJ
B1 ATAMA

📌 Zarur bo‘lgan narsa yoki muhim sharoit

💬 «Har ikki guruhning asosiy ehtiyojini yozib oldik.»

02 • CHEKLOV
B1 ATAMA

📌 Imkoniyatni toraytiradigan o‘zgarmas shart

💬 «Vaqt va joy bo‘yicha ma’lum cheklov bor.»

03 • MUQOBIL
B1 ATAMA

📌 Tanlash mumkin bo‘lgan ikkinchi boshqa variant

💬 «Asosiy yo‘l yopiq bo‘lsa, muqobil variantni ko‘ramiz.»

04 • DALIL
B1 ATAMA

📌 Aytilgan fikr yoki taklifni asoslaydigan ma’lumot

💬 «Ishdagi muammoni aniq dalil bilan bayon qildim.»

05 • TAXMIN
B1 ATAMA

📌 Hali aniq tasdiqlanmagan dastlabki fikr

💬 «Manbani tekshirmaguncha, bu hozircha faqat taxmin.»

06 • MANBA
B1 ATAMA

📌 Axborot yoki xabar olingan rasmiy joy

💬 «E’lonni ulashishdan oldin rasmiy manbasini topdim.»

07 • MUROSA
B1 ATAMA

📌 Har ikki tomon sharoiti hisobga olingan kelishuv

💬 «Tortishmasdan, barchaga qulay vaqt bo‘yicha murosa qildik.»

08 • MAS’UL
B1 ATAMA

📌 Vazifani o‘z vaqtida bajarishga javobgar shaxs

💬 «Har juma qutini tekshirish uchun ikki mas’ul belgilandi.»

09 • MUDDAT
B1 ATAMA

📌 Ishni yakunlash uchun belgilangan aniq vaqt

💬 «Hisobotni topshirish muddatini oldindan kelishib oldik.»

10 • IZCHIL
B1 ATAMA

📌 Mantiqiy tartib bilan ketma-ket bog‘langan

💬 «Xizmatdagi muammoni izchil va xotirjam tushuntirdim.»

11 • ANIQLASHTIRMOQ
B1 ATAMA

📌 Tushunarsiz jihatni savol bilan ravshan qilish

💬 «Yo‘lga chiqishdan oldin bekat nomini aniqlashtirdim.»

12 • TAASSUROT
B1 ATAMA

📌 Voqea yoki uchrashuvdan keyingi his va xulosa

💬 «Kitob va musiqa kechasi mehmonlarda iliq taassurot qoldirdi.»

🎯 USHBU TO‘PLAM MUSTAHKAMLAYDIGAN 4 ASOSIY B1 KO‘NIKMASI:

CEFR • B1 STANDARTI

🎧 Tinglash
Suhbatning umumiy mazmuni va aniq tafsilotlarini ushlash

📖 Tushunish
Matndan fakt, sabab, dalil va shaxsiy fikrni farqlash

🗣️ Gapirish
Tajribani hikoya qilish, 2 variantni qiyoslash va kelishish

✍️ Yozish
70–120 so‘zli asoslangan xabar, tavsiya, e’lon va xulosa

NUTQ • B1

12 MODUL • 24 KARTA • TOSHKENT – 2026

9 789910 123456

© Ta’limni rivojlantirish respublika ilmiy-metodik markazi, 2026